

Constantin Mateescu

Tablouri dintr-o expoziție



CARTEA ROMÂNEASCĂ

Constantin Mateescu

**Tablouri
dintr-o expoziție
sau
Nașterea unei ficțiuni**

roman



CARTEA ROMÂNEASCĂ
2014



© 2014 by Editura POLIROM

www.cartearomaneasca.ro

Editura CARTEA ROMÂNEASCĂ

București, Calea Victoriei nr. 115, sect. I

ISBN ePub: 978-973-46-4372-1

ISBN PDF: 978-973-46-4373-8

ISBN print: 978-973-23-3055-5

Coperta: Radu Răileanu

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright și este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informației, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Lectura digitală protejează mediul

Versiune digitală realizată în colaborare cu elefant.ro



CONSTANTIN MATEESCU s-a născut la 31 ianuarie 1929 la Râmnicu Vâlcea. A publicat peste 50 de volume de povestiri, romane, jurnale, memorialistică, eseu, teatru, critică literară și o antologie de proză (*Scrieri*, 3 vol.). În 2010 i-a apărut la Editura Cartea Românească volumul *Ramona-Vals. Povestiri din Epoca de Fier*.

Corneliei

În dimineața aceea de toamnă prăfuită, doamna Bazaca a lipsit de la slujba de duminică. Nicoleta a fost prima care a observat absența venerabilei cucoane, dar cum se întâmplase să lipsească și în alte rânduri, n-a dat prea mare importanță faptului. În strana ei se instalase o basarabeancă spălăcită, trupeșă, care ținea împreună cu bărbatu-său un debit C.A.M. pe Bărăției.

Se obișnuise ca după săvârșirea Sfintei Liturghii să o conducă până acasă. Doamna Bazaca, în pofida principiilor sale austere, îi permisesese să o însoțească și asta numai datorită împrejurării că se temea să meargă singură pe stradă. Orașul fusese invadat de la o vreme de indivizi suspecti și agresivi, de extracție joasă, sosiți de cine știe unde, adio tihnă, adio viață liniștită. O tulbura ideea că nu e în siguranță.

Luată cu treburile, Nicoleta uitase de bătrâna doamnă, dar dimineața următoare, trecând prin fața vilei arătoase a Bazacilor, a observat că jaluzelele erau lăsate, exact ca în ajun, lucru ieșit din obiceiurile doamnei Lila. Cu ani în urmă, ar fi putut să creadă că e plecată cu Titu la moșie, la Oteteleșu, numai că Titu fugise din oraș ca iepurele de îndată ce se iviseră pe Bulevard formațiile de tancuri sovietice și nimeni nu l-a mai văzut din ziua aceea. Era îngrijorată. Murea de curiozitate să afle ce se întâmplă.

Între altele, o bătea gândul că doamna s-o fi prăpădit, închisă cum era în casă. Știa că suferă cu inima. Odată la două săptămâni trecea să o vadă doctorul Hanganu, care-l îngrijise și pe sărmanul domn Bazaca. Venea cu o trăsură ce aparținuse odinioară Primăriei și nea Fănel, birjarul, îl aștepta în fața vilei moțâind pe capră până se întorcea cu trusa subțioară, târându-și pașii pe peluza presărată cu prundiș de râu. Se spune că fusese însurat cu o

franțuzoaică, dar asta se întâmpla demult, înainte ca Nicoleta să fi sosit în Alutela.

După trei zile, lucrurile nu păreau să se fi limpezit. Ferestrele care dădeau spre stradă rămăseseră în continuare oblonite iar în cutia de scrisori fixată în poarta vilei se strânseseră vreo două exemplare din ziarul *Fapta* pe care doamna îl răsfoia înainte de culcare. Pe scările intrării principale se tolănise o pisică din cele ce se înghesuiau în fiecare dimineață la ușa doamnei Lila ca să-și primească rația de mâncare. Bunul simț îi spunea că biata doamnă se stinsese în singurătatea-i schimnicească în care își trăia aleanul odată cu plecarea domnului Bazaca.

Era firesc ca până la sfârșit să meargă la poliție, oricine ar fi procedat la fel. Poliția se instalase de curând în casele boierului Racoviceanu de pe Bibescu-Vodă. La poartă a întâmpinat-o un polițist cu epoleți albaștri, a întrebat-o ce doriți domniță, politicos băiatul, se vedea de la o poștă că e fecior de țară, i-a spus că nu e cazul să-i mai deranjeze pe tovarăși, le raportează personal ce e necesar să raporteze, nicio grijă, totul se rezolvă, și ea se încăpățănase, tot insista să intre, iar el nu ți-e destul de limpede, femeie, că nu te pot lăsa să intri doar pentru un rahat ca ăsta, ce dracu' ești atât de pisăloagă, mai lasă o dată clanța că mă înfurii, și cum nu se clintea din loc, hai, valea, că dacă nu pricepi de vorbă bună avem și alte... și în timp ce o împingea în stradă cu blândețe și-a amintit că și băiatul ei își face stagiul la jandarmi, e caporal și îi trimite din când în când răvașe pline de simțire, îi promisese, dragul de el, că vine de Crăciun să o vadă, era atât de iubitor și de cuminte și îi plăcea atât de mult armata!...

Doamna Renate stropea cu duioșie tufișurile de petunii din grădină, era cu gândul la incidentul pe care-l provocase Sandy ieri la cafeneaua „Zombo”, când s-a pomenit că apare în curte Zizi, venise pur și simplu pe nepusă masa, nu tu un telefon, nimic. La fel se întâmpla întotdeauna. Nu-i pasă. Învățase la pensionul doamnei Mavrogheni din Capitală și socotea că e îndreptățită să nici nu-i pese de bunele tradiții, de uzanță.

Așa stând lucrurile, a aruncat cât colo stropitoarea și a poftit-o în casă. Aproape înserase. Și-a schimbat la repezeală capotul cu o rochie lejeră, și-a corectat machiajul, și-a dres pieptănătura. Zizi, surprinzător de tânără deși se pare că trecuse de treizeci, era mai agitată ca de obicei. Nici n-a apucat să se așeze în fotoliu și i-a spus exact ce trebuia să-i spună ca să-și justifice sosirea intempestivă, că Lila fusese ridicată cu două nopți în urmă și dusă cu duba nu se știe unde, probabil la Craiova. Primise vestea de la Dudu care îl cunoștea pe chestorul poliției. Simțea în glasul ei regretul, spaima, dar și o vagă satisfacție prost disimulată, sau poate să fi fost doar o părere, era de multă vreme *en froid* cu soacră-sa și faptul că se grăbise să o înștiințeze ar fi putut să însemne și un fel de penitență pentru mitocănia cu care o tratase pe bătrână după plecarea lui Titu în Occident.

Pe urmă se lăsase o tăcere moale și Renate nu putea să nu observe că Zizi era pe punctul de a izbucni în plâns și și-a adus aminte de anii când ea și Titu se logodiseră în urma balului de neuitat în sala fastuoasă a Casei Ofițerilor dat cu prilejul sărbătorilor Crăciunului, după care plecaseră într-o călătorie în Sicilia, apoi la Capri, iar când se întorseseră se anunțase cu mare pompă apropiata lor căsătorie. Asta se întâmpla imediat înainte de intrarea nebunească în război, când fericirea părea să fie la îndemâna oricui dorește să o întâlnească și Zizi

strălucea pe vremea aceea la seratele Zatovicenilor sau la partidele de vânătoare în munții Straja, organizate de colonelul Mărmureanu, era momentul ei de grație.

Doamna Renate a întrebat-o dacă dorește o cafeluță, desigur că dorea, să pui un strop de coniac, iubito, se spune că ai un coniac grozav. Își aprinsese o țigară, căuta prin jur ceva unde să arunce cutia de chibrituri. O revolta că autoritățile pusese sigiliu pe ușa Lilei și pe garajul unde își ținuse Titu Cadillacul, ce Dumnezeu, doar nu era nici hoată, nici contrabandistă, poliția asta de strânsură e alcătuită numai din scursori de pe la marginea orașelor.

Zizi era fixată pe ideea că arestarea Lilei era total absurdă, nu înțelegea suportul, se complica în raționamente oțioase. În felul ei avea dreptate. Dacă l-ar fi întemnițat pe bietul domn Bazaca, Dumnezeu să-l ierte, pe seama lui s-ar fi putut pune, în spiritul justiției actuale, nenumărate păcate incriminatoare: fusese senator în trei legislaturi, subsecretar de stat la Sănătate sub guvernarea Duca, avusese până la expropriere moșii întinse în trei județe și un conac impunător la Oteteleșu, suficiente mofturi pentru a construi din ele modelul dușmanului de clasă. Dar să încarcerezi o doamnă venerabilă doar pentru că fusese soția unui demnitar era nedrept, lipsit de sens.

Și-au consumat cafelele în atmosfera sumbră a contextului. Relațiile dintre ele se răciseră în urma refuzului lui Horia de a pleda în procesul intentat de Zizi Oficiului pentru Repartizarea Locuințelor, care-i băgase în casă cu de-a sila familia unui mocârțan cu funcții importante la Județ. Horică îi explicase că n-avea nicio șansă să câștige, dar absolut niciuna, urmasă între ei un schimb de indelicatețuri și Zizi plecase furioasă, făcându-l laș, lingău și căcăcios. Deprins cu habitudinile clienților din tribunale, Horia trecuse cu vederea incidentul, dar Zizi rărise vizitele și îi vorbise în tot orașul că sunt niște burghezi infatuați și că Sănducu, în loc să învețe, își pierde toată ziua în cafeneaua rău famată a lui Zombo.

După o oră în care întorsese pe toate fețele nefericita întâmplare a soacră-sii, Zizi s-a ridicat să plece. Era și vremea. Fumase câtva țigări și atmosfera devenise irespirabilă. De când o părăsise Titu, fuma îngrozitor de mult, slăbise. Se spunea că frecventează, împreună cu alte câteva cucoane, ședințele de spiritism din casa Ilenei Ocoleanu. I se părea ciudat ca o femeie inteligentă cum e ea să intre în jocul ăsta de-a fantomele.

Renate a condus-o până la poartă. Înnoptase. Se auzeau lătrând dulăii cartierului. Din cauza trăsnitei ăsteia de Zizi, pierduse emisiunea de știri a BBC-ului. Oricum, nu aștepta să audă vești prea bune. S-au sărutat solemn pe amândoi obraji. Ce crezi, a întrebat-o Zizi, dar spune sincer, or să-i mai dea vreodată drumul Lilei!

Se trezea în fiecare dimineață pe la patru și nu mai apuca să închidă ochii. Aceste clipe albe, fără gânduri, o înnebuneau. O înnebunea singurătatea. Se împlinea un an de când Racoviceanu fusese ridicat de niște mitocani și dus la București și până astăzi nu primise nicio știre despre el. Toate drumurile făcute la Primărie, la Comitet și la Poliție n-o ajutaseră să afle unde este. La fel n-o ajutase nici intervenția pe lângă Catrinoiu, singurul funcționar din Prefectură pe care bolșevicii nu-l comprimaseră și care ar fi putut să-i dea o șansă. Era fricos. Un pudel îmbrăcat la haină și cravată. Cu o lună înainte se înrolase sub flamurile roșii ale partidului.

Se obișnuia destul de greu cu noua locuință. O cameră cu dușumea, un vestibul îngust, cămară și bucătărie comună cu o familie de muncitori la fabrica de pielărie. Când se întorcea din tură, Francisca o ajuta la curățenie și îi aducea în fiecare dimineață lapte proaspăt. Nevoile și le făcea în fundul curții, într-o latrină puturoasă.

Dintre toate lucrurile de care fusese despuiată – imobilul de pe Bibescu-Vodă, unde își instalase sediul Poliția, covoarele, serviciile din porțelanuri scumpe, mobila adusă de la Leipzig, tablourile neprețuite și *bijoux*-urile – numai cu lipsa pianului nu se putea împăca. Și chiar dacă i s-ar fi îngăduit să-l ia la ea, n-ar fi avut unde să-l pună în încăperea strâmtă unde fusese înghesuită. Era o piesă rară, un Bösendorf cu sfeșnice de bronz, adusă de bunicu-său la jumătatea veacului trecut, la care își încercaseră talentul trei generații de fete în așteptarea măritişului. De dorul lui își luase obiceiul să treacă seara, când începea să cadă întunericul, prin fața casei lor unde păzea acum o santinelă, pășea ferit, cu strângere de inimă, și în locul acordurilor vreunei gavote de Scarlatti se auzeau icnelile și urletele celor ce nu înțelegeau că, astăzi, altă făină se macină la moară.

De la plecarea lui Victor în necunoscut nu mai primea pe nimeni. Nici n-avea unde. Se mulțumea să facă vizite la prietenele ce-i populaseră salonul în vremurile bune. Marți după-masă mergea la Marilena unde jucau pinacle, beau cafele și Coculeana le citea în ceașcă exact ce așteptau să audă: că nici nu trece anul și rușii pleacă în stepele sălbatice de unde năvăliseră, că soții li se întorc acasă, că ne vom bucura din nou de libertate. Prostii, prostii. Nici Coculeana nu credea în ce spune. Dar vocea ei dogită de tutun, registrul grav în care își debita predicțiile și gesturile bine studiate, de preoteasă la templul speranțelor deșarte, creau o atmosferă de mister liniștitoare. Oricum, ședința de ghicit constituia momentul de grație al după-amiezii și compensa în mare parte plictisul unei conversații serbede în care fetele își confesau necazurile zilei.

Mai antrenante erau după-amiezile la Rita Dănciulescu. Fuseseră odinioară colege la pensionul doamnei de Beaufort din Rue Cujas și anii petrecuți în Franța împreună statorniciseră între ele mai degrabă o solidaritate de castă decât o prietenie. Asta nu însemna că relațiile dintre ele erau lipsite de afecțiune, dar Mira nu putea să-i treacă cu vederea Ritei ușoara aroganță venind din faptul că bărbatu-său îi fusese multă vreme șef la Minister lui Victor, iar dispariția prematură a lui Dănciulescu în urma unui infarct de miocard nu avusese nicidecum darul de a le consolida prietenia. Toate acestea nu puteau justifica indefinita schimă de satisfacție sau bucurie rău camuflată pe care o surprinsese pe figura ei în clipa când aflase că Victor fusese ridicat de oamenii regimului.

La Dănciuleasca, în mod obișnuit se juca stos, se bea o ceașcă de cacao caldă sau suc de mere ușor alcoolizat, dar mai ales se discuta politică. Subiectele se învârtteau cu predilecție în jurul situației din țară. Nu era nicio plăcere să vorbești despre mojiicii ce înhățaseră puterea și se puseseră pe arestări ca în anii teroarei iacobine, despre invazia sărăntocilor care se

lăfăiau în posturile-cheie ale administrației, dar asta chiar făceau, și o făceau cu însuflețire.

De actualitate era uluitoarea dispariție a Lilei, o femeie indiscutabil exemplară. Ce ar fi putut să i se pună în cont! Că patronase Societatea Femeilor Emancipate! Că înființase azilul de bătrâni de la Surpatele, care-i purtase numele până mai adineaori! Sau poate pentru că fusese în tinerețe doamna de companie a reginei! Cu o săptămână în urmă jucase stos cu ele. Era într-o dispoziție fericită, exulta. Îi scrisese Titu din Viena. Îi trimitea și câteva fotografii făcute la Amalfi în fața catedralei Sant'Andrea. Avea intenția să se stabilească la Paris, nimic definitiv, firește, dar dacă pleacă ăia, îi scria, mă întorc imediat în țară. Săraca Lila, fusese întotdeauna de o naivitate iremediabilă!

Dintre cucoane, cea mai apropiată sufletește de Lila era Matilda, căsătorită cu fratele mai mic al lui Bazaca. Tocmai de aceea se fereau să comenteze în fața ei nefericita întâmplare. Se refugiase în propria-i cochilie fragilă, poate că aștepta ceva, o invadase spaima, bineînțeles, era mai vulnerabilă decât oricare dintre ele. Bărbatu-său fusese primar în Alutela în două rânduri și faptul că plecase din oraș dintr-o prudență deloc exagerată nu era de natură să o liniștească. La rândul lor, nici celelalte fete nu se simțeau în siguranță. Nebunii ăștia păreau capabili de orice.

La șapte seara ridicaseră ședința. S-au sărutat. A mers o vreme cu Matilda, s-au despărțit în dreptul farmaciei Pentifraga. Mira și-a amintit că odinioară sosise în oraș celebrul Dr. Alexander, neîntrecutul exhibiționist pe sârmă, ce oferise publicului curios două spectacole cu echilibristică de înaltă clasă. Își întinsese coarda între farmacia greului, clădire abracadabrantă, în stil gotic târziu, și vechiul edificiu al Poștei. Demonstrația maestrului fusese extraordinară, prin ce momente de emoție trecuse! În timpul acela orașul era căutat pentru confortul pe care-l oferea, pentru liniștea patriarhală și aerul bătrânicios, cine ar fi bănuit că or să vină vremuri în

care totul se va năruși și nu va mai rămâne nimic, dar chiar nimic din ce fusese odinioară!

Ajunsă acasă, s-a pomenit că ușa de la vestibul e întredeschisă. A înghețat. O clipă i-au trecut prin cap o groază de scenarii care mai de care mai aiuritoare. Primul impuls a fost să fugă, bravura nu era virtutea ei cea mai de preț, apoi și-a luat inima în dinți și a intrat. Din cameră se prelungea spre ea refrenul unui cântec de colhoz. Perdelele erau lăsate. Francisca, aplecată, cotrobăia în sertarul comodei unde păstra corespondența cu Racoviceanu din vremea când era ambasador la Roma. Oh, a exclamat femeia, nu părea deloc să fie tulburată, m-am gândit să fac puțină ordine la dumneavoastră...

Miercuri. Aseară m-am gândit la Titu. Că se va bucura când o să afle. Nici nu i-ar fi trecut prin minte că o să aibă o acoperire atât de confortabilă ca arestarea maică-sii. Iată, va zice, să mai cârtească lumea că am fugit ca un laș nenorocit, că i-am lăsat în ploaie pe cei de-acasă ca să-mi salvez propria piele. Sărmana Lila, face pușcărie ca să justifice și să plătească această dezonorantă întâmplare de familie...

Doctorul Tache (după cafeaua de la ora zece): Zizuca, pe tine nu te-au vizitat tovarășii! Băiat de treabă, dar țăran. Nu se glumește pe melodia asta sumbră. Se spune că nevastă-sa trăiește cu directorul spitalului. Ar merita măgarul, dar nu cred. Sunt șoapte veninoase mai potrivite cu realitatea decât realitatea însăși.

Mi-am cumpărat un disc cu Tito Schipa (Mascagni, Donizetti). Pustiu în librăria altădată plină. Avem suitele lui Bach cu Pablo Casals, îmi sugerează domnul Anastasescu, onctuos. Hélas! Bătrânul uitase să se încheie la prohab.

Sâmbătă. După spital. Trecând prin centru, îmi încrucișez privirea cu doi ostași din armia lui Stalin. Curați și spilcuiți. Nu aduc nici pe departe cu ciolovecii care au dat buzna în târg cu ani în urmă. Emană valuri de colonie proastă. Unul dintre ei întinde o mână să mă prindă, poate în joacă, cine știe, mă aflu în fața farmaciei lui Zeno Pentifranga și intru repede ca o smintită. Vi s-a întâmplat ceva, domniță! mă întâmpină Lizuca vădit îngrijorată. Să vă aduc un strop de apă!

Seara, la Ileanuța Ocoleanu. Ce pierdere de vreme! Ce plictis! De câte ori mă duc la ea vin risipită, mă jur să nu mai calc în viața mea acolo. Merg numai pentru sufletul Ilenei, dar haide, lasă bârfa, suntem și așa destul de necăjite.

La întoarcere, tovarășul Ilie face baie împreună cu nevastă-sa. Ce țărănie! Se bălăcesc o oră, îmi vine să turbez. Le bat în ușă. Nici nu le pasă. Se află la prima generație cu baie în casă și parcă țin cu dinadinsul să recupereze repejor atâtea secole în care au folosit copaia.

Marti. Somn adânc cu vise rele, cred, nu mi le-aduc aminte. Rămas doar cu imaginea unei celule carcerale, pe pereții căreia se scurge o jilăveală pestilentă.

Trec să-l văd pe doctorul Hanganu. Susține că mă aștepta. Ce pișicher bătrân! Îmi plac la nebunie bibilurile lui romanțioase. Citea Propos-urile lui Alain. N-am comentat. Pălăvrăgim o oră, e un causeur de rasă. Simt că-i lipsește viața de spital, dar se ferește să mi-o spună. Acum o lună l-am găsit la el pe Fane, surugiul. Vorbeau, se prăpădeau de răs. Hanganu, prin casa căruia se perindau pe vremuri atâtea personalități de marcă, se bucură acum de compania unui Fane!

La BBC: concertul lui Lipatti la Pleyel. Succes enorm, delir. În presa noastră niciun comentariu.

O vorbă auzită în debitul Larisei Antonovna: lasă că trec și ei cum au plecat și nemții.

Joi. Azi, pe la unsprezece, ușor cutremur de pământ. Mă aflu într-un salon, ferestrele deschise, că mirosea cumplit, citeam o diagramă, aproape nici n-am observat. Femeile au început să țipe ca apucatele și au ținut-o așa un timp deși baubaul n-a durat decât o clipă. În '40, îmi amintesc, s-au dăruit la marele cutremur numai două case – a lui Mirică de pe malul gârlei și a lui Dilă, curelarul. În târgul nostru, nici de seisme mai ca lumea n-avem parte.

Tovarășul Ilie și-a luat un pekinez. Ce repede se adaptează omul la climate! L-au botezat Alioșa, bineînțeles. Băiatul face pipi pe covorașul de la baie. Și pe veranda unde ies seara să citesc. Și latră toată ziua, la pisici, la javre, la orice. Poate că l-au dresat

anume ca să mă sâcâie, să mă pună pe jărat. Când vin de la spital se gudură, mă invită prin complicate stratageme de persuasiune să-l mângâi pe căpșor. Tălharul, e simpatic. Nu-l merită stăpânii.

Seara, la radio, despre partizanii din munții Făgărașului. Bruiaj energic. În presa noastră nicio vorbă. Trebuie să pun încet, așa sunt vremurile. Ieri, Jeni, cu care mă întâlnesc pe scara de serviciu: tovarășa Bazaca, zice, aud că Gicu Bâră, secretarul Primăriei, e internat în secția dumneavoastră. E vărul meu, adaugă. Ar fi dorit să meargă mai departe, dar renunță. Cum să nu știu că e internat la noi, când de alaltăieri spitalul e în stare de asediu!

Plouă. Plouă de două zile. Senzația că mă aflu goală sub tornadă.

Sâmbătă. Azi zi de gardă. Foarte obosită.

Mă încrucișez în dreptul Bibliotecii Româno-Sovietice cu colonelul Baculescu gătit cu șorț de pânză, ca băcanii, căra un braț de cărți. Se uită în altă parte, mă evită. Și totuși, câtă demnitate în ținuta, în gesturile sale, câtă morgă!... Caz psihananlizabil.

La cabinet doar trei persoane. Bronșita cronică a doamnei Vica Mărculescu. Mă întreabă ce mai face Titu. Sărmana, din ce în ce mai rău cu capul. Tante Matilda susține că pe vremuri furase multe inimi în târgul nostru. Poate. Deunăzi am văzut-o în piață în șosete și papuci de casă.

Se aude că joia viitoare e miting aviatic în Poiană. Participă și aparate sovietice. Ne ducem! mă întreabă doctorul Zegreanu ca să se afle în treabă. Cu un an în urmă, fiu-său a șters-o frumușel cu un I.A.R. în Turcia.

Cofetăria coanei Suzi era aproape goală. Patroana se retrăsese în spatele unei perdele stacojii din pluș și îi lăsase singuri, dar Sandy era încredințat că îi spionează de undeva, de prin cotloanele ascunse ale laboratorului. Comandaseră o înghețată cu fistic și frișcă și o cafea, cafeaua urma să vină mai târziu și fata ciugulea în silă din frișca ce se prelingea pe buzele paharului. Tocmai avuseseră un diferend, Irena ținea morțiș să meargă la un film cu Olivia de Havilland și David Niven iar el avea întâlnire cu băieții la cafeneaua „Zombo”. Dacă între mine și cafenea preferi spelunca aia păduchioasă, i-a spus Irena, n-avem ce să mai discutăm noi doi.

O cunoscuse astă-vară pe terasa Casinoului din Băile Pucioase. Venise cu un tip, Socaciu, ce susținea că e student la Politehnică, erau vreo opt la masă, toți gășcari, obișnuiți ai cafenelei „Zombo”. De pe terasă se auzea șoptitul aromitor al valurilor Hinței, era o seară minunată. Se înghesuiseră cu toții în jurul a două sticle de Pernod, de fapt se chercheliseră de-a binelea. Senzația serii o constituia orchestra lui Ben Robson, două trompete, două saxofoane, pian, baterie și o guristă grasă, toți negri, nu mai văzuse nimeni până atunci cioroi pe Valea Hinței. Ben, o namilă cu părul creț și dinți de marmură, cânta la saxofon, cânta ca un diavol. De câte ori executa un solo, toți grangurii de pe la mese și femeile superbe care-i însoțeau și chelnerii și picolii, toată suflarea de pe terasă amuțea. Ei, bineînțeles, veniseră ca să danseze.

Irena era fără îndoială cea mai bună dansatoare dintre fete. Dar nu abilitatea ei la dans îl amețise cât mai degrabă ochii, niște ochi ciudați, prelungi, verzi-cenușii și zâmbetul absent, provocator. O întrebase cât contează Socaciu în ecuația ei sentimentală, dansau, negresa cânta un blues ațățător, Irena se lipise strâns de el, păi mai nimic, i-a spus, cam asta

se întâmplase, au mai dansat o vreme iar noaptea, la plecare, a condus-o la vila unde închiriasse mătușă-sa o cameră, urma o cură de ape pentru o nenorocită de litiază biliară.

Problema era că fata intenționa să-l monopolizeze. Semăna în partea asta cu Renate. Mămoasă, pisăloagă. Se ocupa cu insistență de cariera lui. Avea proiecte pentru el. Un avocat de marcă, de exemplu, cum e taică-său, un as al barei, ceva de genul acesta. Își construia prin el un viitor, or tocmai de viitor chiar nu-i păsa. Dăduse doi ani la rând examen de admitere la Medicină, rahat, intrau acolo numai tocilarii și tipii de sorginte proletară, venise vremea lor, erau pe val. Părea să nu observe că în jurul ei foiește numai lume fără căpătâi: ostași în cârjă, schilodiți prin stepele Ucrainei, femei în doliu, activiști jechoși, ieșiți mai ieri-alaltăieri din opinci, basarabeni ce găvăresc rusește și babe care așteaptă să vină americanii.

Cu o săptămână în urmă i se năzărise să-l prezinte maică-sii. Sustinea că o să-i facă plăcere să o cunoască. Avea idei extravagante, cum se vede. Ce naiba să găsească la o femeie între două vârste, proprietăreasa unei șepcării pe Strada Negru-Vodă, al cărei soț, un grec aterizat în Alutela prin anii douăzeci, își deschisese o afacere și se lăsase împușcat ca un tâmpit pe undeva, la Cotul Donului! Cu alt prilej îl împinsese mai mult cu forța într-o prăvălie situată în gura pieții, ținută de Ianis Kavaditis, care se bucurase înainte de război de oarecare reputație, fiindcă găseai la el produse coloniale aduse direct de la Larissa, de unde se trăgea. Bătrânul s-a repezit la el și l-a pupat bălos pe amândoi obrazii, îl tot bătea pe umăr și îi spunea „nepoate”, năravuri ce-l dezgustau până la greață. L-a supus apoi unui interogatoriu concis și indiscret – ce sunt părinții, ce studii are, ce proiecte în legătură cu Irena –, l-a îndopat cu dulciuri, stafide și susan, l-a invitat la o partidă de poker în familie. Cu greu a reușit să se extragă, sub pretextul că are oră la dentist. Sunt nătărăi care cedează repede la trucuri de

felul celor practicate de unchiul Kavaditis, numai că grecul nu-și găsisese omul pe care să-l prostească.

În vremea asta, Irena terminase înghețata, i-a declarat că nu mai bea cafea, voia să plece acasă. A pomenit în treacăt de incidentul petrecut deunăzi la cafeneaua „Zombo”, unde îi aplicase un tac în cap lui Titi Sotirescu, nu detectase în glasul ei nicio nuanță de reproș sau frondă sau ostilitate, îl înștiințase pur și simplu că luase act de modul lui excentric de a-și rezolva problemele cu prietenii.

S-au despărțit în fața Casei Ofițerilor. A vrut să o conducă, a refuzat. Brusc, se crease între ei un spațiu stânjenitor de animozitate. Pe stradă se scurgea gălăgioasă mulțimea de spectatori care tocmai ieșiseră din sala „Marinetti”. A mai văzut-o câteva momente depărtându-se cu mersul ei decis, provocator, până a dispărut în dreptul magazinului de stofe al lui Norhadian, armeanul.

Trenul sosea în gară la șapte dimineața. O oră și un sfert, dacă se întâmpla să nu întârzie. La Râuri se schimba locomotiva. Ce plictiseală, tranca-tranca, noroc cu Vera și Felicia, pălăvrăgeau. Când Vera era bine dispusă, nicio problemă, știa o sumedenie de bancuri cu Zăroni. P’asta ați auzit-o! zicea și câteva minute compartimentul de clasa a treia se transforma într-o mică sală de spectacole. Nefericirea face că nu era întotdeauna în formă. Felicia dormea cu tâmpla sprijinită de fereastră și sforăia ușor. Îl visa, probabil, pe Rebegea. O variantă din atâtea.

Singura soluție de a scăpa de chinul ăsta zilnic era să-și ia o cameră în Alutela. O cameră modestă, n-avea pretenții la cine știe ce confort. I-a spus lui taică-său, măi tată, de ce te calicești pentru un fleac și el o tot pisa cu vremurile grele, cu dezmațul și tentațiile orașului, cu prețurile galopante și inflația. Dacă dorești o scuză, nimic mai simplu, poți găsi o mie.

Dintre refugiații moldoveni, doar ele trei mai rămăseseră în nenorocita aia de comună, unde părinții erau funcționari la fabrica de marmeladă Dobrotescu. Restul se aranjaseră în oraș, aveau lumină și canalizare, tot ce vrei. Erau privite, în clasă, ca niște paria sau cam așa ceva. Se săturase să joace rolul de țărăncuță cu pretenții.

Pe Vera o aștepta la gară Sergiu. Trebuie să fii tâmpit să vii la gară în fiecare dimineață doar ca să conduci o fată până în poarta școlii, dar uite că existau și specimene de-astea. Vera era încântată, avea un cavaler în trenă. Cocheta cu el sumar și imperativ. Măi Paula, cum dracu’ nu înțelegi că tipu’ e exact ce-mi trebuie mie! Dacă îl rog să o împuște pe profesoara de latină o face fără să clipească.

Acomodarea Paulei cu noul mediu în care fusese transplantată n-a fost ușoară, de altminteri nici nu se aștepta la altceva. Orașul ăsta îmbătrânit, cu obiceiuri

conservate de o tradiție bigotă, sufocată de tabuuri, se lăsa destul de greu citit. Nu se putea împăca cu aroganța profesoarelor, cu ifosele lor de boieroaice, cu rigiditatea și intoleranța lor de fete mari, trecute de vremea ultimelor baluri. Drăguțele de ele, venite dintr-o lume snoabă, o fascinaseră la început cu stilul pedant și cultivat pe care îl exhibau și abia mai târziu descoperise ce suflete meschine se ascund sub ademenitoarea armură rafinată. Nu înțelegea, între altele, de ce li se interzicea să meargă însoțite de băieți pe stradă sau să se ducă la anumite filme ce li se păreau prea deochete pentru niște domnișoare ajunse la vârsta când bunicile născuseră deja doi-trei copii.

Singura distracție de care beneficia din când în când erau nevinovatele petreceri găzduite de una sau alta dintre colegele mai înstărite. Li se serveau fursecuri, sandvișuri, produse de patiserie, vin. Dansau. Rulau vreo zece discuri vechi cu swinguri, foxtroturi, tangouri. Părinții se retrăgeau în vizuina lor, băieții deveneau mai îndrăzneți iar fetele mai gureșe. Se închegau idile, se înfiripau speranțe. La unsprezece noaptea apăreau bătrânii. Gata balul! Băieții se ofereau să-și însoțească partenerele până acasă. Cam asta era totul. A doua zi, la școală, petrecerea se întorcea pe toate fețele, se comentau situații, atitudini, se strecurau veninuri și răutăți ingenu.

În astfel de ocazii era silită să rămână în oraș. O găzduia de obicei Irena. Locuia cu maică-sa într-o casă de pe Mircea-Vodă, în fața Bărăției, zidită în primii ani ai secolului. Spre stradă venea vitrina ce expunea berete, șepci, jobene, pălării de damă. Trei camere fuseseră cedate Ligii Patrioților, încât săraca doamnă Kavaditis rămăsese doar cu două dormitoare și o sufragerie unde își instalase atelierul. Cedate e un fel de a zice: mai toate casele din centru fuseseră rechiziționate de Oficiul pentru Repartizarea Locuințelor și ocupate de sediile noilor organizații ale Puterii.

E greu de spus de ce o atrăgea Irena. Bineînțeles, nu pentru faptul că bria la învățătură, că profesoarele o răsfățau, că era curtată de băieți, toate astea aproape nu contau. Se mulțumea să stea în preajma ei și să se bucure de prietenia pe care i-o împărtășea.

În nopțile când rămânea la ea, dormeau în camera solară, cum îi spunea Irena, și rămâneau de vorbă ore în șir. Vorbeau de toate, câte-n lună și în stele. Irena dorea să dea examen de admitere la Litere. O interesa literatura greacă și latină, dar nu se hotărâse încă, în vremurile astea de nesiguranță erau de preferat profesiile productive. Doamna Renate o tot pisălogea cu eleganța încântătoare a literaturii antice, trăia în lumea fascinantă a lui Virgiliu, i se dăruise în întregime, dar ea, Irena, urma să intre într-o viață complet necunoscută, pragmatică, minată de incertitudini, în care intimitatea lui Horațiu sau Plaut nu-i ținea de foame.

Un lucru despre care nu-i plăcea să aducă vorba era compartimentul vieții ei sentimentale. Se despărțise (sau poate că fusese părăsită) de Săndel și nu-i șoptise un cuvânt, era prea mândră ca să-și mărturisească eșecurile amoroase. Probabil suferise. Se încurcase cu feciorul profesoarei de latină, posibil din orgoliu, deși știa, ca toată lumea, că Sandy e un pierde-vară. Plătea nesăbuința încrederii prea mari în propria-i putere de seducție.

De la o vreme începuse să frecventeze sediul organizației de tineret, instalat în vila generalului Ialomițeanu. Paulei îi era imposibil să-și explice această convertire stranie. Venea acasă cu afișe și broșuri de propagandă, scria articole pentru *Gazeta tinerilor progresiști*, se apucase să studieze *Manifestul*. Îi povestea că acolo, la sediu, e un tovarăș cultivat și generos, Zarenko, originar din Chișinău, care organizase un fel de seminar pentru elevii studioși din clasele mai mari, unde se dezbăteau probleme de ideologie și politică internă. Se expunea pe înțelesul tuturor doctrina ce-și propunea să promoveze o lume nouă, dreaptă, în care nu există exploatare iar oamenii, egali în drepturi,

trăiesc într-o deplină înțelegere și libertate. Tovarășul îi îndemna pe membrii seminarului să-i antreneze și pe alți colegi care doresc să se alinieze oastei celor ce aveau să schimbe fața țării. Ce zici tu, Paula, nu te tentează să vii în cercul nostru!

Această evadare a Irenei în politică i se părea extravagantă. Trăiau o vreme tulbure, în care e hazardat să te aventurezi în întreprinderi ale căror subterane îți sunt necunoscute. Prudența, în concepția Paulei, era o cale mult mai sănătoasă. Ea nu putea să treacă impasibilă pe lângă unele întâmplări ciudate. Cu o lună în urmă, Sică Spiridon de la liceul de băieți fusese luat pe sus din dormitorul internatului, împins în beciurile Siguranței de pe Strada Rândunelelor și ciomăgit până la ziuă. Aceeși fază i se întâmplase și lui Rebegea zis Călugărul, care-i scria Feliciei poezii expediate în plicuri parfumate. Băieții nu știuseră să-și țină gura. Vorbeau necuviincios despre armata ocupanților, făceau glumițe cu Tătucu, lipeau afișe incendiare pe zidurile Comitetului. Realități ce nu se potriveau deloc cu temele din seminarul lui Zarenko.

Se întorceau acasă cu trenul de patru jumătate. Afară se pornise o ploaie repede, cu grindină. Felicia dormea cu tâmpla rezemată de rama geamului pe care se prelingeau șiroaie de apă noroioasă. Avuseseră o zi cretină: extemporal surpriză la chimie, eliminarea Ginei pe trei zile pentru delictul că folosisese intrarea profesoarelor și mai ales inscripția indecentă de pe ușa laboratorului de științe naturale – scandal, foială pe culoare, poliție, instituirea unei comisii de anchetă. Se instalase o atmosferă de beligeranță.

Paula ținea în poală *Gorila* lui Rebreanu, dar nu putea citi. O frământa ideea de a termina odată cu naveta. Căuta soluții, deși știa că n-are nicio șansă cu un tată obsedat de insidioasele capcane ale orașului. La Râuri se schimba locomotiva. Se auzeau fluierăturile bezmetice ale impiegaților, fugind de-a lungul șinelor, uzi leoarcă. Peronul era pustiu, ca întotdeauna. Nea Trușcă, bătrânul șef de gară, privea

pierdut conturul dealurilor din vecinătate ce închideau întregul orizont al vieții sale triste. Ascultă, o auzea pe Vera ce mesteca o gumă, azi-dimineață Irena m-a tras deoparte într-o recreație și m-a întrebat dacă nu m-ar interesa să vin la seminarul lor ideologic, e acolo un tip mișto, Zarenko, vorbește îngereste, un autentic Cato. Crezi că e cazul să mă bag în chestia asta!

Vineri. Instanța amână procesul cu Oficiul pentru Repartizarea Locuințelor din pricina neprezentării părții împlicate. Beraru: zi mersi că nu ți-au înhățat întreaga casă. Are umor, băiatul. În hol îl întâlnesc pe Horia. Jubilează. Vezi că ai ajuns la vorba mea! pare să spună.

Inflație îngrozitoare. Zece mii pachetul de Virginia. Douăzeci de mii un șvarț la „Sinbad Marinarul”. Pe vremuri, cu banii ăștia cumpăram un cal.

Larisa: doamna doctor, fumați prea mult, pe cinstea mea, v-o spun cu tot respectul. Dacă e așa, de ce-o mai fi deschis tutungerie! Basarabenii ăștia habar n-au să neguțeze.

Bătrâna doamnă Sireteanu internată ieri de o nepoată la azilul Otetelișanu, ctitoria Lilei din vremea când cârmuia Societatea Femeilor Emancipate. Azilul, azi în mizerie, a fost rebotezat Vasile Roaită, poate în deriziune.

Duminică. Mă simt pândită. Se strânge lațul. Familia în care am intrat după căsătorie e indezirabilă pentru regimul actual. Sunt zile când mă gândesc să plec aiurea, să-mi schimb identitatea. Dar unde să mă duc! Și ce să fac acolo!

Ieri, toată ziua astenie, poate o gripă, poate o indispoziție de moment. La pian, o oră, Schumann. Sunt acompaniată de Alioșa. Încerc să-l fac să tacă, îl drăgălesc, îi dau fondante, imposibil. E și el mic, îl scuză Jeni.

La cimitir. Foială mare pe alei, lume pestriță. Femei cernite, cu lumânări, colivă, colaci și toate cele, bătrâni neputincioși, copii de școală. Flori, multe flori. Groparii trag la sapă. Cerșetorii. Cavoul nostru, vecin cu al familiei Bazaca. Așez un braț de crizanteme pe morminte. Pe crucea tatei se zbenguie două vrăbiuțe. Tatei i-ar fi plăcut să vadă scena. Și

mama, pe care n-o cunosc decât din poze. E tânără, nici douăzeci. Coafată retro.

Miercuri. Orașul ăsta mic în care m-am născut, pe care îl cunosc casă cu casă... Ce naiba mă mai atrage azi la el când toate par să-mi infirme amintirile!

La cabinet. Zi plină. Sunt săptămâni când lumea dă buzna peste medici. Doctorul Hanganu mi-a trimis o bună parte din pacienții lui de marcă. Printre ei și domnul Kavaditis, de la care cumpăram, pe când eram elevă, zahăr candel, banane, mandarine și alune americane. Ne întâlnim acum în alt format. E același om afabil, cu corectivele impuse de situație. Se vaită de dureri intercostale. E speriat de moarte. Declară că nu-i plac medicii, în general, eu fiind excepția fericită. Îl consult, el tace, agitat, așteaptă resemnat sentința. Când îl asigur că n-are oftică, răsuflă fericit, e palid. Reacția pacienților când le infirmii un diagnostic prezumat. Pe urmă începe să anatemizeze pegra comunistă. E vehement, se pare că a uitat de boală, vituperează împotriva cretinilor ce ne conduc orașul. Îi spun prevenitor să nu se supere, dar nu discut politică în cabinet. Se uită circumspect la mine. S-a întristat. V-ați dat cu ăia! zice.

Azi-noapte dormeam în pat cu Titu. Eram în primii ani de căsnicie, parcă. Dar nu ne zbânțuiam. Titu îmi spunea ceva și nu înțelegeam ce spune și totul s-a topit deodată și m-am trezit cu pijamaua udă leoarcă.

Joi. Azi se împlinește o lună de când au arestat-o pe sărmana Lila. Casa – lăcătuată, sigilată. În curte s-au pripășit vreo câteva pisici famelice. Peluza inundată de verdeață.

Doctorul Mirea îmi face o curte agresivă. Mizează pe abilitatea lui de fante, pe starea sa materială, pe faptul că sunt liberă, pe naiba știe ce. Mă invită să bem o bere pe Terasă. E prea grăbit. Nerăbdător. Are vocația rateurilor precipitate. Doamna Colfescu, pe

care a tratat-o de o colită cronică, e încântată de doctorașul ei atât de fin, atât de tandru. Ce bine seamănă cu Nelson Eddie, scumpo!

Când ies în târg am parte numai de surprize: la Clubul Intelectualilor s-a instalat Oficiul Public de Salubritate. Ingenioasă permutare. De partea cealaltă a drumului, în locul Băncii de Comerț și Investiții se lăfăie sediul Uniunii Sindicatelor. Un tip în salopetă stă rezemat de ușă crăcănăt și trage din țigară. Mă cântărește din cap până-n picioare cu o privire obosită. Îi mai lipsește un colt și iată-l scos dintr-un saloon de western. În dreptul librăriei mă încrucișez cu turcul care vinde bragă. Săr'mâna doamna doctor! zice. De unde m-o fi cunoscând bătrânul!

Trec pe la Mira. Îmi iese în întâmpinare femeia aia îngrozitoare care o spionează. Tovarășa lipsește, zice. Dacă doriți ceva, pot să-i transmit. Mă urmărește cu privirea până ies. Când mă gândesc, colocatarii mei sunt niște îngeri.

Sâmbătă. La cabinet, Saveta, nevasta lui Tache Plăpumaru. Îmi spune că a venit pentru bărbatu-său. Că bea. Bea până își pierde mințile. Să-i dau ceva să-l mântui de beleaua asta. Primul impuls a fost să o invit să iasă, era atât de tristă, am renunțat. Pentru beție, i-am spus, nu prea există leacuri. Să încerce ea însăși să-l convingă. Femeia insista, am înțeles că n-o să scap de ea prea repede. Mi-a povestit cum s-au luat din dragoste, cum și-au deschis atelierul de plăpumărie, că pe atunci nu bea să-l pici cu ceară și dă-i așa, pe portativul ăsta, simțeam că fac explozie, afară așteptau vreo cinci persoane. Uite, cucoană, zic, cred că ți-am spus destul de clar cum stă situația și m-am uitat la ceas ostentativ. Saveta mă privea nedumerită, nu înțelegea, până la urmă mi-a întins un plic pe care, evident, l-am refuzat. O văd și acum ieșind pe ușă, târșindu-și pașii, bombănind.

Seara, un film tâmpit cu Leslie Howard. Mă însoțește Ilenuța. Doar 30-40 de inși în sală. Majoritatea mestecă semințe de dovleac, se pipăie pe

întuneric, vociferează, sunt participativi. Ileana e veselă și asta mă face fericită. Presimt că în scurtă vreme n-o să prea mai vedem pelicule americane.

Gara rămăsese neschimbată, exact cum o lăsase cu patru ani în urmă: urâtă, afumată, exalând mirosuri de fecale. S-a strecurat în stradă printre persoanele ce se îmbulzeau să iasă. Pe strada asta locuia, pe vremea când era într-a șaptea, doamna Reli, în casa căreia își pierduse fecioria. Își amintea și astăzi: salonul cufundat în semiîntuneric, un candelabru cu cinci brațe, oglinzile, sofaua roz, acoperită cu perne moi, de lână... O doamnă onorabilă, de altminteri, ce-și ostoya singurătatea văduviei cu contribuția harnică a elevilor din clasele superioare. Să fi plecat, să fi rămas în Alutela!

Își construisese o schemă: poate la Rita, poate la *tante* Dora. În orice caz, la Zizi nu. Era capricioasă, isterică. În Zizi nu putea avea încredere. Or el, tocmai de încredere avea nevoie. Orașul i se părea străin: o sumedenie de oameni noi, de venetici, dar asta nu însemna că trebuie să renunțe la prudență. Faptul că își lăsase barbă și-și ascundea privirea în umbra unor ochelari cu sticle fumurii nu-l ajuta prea mult, miza pe probabilitatea că lumea îl uitase, fusese șters de pe ecranul memoriei alutane.

S-a hotărât până la urmă pentru *tante* Rita. Locuia pe Strada Luterană, la câțiva pași de Parcul Lahovary. Trebuia să ocolească centrul, unde se bulucea la ora aceea tineretul pentru tradiționalul ritual al serii. Din fericire n-a întâlnit nicio figură cunoscută. În dreptul farmaciei Pentifraga patronul se postase în ușă, fuma, vedea atât de prost, săracul, era atât de împrăștiat, încât i se părea cu neputință să-l fi reperat.

La poartă i-a deschis chiar *tante* Marguerita. L-a privit o clipă șovăitoare, cu mâinile în șolduri, gata de atac, apoi a izbucnit în lacrimi, i-a trebuit o vreme până să-și revină. Măi, Mirciulică, măi, striga printre suspine, ce fericire, nu mai speram să te întorci, plângea, o tot ținea în nota asta, cu fericirea și

minunea, că niciun prizonier din câte știe nu se mai întorsese până azi, iar el privea îngrijorat în jur, să se asigure că nu-i ascultă nimeni, orașul ăsta e o cutie lacomă de rezonanță.

A trebuit să-i povestească tot: cum traversase Rusia de la vest la est și toate avaturile îndurate, cât suferise în lagărele prin care îl plimbaseră, ce ierni îngrozitoare înfruntase, în fine, cum evadase din lagărul de la Kuzminsk cu încă doi tovarăși și cum se fofilaseră prin gări și case părăsite, pe drumuri dosnice, ferindu-se de putere și santinele și patrulare militare, pitindu-se prin lăzi de mărfuri, prin șure, prin garaje și magazine murdare, până ajunseseră să treacă Prutul și să se aciuzeze în pădurile din preajma Iașilor.

În timpul ăsta Rita i-a adus un ceai rusesc și un platou cu câteva prăjiturile, sunt convinsă că ești lihnit de foame, dragule, îmbătrânise, dar încă mai păstra ceva din siguranța, preeminența și mândria snoabă a familiei Dănciulescu. Pe Mircea îl interesa o gazdă sigură unde să se adăpostească o vreme, până își va face o idee clară despre cum o să-și administreze viitorul. Experiența de după evadare îl învățase cât era de complicat să supraviețuiască în atmosfera tulbure pe care o găsisese în țară. Intrase nepregătit într-un climat străin, cu totul diferit de cel pe care-l părăsise când a plecat să lupte cu rusnacii. Nici astăzi nu înțelegea exact ce se întâmplă. Bucureștii, unde trăise câțiva ani în timpul facultății, zăceau sub maldăre de praf, cenușă și moloz. Descurajant decor apocaliptic. Trăsese mai întâi la Nelu Zăvoianu, cu care se antrena la tenis pe *court*-urile de la Doherty. S-a bucurat enorm când l-a văzut. O, ce surpriză!, făcea, cum dracu' de mai ești în viață măi băiete, colegii te credeau pierdut prin pustele baicale! Se însurase. Nevastă-sa era în luna a șasea. Prosperau. Pe urmă Nelu l-a înștiințat că doamna Brătulescu, răposase, sărăcuța. Atac de inimă, așa ceva. L-a îmbrățișat, îmi pare rău că trebuie să-ți spun asta. Se străduia să ia o mină adecvată. Îl înțelegea perfect, e incomod să fii în

situația să-ți anunți un prieten că maică-sa s-a dus pe copcă.

A stat la Zăvoianu patru zile, după care a început să bombăne că el l-ar ține mai departe, dar Coca îi face zilnic scene, doar știi cum sunt femeile însărcinate. Și-a luat bocceaua și a bătut la ușa Magdalenei, cu care petrecuse nopți fierbinți în anii terminali ai facultății. Măgduța l-a tratat cu sanvișuri și un pahar de vermut, era înfloritoare. Trăia cu un ginecolog de la spitalul Colentina, plin de bani. Ce pot să-ți fac Mircică, știi bine că te-aș adăposti cu toată dragostea, cred că înțelegi cum stă situația. Ce-ar fi, l-a sfătuit, să încerci la Bibi Drăgulescu, e singur, locuiește pe Victoriei, lângă Palatul Telefoanelor. La ușă i-a înghesuit în buzunar un pumn de bani, să ai de cheltuială, iubi.

A fost silit o vreme să doarmă prin parcuri lăturalnice sau gări în compania pușlamalelor, a borfașilor și a târfelor de trei parale. Asta nu înseamnă că nu-și mai încercase șansa și în alte locuri, dar prietenii la care apelase fie că n-aveau unde să-l primească, fie că-l găzduiau o zi sau două, după care se descotoroseau de el de teamă să nu-i toarne vreun vecin, fie că refuzau să-l țină fără să-i dea vreo explicație. Nici nu conta la urma urmei. Trăim momente grele, era refrenul pe care-l auzea de fiecare dată.

O săptămână a dus-o împărătește. Prinsese gustul dușului de dimineață, al așternuturilor moi, al meselor bogate și al serilor de toamnă petrecute în fotoliu, lângă fereastră, citind o carte din biblioteca unchiului Costache sau admirând desenul colinelor, unde schia în anii adolescenței. Obişnuia să iasă numai noaptea, după zece, ocolind cu grijă străzile aglomerate. Bineînțeles, trecea aproape zilnic prin fața casei părintești de care îl legau atâtea aduceri aminte. Perdelele îl împiedicau să cerceteze modificările făcute de noii locatari salonului unde se consumaseră atâtea petreceri fastuoase și întâlniri politice de marcă. Intrușii, niște mocani din

Transilvania cu funcții în ierarhia urbei, împodobiseră veranda cu maiouri, chiloți de damă și sutiene întinse la uscat.

În principiu, evita să facă vizite la rude, era riscant. Ar fi dorit să o vadă pe Dora Cernătescu, sora tatei, stătea în cumpănă, bătrâna nu știa să-și țină gura. La fel și Zizi, vară-sa. Sărită rău, drăguța. Iar faptul că Titu o tulise în Occident și o lăsase cu buzele umflate nu era un semn că lucrurile ar sta mai bine în privința asta. Cu Zizi cochetase pe când era student, era vedeta Alutelei, partida cea mai jinduită de mamele băieților din lumea bună. În competiția pentru mâna ei, norocul îi surăsese craidonului de Titu, cu care avea să se căsătorească încă din timpul facultății. Teribil ar fi dorit să o întâlnească, dar nu se încumeta să facă un pas atât de imprudent.

Cu *tante* Marguerita se înțelegea neașteptat de bine, era afectuoasă, îndatoritoare. Se străduia să se substituie pe cât posibil maică-sii, îl răsfața cu stângăcia actorului greșit distribuit. O implorase să nu bată toba prin oraș despre sosirea lui, dar faptul că îi promisese nu constituia neapărat o garanție. Din păcate, mătușă-sa primea în fiecare sâmbătă după-amiază musafiri, era o regulă a casei. Amfitrioana le servea cacao caldă și un pahar cu vin din prețioasa colecție de Sauvignon a lui Costache. Tăifăsuiau sau dădeau pasiențe, făceau politică de babe. El sta cuminte în camera care-i fusese destinată, citea, și într-o seară, când tocmai răsfoia o carte despre exilul lui Napoleon la Sainte-Hélène, s-a pomenit că intră peste el doamna Bazaca cea tânără, intrase valvârtej, pesemne că ratase drumul spre toaletă. A urmat o scenă îngrozitoare: venerabila cucoană a dat un țipăt ascutit și în clipa următoare s-a întins pe covorașul persian al Ritei. Până să se dezmeticească, odaia se umpluse de cuconetul venit la *five o'clock*-ul ritual de sâmbătă. Vreo două dintre ele s-au repezit să o reanimeze pe Matilda – era de admirat cu câtă iscusință o stropeau cu apă de colonie și îi aplicau scatoalce sănătoase pe obraz – iar celelalte se înghesuiseră în jurul lui și emiteau sfioase exclamații

basculând între uimirea exaltată și bucuria revederii: se întorsese micuțul nostru Mircea, eroul, mândria Alutelei. El, singurul oștean al urbei ce supraviețuise lagărelor din infernul roșu.

Au urmat momente dificile pentru Rita. I se reproșa că e nedemn din parte-i să-l țină atâta vreme sechestrat pe Mircea fără să sufle o vorbuliță, fără să le dezvăluie și prietenelor sale miracolul întoarcerii băiatului acasă. Se auzeau cuvinte ca afront, sfidare, egoism ba chiar frivolitate. Sărmana Marguerita lăsase garda jos, asediată din toate părțile de invective, la o adică ce ar mai fi putut să zică!

A doua zi la șase dimineața era în gară, după o noapte proastă, în care visase barăcile de la Kuzminsk, nămeții de zăpadă, figurile învinețite de frig ale pușcăriașilor și paturile suprapuse și paznicii veghind cu automatele în hamuri. Peste un sfert de oră sosea acceleratul. *Tante* Marguerita îi îndesase într-o boccea caș proaspăt, salam de iarnă, pâine, o sticlă cu vinars și un borcânel de marmeladă făcută chiar de ea. N-avea habar unde se duce. Poate la Cluj, poate la Timișoara. Căuta orașe mari, cu populație pestriță. Voia să se amestece cu lumea, să dispară.

Afară se luminase bine. Din fericire, peronul era aproape gol, cinci-șase călători cu geamantane burdușite, câțiva ostași și șeful stației, țănoș, cu chipiul lui de general lăsat pe ceafă. O clipă i-a trecut prin minte că nici măcar nu se învrednicise să pună o floare pe mormântul mamei, apoi și-a amintit de Zizi, zăpăcita, de mutra ei de obraznicătură, de serile când hoinăreau romantic de-a lungul Hinței ținându-se de mână. Ce farsă, viața asta! La câțiva pași un tip cu un sacou *gris-fer*, pe talie, îl tot privea într-un anume fel, fuma și se holba la el ca un cretin. Din depărtare se auzea un șuierat prelung de tren. În câteva momente tipul va dispărea din orizontul său și alte fețe se vor insinua în locul lui, cu același sacou *gris-fer* croit pe același calapod, mereu alți tipi, mereu sacoul, mereu alte peroane, alte gări, și tot așa până la acel inexorabil cap de linie.

Serile doctorului Hanganu erau exasperant de mohorâte. De când își închisese cabinetul trăia într-o prelungită dispoziție de melancolie, căuta ingrediente ca să înfrunte timpul. De obicei citea. Descoperise în bibliotecă volume prăfuite, cumpărate în anii când își făcea un doctorat în Franța, pe care nu le deschisese încă, venise în sfârșit și vremea lor. Cu ani în urmă frecventa cu asiduitate Clubul Intelectualilor de pe Regina Elisabeta, dar clubul fusese închis cu un an în urmă de hotenții care preluaseră puterea și mulți dintre amicii cu care se întâlnea acolo se prăpădiseră în vârtejalea anilor sau dispăruseră din urbe în mod misterios.

Își amintea de draga doamnă Lila, ce ființă diafană! Cu o săptămână înainte de a fi ridicată de către organe fusese să o vadă, descoperise zgomote suspecte la plămânul stâng, dar nu-i spusese ca să n-o descurajeze. Se întreba cum o să suporte ea regimul de detenție cu tebeceul pe care-l contractase în spitalul de campanie din Tiraspol, unde se oferise să lucreze ca soră medicală. Dacă ar fi trăit Bazaca, n-ar fi lăsat-o să facă neghiobia asta.

La ora opt obișnuia să asculte BBC-ul. Doar știrile. Era sătul să audă comentarii mincinoase, în orice caz iresponsabile. Băieții ăia vorbeau de opoziție, de rezistență, după care ieșeau să bea un whisky și să discute despre femei frumoase, filme sau despre ultimul spectacol văzut la vreunul din teatrele din Soho. Prefera să pună un disc, avea o excelentă colecție cu muzică de Bach și Haendel, nu-i trebuia nimic mai mult.

De Spiridon Bazaca îl legase o veche prietenie. Fuseseră studenți în Franța cam în aceeași perioadă fastă, duseseră aceeași viață de boemă în Parisul începutului de veac, o curtaseră amândoi pe Alphonsine, fiica profesorului Blanc de la Salpetrière, unde își făcuse secundariatul și se

căsătoriseră în același an, el la Paris cu o franțuzoaică și Spiridon cu Lila, la Sinaia. Pe vremuri se vedeau destul de des și, slavă Domnului, prietenia lor durase dincolo de inevitabilele capricii ale întâmplării.

În timpurile acelea Alutela arăta ca o grădină. Yvette era încântată de aerul arhaic al orașului și nu îi trebuise multă vreme ca să se atașeze de noul peisaj în care alesese să trăiască. Mai mult decât atât, coagulase în jurul ei un grup select de doamne din lumea instruită, un anturaj, și în fiecare vineri se întruneau în salonașul verde unde purtau discuții literare sau mondene și o ascultau cu pioșenie pe Mira Racoviceanu executând la pian mici bijuterii de Schumann sau Ravel. Yvette vorbea o limbă neaoșă încât oricine ar fi discutat cu ea n-ar fi gândit că e străină. Era iubită nu numai de doamnele din cercul ei, dar și de menajerele ce au trecut prin casă, de sătencele care aduceau în fiecare dimineață caș proaspăt, lapte și smântână, de băcani, coafeze, negustori și chiar de pacienții săi. La ceremonia de înmormântare a Yvettei se adunase în cimitirul papistaș mai tot orașul.

Pentru Hanganu, spitalul fusese adevăratul său cămin, mai toată viața și-o petrecuse acolo. Obişnuia și astăzi, în serile de vară răcoroase, să treacă sprijinindu-se în baston prin fața vechiului stabiliment edificat în vremea guvernării Lahovary, să-i dea târcoale câteva minute și să-și clătească privirea obosită a memoriei cu scene vii ce-i populaseră destinul. Și-ar fi dorit să intre pentru câteva minute în spital, să dea o raită prin saloane și să mai întâlnească o dată privirile stăruitoare, devorate de spaimă și speranțe ale bolnavilor, să viziteze sălile de operație în care petrecuse atâtea clipe halucinante în luptă cu ineluctabila prezență a morții, dar îi lipsea curajul, obosise, îi trecuse vremea, devenise un simplu spectator în lojă.

În noaptea aceea plictisul doctorului se prelungise mult după ora obișnuită de culcare. La nouă

dimineața avea să vină Safta, îi aducea jurnalul, chifle proaspete și fructe. Spre prânz trebuia să o vadă pe Vica Mărculescu, îi promisese. Sărmana contractase o pleurezie, frisoane, febră mare, era îngrijorat, la vârsta ei e bine să n-ai parte de încercări de felul ăsta. În timpul episodului parizian se consumase între ei o aventură pasageră, dar se scurseseră mulți ani de-atunci și totul se topise între timp într-o afectuoasă joacă de-a uitarea.

În camera de alături, fosta lor sufragerie, vecinii puseseră prea tare radioul, se întreba ce anume le stârnise apetitul pentru cântecele și marșurile sovietice. Veniseră de nu se știe unde și ocupau aproape toată casa, inclusiv salonul, camera de oaspeți și bucătăria. Se resemnase să-i adopte. Mai toate casele din centru fuseseră ochite de Oficiul pentru Repartizarea Locuințelor.

De regulă, la ora asta era de mult în pat. Nu se grăbea, știa ce rosturi are. S-a dezbrăcat, și-a aranjat îmbrăcămintea pe două umerase. Și-a pus pe masă ceasul *Longines* monogramat. Aproape miezul nopții. S-a dus în baie, s-a spălat pe dinți. Oglinda îi arăta o față obosită, fără riduri. Se bărbierise cu două ore înainte. Avea senzația că aude clopote îndepărtate de vecernie. Săraca Vica! i-a trecut prin minte. Ce bucățică fusese odinioară! A pus un disc cu muzică de Schubert. S-a întins pe pat. A scos dintr-un sertar flaconul cu pastile, l-a înghițit cu o jumătate de pahar de apă. Nu regreta nimic. S-a întors pe partea stângă, așa-i plăcea să doarmă.

Unul din neajunsurile pe care soarta i le pusese în cârcă era să facă piața. Preocupare pe care n-o avusese niciodată. Nu faptul că trebuia să care o sacoșă și să se frece de mulțimea ce forfotea prin jurul halei îl umilea, cât nepriceperea de a negocia cu precupeții, de a ține piept acestei specii de pezevenchi abili, vicleni și șarlatani. Se întorcea acasă cu roșii chifligite, lapte acrit și ouă sparte sau stricate. Era condiția pe care i-o impuseseră împrejurările. De ce nu vă însurați don'colonel, de ce vă încăpățânați să faceți totul singur! îl întreba Săftica de dincolo de gard, când se întâmpla să-l prindă trebăluind prin curte. Se vedea silit să se refugieze repede în casă, femeia l-ar fi ținut de vorbă până seara.

De când avea serviciu, își pusese oarecare ordine în viață. Avea program, după destulă vreme în care vegetase. Abia se întorsese de pe front, nici nu trecuse anul și fusese deblocat și se trezise aruncat în stradă cu o pensie de tot râsul. Nu era naiv, nu se văita. Înțelegea ce se petrece în țară. Pierdusem un război și cel ce pierde trebuie să plătească. O bună parte din camarazii săi de garnizoană părăsiseră orașul, schimbaseră decorul, cum se spune, nu atât din teamă, deși trebuie luată în calcul și această conjectură, cât mai ales pentru că le fusese greu să treacă de la poziția stimabilă pe care o avuseseră în oraș până mai ieri la cea de omul cu sacoșă. În ce-l privește, se hotărâse să lupte, să se adapteze. Servise cincisprezece ani în garnizoana asta, trăise aici cele mai înSORITE clipe ale carierei, n-avea de gând să dezerteze. Avea resurse, încă, era în putere.

Găsise, deci, serviciu. Îl susținuse Bănicioiu, un individ care-și satisfăcuse sub comanda lui serviciul militar și ajunsese astăzi, dus de val, directorul Bibliotecii Asociației de Prietenie Româno-Sovietice. Tovarășu', i-a spus, noi te primim acilea, dar fără

mofturi sau tertipuri sau ocolișuri în fel și chip, știm noi de care, avem nevoie de oameni sinceri, devotați, o să te ajute și tovarășa Gherghina.

La șapte fix se prezenta în fața casei unde funcționa cu câțiva ani în urmă farmacia domnului Cristescu. După o vreme ce i se părea o veșnicie apărea și posesoarea cheilor, tovarășa Gherghina, sosea de obicei tâfnoasă. Se rățoia la el că ce pisicile venea așa devreme, ce, n-avea somn, visase vârcolaci și alte exprimări din inventarul ei mahalagesc, încolo era o sufletistă. Se ocupa ea singură să măture prin camere, să șteargă praful de pe mobilă și să aerisească sala principală, păstrase dramul de decență cât să nu-l pună să facă treburi pentru care n-avea deprindere și nici entuziasm. Mai prost era cu Băncioiu. Îl trimitea să-i cumpere țigări și ziare, să toarne băutură în pahare când primea vizitatori de marcă, să care pachetele cu cărți sosite de la București cu camionul și alte angarale ce n-aveau legătură cu activitatea de bibliotecar. În plus, îl obliga în fiecare dimineață să citească cu glas tare articolul de fond din *Viața patriei*, oficiosul Comitetului Central. Ce dracu' de citești atât de moale, Baculescule, mai bagă acolo un pic de sentiment, o însuflețire, și îi dădea un ghionț pentru revigorare. Era momentul cel mai stânjenitor al zilei. În rest, munca la bibliotecă era pasabilă. Cum cititorii nu prea dădeau năvală, o parte a vremii și-o petrecea citind sau răsfoind albume sovietice de artă.

Se auzea prin târg că foștii ofițeri care au luptat cu arma în Răsărit vor fi închiși în lagăre de reeducare, dar zvonurile nu păreau să se adeverească și nici nu le dădea mult credit. I se părea lipsit de rațiune ca responsabilii pentru politica de apărare a țării să decapiteze fără discernământ armata de cadrele superioare de conducere, dar faptul că cea mai mare parte a acestora fusese deja concediată arăta că lucrul e posibil. Nu-i rămânea decât să aștepte.

Serile, când singurătatea pustiitoare îl copleșea și devenea insuportabilă, mergea să-l vadă pe maiorul Pamfile Dumbrăveanu, stătea aproape, la câțiva pași

de Prefectură. Se retrăgeau în salonașul unde își primea amicii și beau un păhărel de secărică și tăifăsuiau, de fapt nu prea aveau ce să-și vorbească. Poate despre chiolhanurile din anii de dinainte de război la crâșma deocheată a lui Părosu sau despre manevrele de toamnă în munții Făgăraș sau, mai degrabă, despre partidele de vânătoare la mistreți ce se încheiau cu chefuri crunte, noaptea, în pădure, în jurul rugurilor de vreascuri fumegânde.

Pamfile își pierduse o mână în Răsărit și își ascundea cu un soi de sfioșenie infirmitatea sub un sacou cu mânecile largi. Înfățișarea lui îi inculca un sentiment nu de compasiune cât mai curând de confraternitate. Imediat după încheierea armistițiului, Pamfile fundase în Alutela, împreună cu un grup de camarazi de arme, Clubul invalizilor eroi, care funcționase un an, apoi fusese interzis de autoritățile locale, ce puseseră zăvoare pe ușa sediului. Urmase un marș demonstrativ al veteranilor prin centrul urbei cu steaguri și pancarde afișând lozinci antirusești, soldat cu arestări și ciomăgeală în pivnițele Siguranței, în urma cărora s-a instalat tăcerea. Orașul era sătul de zarvă, bombardamente și eroi, dorea o meritată liniște mult așteptată.

Și totuși, dacă reușeau să închege o conversație coerentă, fantau pe tema *cum scăpăm de ăștia*. Era un subiect deschis, iluminat de aura speranței. Bineînțeles că dinspre Occident nu le veneau semnale prea încurajatoare iar o revoltă din interior ar fi însemnat fără îndoială un carnaj, atâta timp cât rușii ne aveau în custodie. Atunci! Atunci care e soluția! Pamfile lua în considerare, între altele, și alternativa atentatului politic însă inutilitatea demersului i se părea învederată, câtă vreme conducătorii țării nu erau decât niște marionete ale Moscovei.

Turnura cea mai delicată a conversației apărea în clipa când Pamfile aborda relația lor, a vechilor ostași, cu autoritatea vânzătorilor de țară. I se părea nedemn de el, fost comandant al regimentului de artilerie, bărbat integru, brav, care-și servise țara

vărsându-și sângele pentru independența și integritatea ei, care se bucurase de stima întregului oraș, să pactizeze cu regimul, să se coboare până la dezonoranta slujbă de bibliotecar la așa-zisa Asociație de Prietenie Româno-Sovietică. Cum a putut să se complacă în postura de subaltern al unor indivizi imunzi, incuți și grosolani! Desigur, îi reproșa aceste lucruri cu tot respectul pe care i-l datora, ba chiar cu strângere de inimă. Aprecia la Dumbrăveanu sinceritatea și exprimarea frustă, fără ocolișuri, posibil să fi avut dreptate, poate că el era croit din altă stofă, mai rezistentă, mai tenace. Totuși, Pamfile ar fi trebuit să țină cont că el nu era singur, că nevastă-sa preda istorie la Școala de menaj, avea asigurată subzistența, avea cui să i se confeseze, avea un sprijin, un suflet cu care să împartă solitudinea. Când ajungeau în punctul ăsta, căuta să schimbe subiectul. După socotința lui, Pamfile își permitea, totuși, prea multe, întrecea măsura, fusese aghiotantul său, luptaseră alături în tranșee, înduraseră împreună bombardamentele aeriene și incursiunile de noapte inamice, dormiseră în zăpadă pe aceeași pătură cazonă, răbdaseră de foame, cochetaseră cu moartea. De aceea îi picau mai prost reproșurile camaradului de arme, decât ignominiile mârlanilor de la bibliotecă.

Își luase obiceiul ca sâmbetele după prânz să o viziteze pe Marisa, chiar dacă vremea îi era potrivnică. Își îmbrăca sacoul în care o ceruse odinioară în căsătorie, dădea o raită prin grădină și culegea un snop de crizanteme și se asigura că totul e în regulă, de la pantofii bine lustruiți până la gulerul cămășii alb și apretat. Nevoia îl învățase să se gospodărească singur.

Căsătoria lor fusese unul din evenimentele răsunătoare ale orașului: se mărita copila lui Brezeanu, bărbatul cel mai influent din Alutela, posesor al unei averi considerabile, investită în acțiuni la băncile elvețiene, cu tânărul ce tocmai absolvise Școala de artilerie și geniu de la Fontainebleau. Urmase tradiționala călătorie de nuntă

în câteva din țările occidentale și anii încântători de după, succesele în profesiunea sa de militar și avansările rapide, conflictul cu bătrânul socru, care-l trata de la înălțimea autorității legitimată de arginți, pe urmă marea criză și prăbușirea imperiului financiar al lui Brezeanu, care-și trăsesse un glonț în frunte într-unul din cazinourile de pe Riviera.

Pelerinajele la cimitirul Sf. Cruce îi ofereau momente de reculegere și ispășire. Se simțea culpabil că o lăsase pe Marisa neajutorată, lipsită de protecție. Se prăpădise în numai două săptămâni de o maladie fără nume, sub ochii doctorilor Rovența și Hanganu, în vreme ce el lupta cu unitatea în Crimeea. Abia când s-a întors în țară avea să afle, stupefiat, că-l părăsise. O adăpostiseră în cavoul familiei Brezeanu, construcție rece, pretențioasă, în stil baroc, expresie a opulenței claselor de mijloc în pragul sfârșitului de secol.

Aranjamentul ăsta al destinului i se părea absurd. Supraviețuise el, care trecuse de atâtea ori, de-a lungul ultimilor ani, prin cumpăna destinului, fusese grav rănit în două rânduri, simțise în vecinătate duhoarea putredă a morții, și se pierduse ea, cea care îi trimitea scrisori patetice pe front în care îi spunea cât îl dorește, îl asigură că gata, războiul e pe terminate, îl sfătuia să aibă grijă de sănătatea lui și-l conjura să se întoarcă acasă teafăr.

În linii mari, cam ăstea erau raporturile dintre condiția sa și cea a lui Pamfile Dumbrăveanu. Nu-l invidia. Pesemne că nici lui nu i-ar fi convenit să facă schimb cu el, într-o măsură oarecare erau chit. Ia spuneți, l-a întrebat maiorul odată, după un pahar de șliboviță, ce ați făcut cu armele de vânătoare, cu baioneta și sabia de Toledo și pistolul! Le-ați predat! Dar decorațiile, vraful de decorații și medalii primite pentru virtuțile de luptător, pentru credința dumneavoastră în țară, cu ele ce s-a întâmplat! Păi ce să facă, le îngropase într-o noapte neagră în grădina sa cu crizanteme, le îngropase repede, de teama legilor impuse de noua stăpânire, pentru că nu concepea să le predea, constituiau o parte din viața

lui trecută, partea cea mai nobilă, de care nu putea să se despartă.

Joi. Bătrânul care a murit aseară în secție, în timp ce eram de gardă. Plângea. Nu pot să-l uit. Îi venea greu să treacă pragul. Avea cinci fii, niciunul să-i aprindă o lumânare.

Aflu de la Ilenuța că Mircea a trecut prin târg și că a stat la tante Marguerita. Ticălosul, ar fi putut să vină să mă vadă.

Plouat de dimineața până seara. Orașul mai murdar ca niciodată. Bătrânii nu-și mai îngrijesc grădinile. Femeile au început să poarte stămburi și basmale ca la țară. Bărbații salopetă și șepci de modă nouă, sovietică. În plus a apărut Pobeda, ambasadoarea timpurilor noi. Să-l vezi pe secretarul Comitetului, Ciuvică, săltându-și șuncile pe canapeaua limuzinei, stângaci, atent să nu gafeze...

De o săptămână s-au ridicat pe vila Lilei schele, se lucrează. Uluiitor: imobilul e proprietatea seculară a Bazacilor. Cui să te plângi! La ce instanță!

Sâmbătă. Panică în secții: doctorul Ciobanu de la infecțioase și Radu de la chirurgie concediați fără să li se dea vreo explicație. Vorbim în șoaptă, ne înțelegem din priviri. Ciobanu ar fi fost legionar. Radu, frate cu un subsecretar de stat de la Finanțe. Ciobanu a dispărut de-a binelea, sunt bănuiești că e la Siguranță. Ne pare rău de ei, dar fiecare își vede propria libertate pusă în pericol.

Alioșa a mâncat o farfurie de icre de Manciușia și a vomitat pe scara care duce la etaj. L-au dus la Ghiță să-i facă spălături. Acum e bine, țopăie prin casă. Când e nervos, îmi ronțăie covorul din fața dormitorului. Și îmi sperie musafirii cu giumbușlucurile lui afectuoase.

Încerc Ravel, n-am chef. Poate că doar o toană de moment. Se aude trompetistul regimentului, dă stingerea. De câte ori ascult această melodie simplă,

încărcată de mistere, mă emoționez prosteste. Bunicul, militar pur sânge, ar surâde dacă ar citi aceste rânduri ușuratice.

Luni. Vizită la Renate. Are o meditație. Aștept un sfert de oră până termină, urmează scuze. Renate a auzit că ăștia intenționează să desființeze cabinetele particulare. Oare e posibil! Se plânge că și la ei la școală e vorba să se opereze epurări masive. Cuvântul epurare se află azi pe toate buzele. Problema e cu cine poți înlocui un dascăl sau un medic, când și așa e penurie de doctori și profesori! Se interesează apoi dacă mai știu ceva de Titu – de aici începe nebunia – iar eu o întreb dacă Sănducu a reușit cumva la Medicină și în clipa asta ne instalăm pe alinamente de beligeranță. Ne tachinăm o vreme, căutând agil călcâiul vulnerabil al celeilalte, ne administrăm directe și upercuturi cu adresă, uităm că suntem rude, că ne iubim, și după o vreme, când obosim și suntem groggy, Renate zice bei un coniac, eu îi zâmbesc, ne așezăm la vorbă liniștite și discutăm despre drăguțul nostru târg de odinioară, cuminte, somnoros, patetic, pierdut în zațul amintirilor.

De două zile am în secție o fată dintr-a opta, blondă, păr bogat, ochi vii, de veveriță. O cheamă Paula, are o colică renală. E moldoveancă din Vaslui, venită cu refugiații. Îmi povestește lucruri năucitoare despre exodul lor spre vest, de teama hoardelor calmuce. Vrea să se facă doctoriță. Ar interesa-o să se pregătească la Anatomie cu un medic, n-aș vrea să fac eu treaba asta! Plătește bine nicio grijă. Cam îndrăzneță tipa, tupeul generației de după. Grație ei, e plin salonul de vizitatoare gureșe, gălăgioase, parfumate.

Seara. Citeam. Aud bătăi în ușă. Deschid, e Ileanuța Ocoleanu. Hanganu a murit, îmi spune și izbucnește în hohote de plâns și nu știu cum să-mi drămuiesc amărăciunea între sărmanul doctor și Ileanuța, care s-a trântit într-un fotoliu și plânge cu o furie disperată.

Miercuri. *Muncă de rutină la spital. În fiecare săptămână ne sosesc elevi de la liceul „Carol” stâlciți în pumni la sediul de pe Strada Rândunelelor. Contuzii pe obraji, pe brațe. Nasuri sparte. Băieții sunt cuminți, nu comentează și nici n-ar fi nevoie să o facă, isprava haidamacilor vorbește de la sine.*

Paula despre Renate: excelentă profesoară. Corectă, dar rigidă. Gândește ca bunica. E la menopauză! mă întreabă cu ingenuitate și mă abțin să nu pufnesc în râs. Riscantă meserie, dăscălia.

Înmormântarea lui Hanganu. Multă lume, precumpănind bătrânii și femeile. Vorbește doctorul Gogeanu, coleg de facultate, și doctorul Șimonca, directorul spitalului, care se emoționează, își tamponează ochii cu batista, face spectacol. După ceremonie mă întorc imediat acasă. Extrem de obosită.

Vineri. *La tante Marguerita. Ce scump e Mircea, zice. S-a maturizat. Bărbat în toată firea. Păcat că n-a rămas mai mult. A doua zi după plecarea lui m-am pomenit cu un sans-culotte, dorea să știe dacă era însoțit sau nu de cineva și încotro a luat-o. Da chiar nu știu, că Mircea s-a ferit să-mi spună. Cucoană, zice, de noi nu scapi atât de repede, și după ce s-a mai foit puțin prin casă, s-a hotărât să plece. Ce i-ar mai fi făcut Costache mitocanului în caz că ar mai fi fost în viață!*

Primesc un plic deschis și netimbrat. Conține versuri de oarece mișcare sufletească semnate Stelică Barborică. E plin orașul de militari, poeți și vagabonzi.

Își împărțiseră timpul în următorul fel: ea luni, miercuri și duminică, în restul săptămânii Grișa. În plus, ei îi reveneau și trebile gospodăriei. Se descurcau destul de bine, n-aveau de ce se plânge, numai că Grișa se luase iar cu băutura. Bea vârtos. Susținea că-l macină dorul de casă, dar cine îl pusese să plece din Soroca! În niciun caz ea nu. Îi era teamă să nu-l halească bolșevicii fiindcă un frate al său fusese deportat la Kursk.

Ghereta lor, prea mică pentru pretențiile lui Grișa, era suficient de încăpătoare ca să primească la o șuetă două-trei persoane. N-avea nevoie de mai mult. Intrau la ea nu numai fumători, ci și cucoane ce se întorceau din piață, luau loc pe unul dintre taburete și se puneau pe vorbă. Până la prânz afla tot ce se întâmplă în oraș, de la scumpirea zahărului și a făinei până la ghidușiile pe care moașa Zina le cocea tovarășilor. Fusese arestată de atâtea ori, dar n-aveau ce să-i facă, femeia o luase razna, vorbea în dodii, era inofensivă.

Vizitatoarea cea mai consecventă era madam Ciocan, al cărei soț lucra la Comitet. Lua gumă și țigări pentru bărba-su, se interesa ce face Grișa și se pornea să-i povestească vrute și nevrute. Era încântată de noua locuință primită de curând din partea Primăriei, găsiseră acolo o groază de mobilier, mă tot întreb, Lariso, la ce le trebuia burjuilor atât calabalâc, atâtea boarfe! La noi la Slobozia ne descurcam și fără ele. Să vezi ce plăpumi, ce covoare! Într-un dulap descoperise o rochie de mireasă cu coroniță, voal, beteală, toate alea, puteai să crezi că e nouă, nu mai văzusem până atunci așa minunăție. Grișa mă tot pisează să o dăm afară că ține ghinion, ce se pricep bărbații la marafeturi de-astea!

Sofica vorbea pripit, că abia înțelegeai ce spune, era grăsană, gâfâia și mirosea a ceapă de te trăsnea,

dar una peste alta îi plăcea să o asculte, nici n-avea ce să facă altceva. Cum să omori atâtea ore vânzând țigări și timbre și vederi fără să schimbi o vorbă cu un suflet! Și uite așa, madam Ciocan se întorcea mereu la casa ei cea nouă, că uite ce de camere aveau și ce perdele de mătase și ce veceu cu apă, că tragi de o sârmă și gata murdăria. Ce o nedumerea mai abitir era puzderia de cărți înghesuite prin rafturi, pe etajere, peste tot, cele mai multe scrise în alte limbi, că de, nu le ajungea săraca limba noastră, părea neliniștită de prezența lor, trebuia găsită o soluție că n-avea ce să facă cu atâtea lucruri nefolositoare, se impunea un pic de curățenie.

Problema lor, a lui Vasile și a Soficăi, era Volodea. Îl găsiseră sub pat, în dormitor, scâncea ca un copil de țâță. Îl botezaseră Volodea, după dulăul lor din Slobozia, care fusese otrăvit de o vecină. Ce nume să fi purtat înainte, dracu' știe. Era pufos și blând și nu păpa decât mezeluri și brânzeturi scumpe, năravuri de boier, vezi bine. E atât de frumușel, mânca-l-ar mama! Ia spune tu, Larisa, să ne încurcăm cu javra asta răsfățată!

De când îi decedase soțul, Gherghina venea la ea aproape zilnic. Fuma Plugare și dacă zăbovea o vreme, dugheana i se umplea de fum, o nesimțită. Venea îmbrăcată îngrijit, se angajase la biblioteca Asociației de Prietenie Româno-Sovietice și de, i se cerea ținută. Gherghino, îi spunea, cum te descurci acolo cu cele patru clase ale tale și ea da ce crezi că e mare brânză să scoți din raft o carte, s-o ștergi de praf și să i-o pui pe masă neamului! Pe urmă mai spăl podelele, mai dau o mătură prin cameră, să nu-ți închipui că pune altul mâna în locul meu. Adevărul e că o ajuta în muncă domnul Baculescu, fostul comandant al Regimentului de infanterie, om cu carte. Erau colegi, ce mai încoace și-ncolo. Ea nici în ruptul capului n-ar fi recunoscut aportul colonelului. Fusese servitoare zece ani la doamna Lila, îi răbdase toate fandoselile, toate pârtagurile, voia să se descotorosească de un trecut umilitor.

Ce o scotea din pepeni pe Larisa era perseverența cu care se interesa de treburile ei intime: de ce a plecat din Basarabia și cum a nimerit tocmai la ei, în Alutela, ce învârtea acolo, la Soroca, dar Grișa, cu ce se ocupa, dacă vorbesc în casă limba rusă, tot treburi de-astea ce n-o priveau defel. Ea n-o întrebase niciodată cum îi puneă ventuze doamnei Lila, cum îi spăla veceul sau cum îi curăța pantofii, și dacă se vorbea prin mahala că s-a înhăitat cu Borcea, membru de vază în Comitet, și că își petrec duminicile la Malul Alb cu fleici de porc și vin și lăutari, era problema ei și niciodată nu s-ar fi băgat în ciorba altuia.

Erau și zile când clienții nu se prea înghesuiau să intre în tutungerie. În cazul ăsta tricota ciorapi sau dezlega cuvinte încrucișate. N-ar fi crezut că o să ajungă vreodată să vândă timbre, plicuri, țigări și cărți de joc. Nici nu gândești unde te-mpinge soarta. Comerțul îi înlesnise să descopere în ea pornirea păcătoasă de a cunoaște oamenii, pe care nu și-o cunoscuse până atunci. Veneau la ea meseriași, băieți de prăvălie, chelneri, ostași, pensionari, comercianți și invalizi, măturători de stradă, tot ce vrei. Săr'mâna coană Larisico îi spuneau când apăreau în ușă, tot mândră, tot frumoasă! Bărbații ăștia știau ce e respectul, știau cum să se poarte cu o doamnă. Bineînțeles, nu toți clienții îi vorbeau la fel. De exemplu doctorul Levința sau avocatul Horia Enătescu, dar nu puteai pretinde de la ei așa ceva, își cunoștea măsura, cum se spune.

Adesea se pomenea nitam-nisam cu Grișa, îi aducea înghețată sau semințe de dovleac sau prune afumate și se lăsa să cadă moale pe un scaun. De fapt o spiona. Îi intrase în cap că o curtează vreunul din băieții care-și pierde vremea la cafeneaua „Zombo”. Când se întorcea acasă noaptea, cherchelit, își da în petic. Se dezbrăca în pielea goală și se pornea să cânte ce-i trecea prin cap și o stâlcea în bătaie ba pentru că o văzuse stând de vorbă cu Romeo în fața agenției lui Sarafoleanu, ba că-i zâmbise într-un anume fel contabilului de la Fabrica de scânduri și

binale, când îl servise cu țigări, apoi o lua de păr și o trântea pe pat și o regula până cădea sleit, cu fața în perne. Nebun, că altfel cum să-i spună.

Duminicile ținea deschis până la prânz. Avea probleme cu nea Lae, ce apărea cu o oră înainte de închidere, lua loc pe scaun și se așeza pe povestit. Își depăna istoriile triste din războiul lui cu bolșevicii. I-a spus de atâtea ori: nea Lae, fii mai atent cum te exprimi, e bine să nu mai pomenești de Stalin și toate chestiile astea, el lasă coană Larisico, nu te îngriji de mine că nu se atinge nimenea de nento, care mi-am pierdut piciorul în Crimeea, și tot așa, mai dă-i în para mă-sii pe rusnaci și pe slugoii lor de-acilea, or ei nu-i trebuie deranj în prăvălie, n-are nevoie de percheziții, anchete și toate celelalte pe care toată lumea le cunoaște. Îl convingea cu greu să plece. Se încăpățâna. Îl lua de braț și-l împingea ușor, șontăc-șontăc, trebuie să închid, nea Lae, fii cuminte, el continua să strige în gura mare că trebuie să-i gonim pe ruși din țară, abia îl scotea afară, la urma urmei treaba lui, în stradă putea să înjure cât pofteste.

A fost o înmormântare frumoasă, orice s-ar spune.
Sărmana Vica, arăta atât de tânără!

Așa cum sta întinsă în raclă, semăna cu soră-sa, Ana-Maria, plecată de multă vreme la Paris. Se aude că e căsătorită cu un conte de Segonzac, sărac de altfel.

Cu două săptămâni înainte, când am fost la ea, mi s-a părut vioaie, în putere. Era puțin răcită, cine ar fi crezut că o să se ducă atât de repede!

Poate că dacă ar fi trăit Hanganu!...

Da, doctorul Hanganu... Yvette, prostituată, habar n-avea că doctorul trăise cu Vicuța o drăgălașă aventură la Paris.

Ați observat coroana uriașă trimisă de colonelul Mărmureanu! Ce nerușinare! Când toată lumea știe că Fred se prăpădise în război din cauza lui, că l-a trimis în linia întâi, în loc să-l țină la comandament, la căldurică.

N-am mai văzut atâtea flori și jerbe de la înmormântarea lui Bazaca. Numai că-n vremea aia florile veneau de la Consiliul de Miniștri și de la ambasadele străine.

Pe mine, ce m-a impresionat mai mult a fost ținuta demnă a lui Tudor. Se vede că a primit o educație îngrijită. E medic stagiar la Colțea din câte se aude. Mi-a spus că a călătorit ca vai de lume, între tampoane.

Păi când îți moare maică-ta, nu te mai plângi de lipsa de confort din tren.

În schimb Camelia, ce țoapă! M-a luat cu ce mai faci tanti Rituța, deși nu-mi amintesc să-mi fie rudă.

Purta o rochie scurtă, de ai fi zis că e o de-aia din trupa lui Tănase.

Și pavoazăta ca o pațachină.

Lasă că și maică-sa, când era tânără...

Biata Vicuța, a fost silită să o nască la sanatoriul doctorului Beza din Sinaia, ca să nu afle lumea că

cedase prea de timpuriu avansurilor focoase ale lui Mărculescu.

În timpul nemților, îi da târcoale un căpitan de geniu, Conrad Stürmer, dacă-ți aduci cumva aminte.

Noroc că nemții n-au zăbovit prea mult în Alutela.

Părintele Budeanu, care a împărtășit-o, mi-a spus că ultimele vorbe ale răposatei au fost ce rău îmi pare, popo, că totul s-a sfârșit atât de repede...

Iubea al naibii viața.

Păi cine n-o iubește, dragă!

Ca să obțină fanfara militară, Camelia i-a mituit pe vagabonzii de la Primărie, care-o țineau pe-a lor, că sunt eroi numai ostașii căzuți în lupta cu naziștii.

Eroi adevărați sunt tipii ce se închină la icoanele lui Stalin.

Îmi aduc aminte de nunta ei cu Fred la Casa Ofițerilor. Venise toată lumea bună a orașului. Vicuța, dacă nu greșesc, era în luna a patra și se dusesese anume la Viena ca să-și croiască o rochie de mireasă care să mascheze ușorul derapaj de la morală.

La masă s-au servit atâtea specialități de pescărie că nu știai la ce să te fixezi.

Și vinurile... Ce vinuri, draga mea, ce vinuri!...

Fred adusese o formație de la Restaurantul Parc din Capitală, care a cântat până la patru dimineța.

Abia se terminase războiul celălalt și lumea era avidă după distracții și antren.

La nuntă a participat și Zeca, guvernatorul Băncii, care a tras la vila Prefecturii, de pe deal. Un tip distins, cu mustăcioară. Aducea într-un fel cu Clemenceau.

Fred era realmente îndrăgostit de Vica și n-ai fi zis că doar cu șase luni înainte rupsesse logodna cu Mirela, zurlia aia care umbla pe Bulevard fără ciorapi și fără sutien.

Taică-su, ca să o consoleze, o trimisese la Paris să studieze pianul cu Cortot.

După părerea mea, a fost cea mai frumoasă nuntă din câte am văzut. Că de-aia am și rămas cu atâtea suveniruri.

Bătrânul general Sfetescu, ambasadorul, sosise special de la Varșovia ca să-i nășească. S-a îmbătat cumplit și o confunda pe biata Vica cu vară-sa, Matilda, cu care semăna, de altminteri.

Ce frumusețe de fată era Matilda! Abia ieșise din pensionul doamnei Mavrogheni și devenise deja o ispititoare partidă a momentului.

Parcă era nebună lumea în vremurile acelea.

Tocmai se inaugurase barul Englitera și doamnele, intrigate, înaintaseră o plângere la Primărie că se petrec acolo lucruri scandaloase.

Se spune că aduseseră o balerină din Tunisia care dansa goală-goluță printre mese.

Și tot atunci se deschisese cu mare pompă cinematograful „Marinetti”, unde rulau pelicule cu Asta Nilsen și Rudolph Valentino.

Bunică-mea spunea că Asta Nilsen e întruchiparea însăși a diavolului.

În *L'Illustration* era o rubrică mondenă în care se dezvăluiau toate secretele intime ale vedetelor.

Mă afluam atunci în pensionul doamnei Cutava, și-mi amintesc că fetele, nebunele, îi trimiteau lui Rudolph Valentino scrisori lipsite de pudoare, cu riscul de a fi eliminate.

Vă amintiți ce tevdură a fost în târg când a sosit, cu un Lincoln alb, decapotabil, prințul Nicolae, însoțit de o pupăză culeasă de prin bordelurile din Montmartre!

Eram pe Bulevard și toată lumea ieșise pe la garduri să prindă clipa când trece dinspre pod spre Primărie.

A fost primit cu pâine și cu sare în fața statuii lui Alexandru Lahovary și bietul domn Bazaca a ținut o cuvântare slugarnică până la indecență.

Penibil...

Ei, da, penibil, dar ia să te fi pus în locul lui, să fii primar și să te pomenești pe capul tău cu o vizită simandicoasă, ca a prințului.

Tocmai venise vorba de Matilda, ați observat că a lipsit de la înmormântare!

Se pare că erau *en froid*, de când Bazaca plecase din oraș de teamă să nu-l înhațe poterașii.

Cică Vicuța s-ar fi pronunțat într-o împrejurare că Ricu a șters-o ca un căpitan de vas ce-și părăsește nava când stă să se scufunde.

Sunt sigură că dacă nu pleca atunci, ar fi pățit-o ca atâția.

Ce aveți de zis de țopârlanii de la Siguranță care stăteau deoparte, cu ochii în patru, să vadă ce și cum. Unul adusese un aparat de fotografiat și lua instantanee, spionu' dracu', că nu te lasă nici să mori în liniște.

Renate aterizase într-o rochie neagră, de o croială impecabilă. N-o mai purtase decât la înmormântarea lui Zeno Costandache.

La cimitir nu am văzut-o nici pe Marguerita, care a fost colegă de liceu cu Vica.

Poate o răceală, poate o migrenă...

Nici Ilenuța Ocoleanu n-a venit, ea care nu pierde nicio înmormântare.

Noroc că n-a plouat. Că sta să plouă.

Părintele Nețoiu venise cu umbrela cu care își face piața coana preoteasă.

În ce privește slujba, nimic de zis. Superbă. Cinci preoți, plus vlădica...

Drăguț călugărașul acela cu codițe, care cânta ca un scapete.

Vlădica mi s-a părut cam obosit. Cu o zi înainte oficiase la căsătoria băiatului lui Nicu Dona, care lipsea săracu', că e în pușcărie...

Și corul seminarului. Și popa Duță, cu bagheta.

Dar masa. Puteai îndestula cu ea un sfert din sărăcimea târgului.

Pe mine m-a impresionat părintele Diniță. Avea o voce tandă, catifelată, ce-mi amintea de Leonard în anii lui de glorie.

Totul a decurs așa cum trebuie, nu credeți! O înmormântare reușită.

Săraca Vica, Dumnezeu s-o ierte! Precis i-ar fi plăcut să audă cuvintele rostite la căpătâiul ei de Horia Enătescu...

Luni. Pierdut procesul cu Oficiul pentru Repartizarea Locuințelor. Beraru mă sfătuiește să nu atac sentința. Mă convinge. A învățat avocatura cu Colfescu. Voi fi silită să rămân în societatea lui Jeni și Ilie. Ei, ce-ați făcut acolo! mă întreabă Jeni cu ironie joasă, de bodegă. Alioșa se zbenguie în jurul meu, așteaptă să-l alint, nebănuind ce gânduri criminale nutream în clipa aia. Și să mai pariezi pe simțurile rafinate ale câinilor!

Georgică Mirea tot mai asiduu. Ieri mă invită la un film cretin, refuz. Azi, insistă să bem un ceai rusesc la barul Englitera. Intrăm, localul aproape gol. Senzația că am greșit adresa. Doi chelneri joacă table în spatele unei perdele, un altul moțăie după tejghea. Orchestra ar fi plecat acum un an la Singapore. Oricum, un bar fără orchestră e de tot rahatul. Dar toate sunt acum anapoda. George comandă câte o votcă și antreuri. Când suntem singuri, se topește într-o banalitate lamentabilă. Până să vină băutura, perorează despre cât de grozavă e maică-sa, care deși e fată de țărani săraci, a izbutit să se ridice singură, să facă Dreptul și iată că de curând a fost numită judecătoare la Înalta Curte de Justiție. Trebuia să fiu tâmpită să nu înțeleg că omul îmi pregătește o soacră intelectuală, de nobilă obârșie moșnenească, tenace, răzbătătoare, cu influență în tribunale. Mă agit, îmi construiesc abil retragerea, punând în circulație o migrenă. Georgică, deconcertat, se repliază. Poate că altădată, îmi spune în fața casei, intimidat de asediul belicos al lui Alioșa.

La cabinet, maiorul Pamfile Dumbrăveanu. Are o bronșită obstructivă, nu doarme noaptea, se sufocă, să-i dau ceva să se mai liniștească. Mărturisește că n-a avut de-a face în viața lui cu doctorii, în afară de... și își fâlfâie mâneca sacoului cu un gest aș zice indecent, dacă n-aș ști că a rămas infirm în Răsărit.

Umorul negru al doctorului Tache: Zizuco, dacă te epurează ăștia, rămânem dracu' fără fete.

Joi. S-a prăpădit și Vica Mărculescu. Rămăsese singură, aproape părăsită. Cu zece ani în urmă încă mai strălucea la balurile de la Casa Ofițerilor. Odată cu Vicuța, se stinge o epocă ce pare astăzi atât de îndepărtată. Am întâlnit-o ultima oară în băcănia lui Ianis Kavaditis, tocmai cerea o pungă cu bomboane mentolate și o sută de grame de cafea nemăcinată. Ea, care-și trimitea servanta după cumpărături cu un Ford gri-fer decapotabil!

Îmi schimb coafura. Liza Suvorovski susține că e la modă tunsul scurt, gen Pauker. Să fie! Se ocupă chiar ea de operația asta, deși niciuna dintre fete nu e ocupată. Pe urmă o cafea în biroul ei de la parter, mignon, aerisit. Fotografia înrămată a lui Suvorovski îmi amintește de țarul Nicolae, căsăpît de ruși. Legenda spune că Suvo ar fi fost polcovnic și s-a refugiat la noi după Octombrie Roșu. Vă prinde așa de bine tăietura scurtă, îmi spune Liza, păreți o adolescentă abia ieșită de pe poarta pensionului. Ce pișicheră! O spune cu atâta artă a persuasiunii încât chiar că îți vine să o crezi.

Azi-noapte l-am visat pe Titu. Dar nu-mi aduc aminte în ce context. I-am reținut doar mina mohorâtă și cuta sângerie de pe frunte. Și încă ceva: ținea în mână o carte. Inapetența lui pentru literatură...

Sâmbătă. Trezită dis-de-dimineată de Alioșa. Chelălăie minute în șir ca un tâmpit. Apoi coboară într-un registru jos, ceva mai calm. Încerc să adorm, nicio speranță. Cam ăsta e scenariul.

Trecând prin fața cafenelei „Zombo”, un tinerel imberb mă ia de braț și-mi zice nu vrei să bei un șpriț cu mine! A trebuit să țip, golanul o ținea una și bună. Ce porcărie! Pe vremuri, nu s-ar fi întâmplat așa ceva pe stradă. Se vede că tipu' e străin de locuri.

La pompa de benzină de pe Corso, un Cadillac vernil, superb, aidoma cu limuzina lui Bazaca. Poate e același. Poate că deja e proprietatea Comitetului.

Duminică. Dimineața lenevesc în pat. Citesc Pitié pour les femmes, pe care o am de la Renate. Nu e o alegere prea inspirată. Îmi amintește, prin nu știu ce asociație insolită, de mademoiselle Bissé, superioara de la institutul Mavrogheni.

Petrec o după-masă fastă cu Matilda. Jucăm poker în doi, apoi pinacle. Matilda, mai însuflețită, mai deschisă ca în alte rânduri. Îmi spune Zizi, ești tânără, ce naiba de trăiești ca huhurezii, de ce nu îți găsești și tu pe cineva! Dar dacă mi-aș găsi cu adevărat pe cineva, nu se va înregimenta numaidecât în corul zgomotos al puritanelor!

Viața lui Luchino se consuma între orele de școală și șevaletul instalat în camera lui Tuți, înaltă, ușor boltită, cu stucatură veche și ferestre largi, care primea lumină mai tot timpul zilei. De când murise Tuți rămăsese singur, adică doar cu Gelsomina, dacă ar fi să o luăm în socoteală. Era profesorul cel mai iubit din școală și asta nu datorită cine știe căror însușiri de pedagog, ci pentru că era prietenos cu puștii și nu obișnuia să lase corigenți, iar primăvara, când sta să înflorească liliacul, își lua elevii pe dealul Gorăneasa și îi puneă să deseneze priveliștea orașului sub soarele de dimineață.

Tuți murise ca o proastă. Îi venea greu să o judece așa pe maică-sa, dar asta era realitatea: ieșise în rochiță pe un ger cumplit ca să rănească zăpada de pe treptele din față și contractase o pneumonie. Acum, că se dusesse, trebuia să se descurce singur. Faptul că nu se pricepea să facă mai nimic constituia un handicap considerabil – infirmitatea progeniturilor crescute sub fustele bunicii. Se trăgea dintr-o familie de remarcabili artiști italieni și vâna creativă a spiței se degradase generație cu generație, iar lui îi revenise ignobila povară să închidă ciclul. Toți prietenii care îl vizitau cădeau în admirația galeriei de tablouri rămase de la taică-său, dar mai ales de la bunicul Gerardini, care fusese un apropiat al lui Kandinsky și Maillol.

De aici, din faptul că maică-sa îl lăsase singur, i se trage oploșirea în locuința sa a Gelsominei. Să fie clar de la început: pe fată o chema Frusina, nume imposibil pentru un om ca el, trăit în lumea artei, așa că s-a decis să o reboteze după un personaj din comediile renascentiste. Avea nevoie de cineva pentru menaj și doamna Ilenuța Ocoleanu i-o recomandase pe Frusina. Fusese o idee fericită. Iar dacă prin oraș se vântura povestea că Luchino, profesorul acela de desen cam țăcănit, își adusese în

casă o amantă din lumea proastă a mahalalei, poate să fi fost ceva adevărat din vorba asta. Ceea ce e sigur, însă, e că profesorul își luase grija pieței, a gătitului și a celorlalte trebuințe casnice. Fătuca asta dezghețată era o binecuvântare, știa să facă totul, fără mofturi.

Luchino era un vânător pasionat. Mergea cu taică-său la vânătoare încă din anii de liceu și niciodată nu fusese mai fericit decât în vremea când străbătea coclaurile din vecinătate după iepuri, căprioare și uneori mistreți. Mai toate camerele expuneau trofee rare, de o inestimabilă valoare. Numai că Benito fugise în Italia imediat după schimbarea macazului politic și îi lăsase singuri, pe Tuți și pe el, și noua cârmuire îi confiscase puștile atât de prețioase moștenite de la bunicul Aldo Girardini și împreună cu ele permisul de portarmă și din frumoasa aventură cinegetică nu rămăsese decât cu Pellegrini, bătrânul braque *du Bourbonnais*, care dormea mai toată ziua, obosit de ani, pe canapeaua *biedermeier* din salon. Adesea se gândea ce tristă îi va fi viața când, întorcându-se după-amiaza de la școală, nu-i va mai ieși în întâmpinare Pelle cu veselia lui cretină de câine credincios și vânător hârșit în lupte curajoase cu sălbăticiunile.

De când pândacii Comitetului îl privaseră de dreptul legitim de a vâna, a încercat să înlocuiască vechea pasiune cu pescuitul, substituent minor, neîndoielnic, dar singurul care ar fi putut să-i satisfacă nevoia de evaziune din monotonia zilelor sărace în întâmplări. După o vreme, însă, a înțeles deșertăciunea acestui mariaj de compromis și a renunțat să mai arunce undița în valurile tulburi ale Hîței, în schimb își lua cu el o mapă de desen, trecea pe malul celălalt al râului, într-un decor solemn și fastuos, și se distra schițând mișcările amăgitoare ale apei, acele jocuri inefabile, misterioase de lumini și umbre abia perceptibile.

Își amintea adesea de vernisajul de acum doi ani, la Clubul Intelectualilor, unde avusese un succes neașteptat: vânduse aproape jumătate din piesele

expuse – uleiuri, guașe și câteva desene în cărbune – și viața părea să i se aștearnă înainte ca un covor regal, numai că lucrurile, nu după multă vreme, o luaseră cu totul razna. O primă lovitură venise din partea *Gazetei tinerilor progresiști* care a publicat un text fetid, cum că pictura lui extravagantă e aservită artei occidentale putrefacte, și considera că asemenea lucrări sunt nu numai o ofensă adusă bunei cuviințe, dar și dăunătoare tinerelor vlăstare ce cresc sub zodia fertilă a dictaturii proletariatului. Articolul, semnat de o muncitoare de la Fabrica de marmeladă Dobrotescu, făcea, în plus, aluzii insidioase la familia sa de venetici care se pripășiseră în țară ca să se chivernisească pe seama celor ce muncesc și să batjocorească arta neaoșă, creată pe meleagurile noastre sfinte.

Pe urmă au început să vină vizitele, la ore dintre cele mai nepotrivite. Îl agasau îngrozitor, dar nu li se putea sustrage. Căpitanul, îmbrăcat civil, afișa o mină inocentă, de adolescent imberb. Îl cunoștea, cu câțiva ani în urmă trebuia la cizmăria de pe Strada Adâncata. Îl interesa dacă mai are vești de la Benito Gerardini. Nu, nu avea. După plecare, primise o cartolină din Palermo și alta din Messina, dar de atunci trecuse multă vreme, nu mai știa nimic despre bătrân. Aprecia la polițist bunăvoința și tonul familiar cu care i se adresa. Ce pitulicea mă-sii nu pictezi și tu, acolo, figuri de oțelari vânjoși, cu fruntea luminată de patosul elanului muncitoresc! De ce nu mergi în fabrică! zicea. Găsești în secții motive de inspirație cu ghiotura. Încearcă să pătrunzi în lumea asta plină de vitalitate, de optimism și vei vedea ce lucruri minunate or să-ți iasă.

Silința lui Didu, emoționantă în felul ei, de a-l converti la o pictură sănătoasă, ancorată în noile realități din țară, pornea din sincera convingere a acestuia că arta emană din popor și se adresează celor mulți. N-avea niciun motiv să-l contrazică. Nici n-ar fi fost recomandabil. În relațiile cu băieții ăștia trebuie să fii prudent, să mergi pe poante. Chiar și așa, atent și grijuliu cum se purta cu forurile,

demersul de a deschide o nouă expoziție în sala de recepții a Prefecturii, o expoziție cu lucrări recente, executate într-o manieră deschisă mai degrabă spre abstract, a eșuat în urma referatului comisiei pentru artă a Comitetului.

În zilele acelea de derută, s-a nimerit să o întâlnească în foaierul cinematografului pe Marinela, o fată zdravănă cu care cochetase romantic și stângaci pe când era elev la „Carol”. După spectacol, a invitat-o hai să bem o bere la „Sinbad Marinarul”, a comandat un coniac, pentru că fata detesta nenorocita asta de bere alutană care duhnește a apă sulfuroasă, și Marinela s-a apucat să-i povestească despre necazurile ei în căsnicie, că Bibi, după ce a fost exoflisit de la catedră, a început să bea și își petrece toată vremea prin casele unor mătuși cu care joacă poker și fac prognoze despre sosirea americanilor. Și tot sporovăind așa, i-a spus ai o grămadă de talent Luchino, ce-ar fi să te oferi să-i faci portretul unchiului Zenovie care a căzut la asediul Odesei, ai face-o fericită pe *tante* Marietta și ai câștiga o groază de parale.

Așa a început imprevizibila campanie a portretelor, ce l-a purtat pe Luchi prin casele mai multor doamne ai căror soți căzuseră pe front sau părăsiseră orașul dintr-o prudență bine întemeiată. Îl însoțea în această întreprindere și Marinela care îl prezenta distinselor cucoane, se tolăneau pe canapele și fotolii, fumau și beau cafele și amfitrioanele își exprimau fără fasoane bucuria pentru inițiativa fericită a tânărului profesor de desen care dorea să se dedice acestei pioase întreprinderi. Din păcate, în lipsa răposăților era silit să folosească fotografiile acestora, deși, în principiu, îi repugna ideea de a picta după fotografie.

Lucrul mergea destul de bine, picta la pas, în stilul iconarilor la care rutina prevalează asupra imaginației creative, deja executase câteva portrete ce împodobeau acum pereții nobilelor case în care fusese invitat și doamnele, încântate de *micuțul lor artist miraculos*, nu pridideau cu laudele, îl răsăteau

cu mici cadouri grațioase și îl invitau la *five o'clock*-uri sau la un poker sau un vist, oferte pe care le refuza politicos. Și într-o seară, când lucra de zor, s-a pomenit din nou cu Didu. Venise cu un tip ceva mai vârstnic, care s-a recomandat Mandache. Au început prin a-l muștra că în loc să-l preocupe oamenii cinstiți și harnici și devotați poporului, își pierde vremea cu portretele unor ciocoi îmbogățiți pe seama celor ce muncesc, care au făcut atâta rău orașului. De pildă Bazaca ăsta, pe când era primar, a ordonat să fie expulzați din Alutela trei fii ai clasei muncitoare care duceau cuvântul temeinic al partidului în rândul semenilor de la Fabrica de pielărie. Omului ăsta, care a fugit din târg pentru a se sustrage judecății drepte a poporului, tocmai acestui vrăjmaș al oamenilor muncii s-a învrednicit să-i zugrăvească el portretul.

I-au mai făcut și alte observații, în legătură cu rolul social al artei, cu caracterul ei partinic, combativ, i-au amintit de taică-său, care slujise dictatura antonesciană prin funcția sa de arhitect al Primăriei, și de bunicu-său, care fondase Clubul Intelectualilor, acea speluncă de bogătani cu fumuri, de terchea-berchea ce-și risipeau averea prin șantanurile și casele de toleranță din Paris, și au trecut la amenințări directe, cum că partidul n-are nevoie de profesori ce slugăresc la curtea foștilor stăpâni.

Luchino și-a amintit de seara friguroasă când l-a condus pe taică-său la gară. Benito arăta superb în scurta lui vărgată comandată la Milano, părea cu zece ani mai tânăr. Erau atât de aproape unul de celălalt și totuși îi despărțea o lume. Nu vii cu mine! l-a întrebat bătrânul cu vocea sugrumată. Privirea i se umezise. A fost momentul unic, providențial, în care ar fi putut să plece, tot așa de bine cum putea să și rămână. La ce bun, însă, să se mai gândească la plecarea când totul părea să fie scris în cartea vieții!

În clipele când trenul s-a rupt din inerție și s-a desprins ușor de lumea Alutelei, dispărând în punctul unde începe Fabrica de pielărie, a înțeles că alesese

lozul necâștigător, de altminteri singurul care-i stătea
la îndemână.

Dragă Zizule,

Sunt zile când mă gândesc intens la tine. O să zâmbești, dar ăsta e adevărul. Poate să ți se fi părut neonorabil că am plecat fără să-ți spun o vorbă. Realitatea e că mi-a fost frică. Eram debusolat. Îți amintești de panica stârnită în oraș când ne-am trezit cu tancurile hurducăind prin centru și zdrențuind asfaltul Bulevardului! Când i-am văzut pe bolșevicii turmentați de băutură intrând prin case, trăgând cu automatele și jefuind ca-n codru! De altfel ai fost martoră la tot ce a urmat și încă abia e începutul.

Am auzit că bestiile au arestat-o pe biata maică-mea. Ce zici de asta! Crezi că pe mine, care am lucrat doi ani la ambasada de la Berna, m-ar fi uitat cumva! Sau îți închipui că m-ar fi numit plenipotențiar la Londra! Să nu iei tot ce spun ca pe o scuză. Nu regret nimic din ce am făcut, sunt responsabil de gesturile mele.

Și câteva cuvinte despre mine. M-am stabilit de o bună vreme la Paris, în rue de Sèvres, după un periplu prin Italia. Firește, am o prietenă, Nadine, brunetă, 25 de ani, o fată admirabilă. E flautistă la Opéra-Comique, îi plac pisicile și vinul de Bourgogne. Și încă ceva de care nu-ți mai spun. Iată un profil rezumativ al franțuzoaicei. Timpul mi-l petrec între muzee, cafenele și cursele de cai, sunt ocupat, după cum vezi. Nu-mi fac proiecte deocamdată. E inutil. Aștept să văd ce se întâmplă în țară.

Voiam să-ți spun că dacă ții să divorțăm, nu am nimica împotriva. Ești tânără, isteată, temperamentală. Ca medic, sper să te descurci printre volutele regimului. În plus, am avut grijă, după cum știi, să-ți trec în cont o sumă bunicică la banca Romanelli. O mică zestre, nu!

Ți-am expediat scrisoarea prin om ca să fiu sigur că va ajunge unde trebuie. În zilele de astăzi poșta nu

mai prezintă nicio garanție. Trimite mătușii Matildica
pupicuri multe de la mine. Se mai aude ceva despre
zănaticul de Mircea!

Te îmbrățișează, Titu

P.S. E preferabil să nu bați toba că ți-am scris.
Gândește bine înainte de-a o face.

Munca la bibliotecă nu i se părea Gherghinei așa de complicată cum a crezut la început. Venea la șapte dimineața, dădea o mătură prin camera cea mare zisă principală, aerisea un pic, apoi ieșea în curte să fumeze. Bănicioiu îi interzisese să fumeze. Neam prost. Până mai ieri-alaltăieri rindeluia colea la Fabrica de scânduri și binale a lui Fridman și azi e ditamai director de bibliotecă. Și ce făcea! Se fâțâia de colo-colo printre cărți și tot îl auzeai cu Gorki, cu Maiakovski, cu Gaidar – ce nume și-ăstea, Doamne iartă-mă! –, se fâțâia ca un coi într-o căldare și bea cafele în biroul lui și se mai rățoia la bietu' domnu' colonelu' Baculescu și la mine, numai că asta e, cu mine nu-i prea merge.

Ce o nemulțumea era că șefu' o tot chema la el și o ținea de vorbă cu prostii, vorbea ca un ghiorlan, o mai ciupea de fund, zicea că am un fund dat dracului, mă invita să mergem la bodegă, să bem o bere, și îmi făcea tot felul de propuneri deocheate. Porc. Credea că are de-a face cu tâmplăresele ălea ale lui de sentindeau cu primul care le trata cu o bragă la taraba lui Mahmud Ali.

Încolo, toate bune. La sală nu venea aproape nimeni, doar șase-șapte hodorogi, mereu aceiași, cereau o carte, se așezau la masă și citeau acolo, chiorându-se ca vai de lume, pentru că șefu' îi dăduse ordin să nu le împrumute cărți moșnegilor că se întâmplă dracului de moare vreunul, și scoate cartea de la mort dacă mai poți. Pe urmă, veneau cucoane stafidite, văduve sau fete căroră le cam trecuse vremea pirostriilor. Le cunoștea pe toate. Pe unele le întâlnește în casa doamnei Lila, pe când lucra la ea, în cartierul foștilor, cum li se zice. Citeau romane amoroase sau cărți de vise sau poezii. Ce naiba să mai visezi la vârsta aia! Și mai erau elevii, cu ăștia chiar avea de furcă. Făceau deranj, se hârjoneau, țipau ca dracii. În mintea lor, biblioteca era un loc de

joacă. Copii, ce poți să zici. De un'să știe ei ce e o carte! Era silită când și când să-i altoiască. Tanti Gherghina, se smiorcăiau, să nu mai dai că o să te spun lu' tata, de parcă m-ar durea pe mine în cot de ta-su.

Avea probleme și cu colonelul. Omul ăsta o călca pe nervi. Întâi, era prea tipicar. Dacă puneă o carte în raft se ridica de la măsuța lui și o îndrepta, i se părea că ea, Gherghina, nu umblă cu cărțile cum trebuie, ba că le potrivea de-a-ndoaselea, cu capu' în jos, de parcă avea vreo importanță cum stau ele, ba că le rânduiește anapoda, fără să țină seama de locul lor în rafturi. Nu că ar fi fost moji, că de politicos era politicos, nimic de zis, dar cu tipicăria asta prefăcută îi da de înțeles pe de departe că ea n-ar ști să pună mâna pe o carte, că adică, vezi Doamne, nu e învățată, în timp ce el e mare sculă. Dar mai erau și altele. La ora trei după-amiază fix, când se sfârșea programul, se ducea la baie să se spele, își îmbrăca sacoul cu gesturi cumpătate, își controla ceasornicul să vadă dacă nu pleacă prea devreme, spunea la revedere tovarășa Gherghina, n-ar fi greșit măcar o dată să-i zică săru'mâna, și ieșea pe ușă drept, scortos, de parcă ar mai fi rămas ceva din ce fusese el în alte vremuri, la regimentul lui de infanterie. Dacă se întâmpla în vreo zi să fie nevoită să iasă mai devreme, pas de mai pleacă, nebunu' nu s-ar fi dat dus de la bibliotecă nici cu o secundă înainte de încheierea programului de lucru.

Adesea se gândea dacă nu-i era cumva mai bine când lucra la doamna Lila. Făcea și ea, așa, o comparație. În unele privințe, da. Avea simbrie bună, mânca pe săturatelea. O mai ciupea din când în când cu câte un calup de șvaițer, cu o cutie de sardine sau cu o sticlă de șampanie, cucoana nici nu observa sau se făcea că nu observă, avea un suflet bun, săraca. Mai prost era pe când trăia conașu', că n-o scotea din idioată și nătângă, mai ales când se întorcea cu curun sus de la procese, era și ea o fată abia sosită de la țară, și ce ar fi poftit, să aibă maniere ca sclifositele ălea de le vedea la cinematograful „Marinetti”! Și

dacă se întâmpla să spargă vreun pahar sau un serviciu de ceai sau un bibelou de porțelan, ce, numai ea spărgea în casa aia!

Dar peste toate astea conta că acum, orice s-ar spune, e doamnă, pe când atunci o servitoare care făcea ce-i poruncesc stăpânii. Păi dacă domnului Bazaca i-ar fi trecut prin cap să o ia și s-o trântescă pe sofaua din salon, ar fi putut să i se împotrivească! Ar fi putut să zică ea ceva!

Săraca doamna Lila! Vorbea cu ea frumos, o învățase să gătească, să folosească furculița și cuțitu', să se îmbrace, să se exprime și să facă reverențe, tot lucruri de-ăstea de folos. În plus, nu se ținea de boieroaică. O lua cu ea la piață și când se întâlnea cu o cucoană, mă recomanda ea e Gherghina, fata mea din casă, aghiotanta mea. Mie îmi plăcea grozav cuvântul ăsta, aghiotantă, era ceva să fii aghiotanta doamnei! Se tot gândea de la o vreme de ce-or fi luat-o ăia pe conia, că nu făcuse niciun rău cuiva, din câte auzise. Era moșiereasă, e drept, dar n-o să-i bagi pe toți exploatorii la pârnaie așa, fără o socoteală.

Luată de gânduri, uitase că seara asta are întâlnire cu Petrică. Băiat cu viitor, avea ambiție. Se ridicase în anii ăștia și ajunsese repede în Comitet. Păi e ceva să fii acolo. Să fii la cârmă, cum se zice. L-a întrebat odată ce vrei să ajungi în viață și el păi uite, aproape că am și ajuns, și a pufnit în râs. Râdea de îți venea și ție să râzi în rând cu el, avea umor, cum zice Bănicioiu.

Se apropiase ora de plecare, când s-a pornit să sune telefonul. Alo! A zis. Da, sediul bibliotecii Asociației de Prietenie Româno-Sovietice. Tovarășul director nu e aici. E dus, de un' să știu pe unde umblă. Dacă aveți ceva, puteți să-mi spuneți mie, Gherghina Ailenei. Tovarășa Gherghina în persoană...

Miercuri. Îmi scrie Titu. Din Paris. E prima respirație după atâția ani. Inconștient de când îl știu, sau mai degrabă ușuratic. Își imaginează că huzuresc cu banii lui, numai că Banca Romanelli s-a volatilizat de mult, odată cu pomana pe care mi-a aruncat-o la plecare. În rest, despre amorurile lui frivole. Rupt plicul, rupt scrisoarea. El e acolo, noi ne luptăm cu viața noastră.

Impozitul pe cabinet, enorm. Se strânge menghina, abia dacă-mi acopăr cheltuielile. Dar nu m-aș despărți de el în ruptul capului. Azi, o femeie din Buricea îmi aduce ouă, că ăștia-s banii mei, suspină. Are un ulcer păcătos. Din cauză că o bate omul, consideră femeia, și când pronunță omul se înduioșează. Ce să fac, maică, că l-am luat cu preot...

Tutungeria Larisei Antonovna. Larisa numără un vraf de milioane, umezindu-și degetele cu salivă. Grișa stă prăbușit pe un scaun, horcăie, dugheana duhnește a mastică. Și-au tapetat pereții cu tăieturi din ziare reprezentându-l pe tătucu' Stalin în diferite ipostaze: vorbind de la tribună, prinzând o decorație pe pieptul unui general borțos, zâmbind patern mulțimii entuziasmate, mângâind copiii. Nu vă gândiți că cine știe ce... zice Larisa, le-am pus și noi acolo, ca să fie.

Sâmbătă. Ieri s-a înecat în Hința un puști din clasa a patra. În fiecare an tributul apei, când vine râul mare...

Mă vizitează Paula. Aduce flori, prostuța. E fericită, taică-su i-a închiriat o cameră în oraș, de-acum înainte adio cefere, adio zdranga-zdranga. Mărturisește că are un iubit, adică nu chiar un iubit, un prieten. Măine se duc la strandul din Zăvoi, e înnebunită după apă. Nu vreți să ne însoțiți! îmi spune. Aiurită.

Seara, la Marguerita, cu Ilenuța Ocoleanu. Lume multă, mai mult băbet. Rita își sărbătorește cu curaj aniversarea, probabil 65, dar nu e sigur. Cafele, dulciuri și șampanie la discreție. Casa plină. Se pun romane, valsuri și șansonete cu Piaf. E lipsă mare de bărbați: doar colonelul Mărmureanu, complet senil, Horică Enătescu și un profesor de la „Carol”, băiatul lui Benito Girardini. E însoțit de Loredana și fata, vigilentă, nu-l scapă niciun moment de sub control. Luchino îmi relatează o poveste complicată, cum că se angajase să-i facă portretul lui Bazaca, pe urmă al domnului Zatoviceanu, apoi istoria s-a întins și a început să fie vizitat de oamenii lui Sașa. S-a întrerupt deodată, de fapt spusese totul, povestea cu Dogeanu nu mirosea prea bine. Chiar te pricepi să faci portrete! l-am întrebat prosteste. Zâmbea distrat. Ce-ar fi să încerci odată și cu mine!

Mărți. Sunt nopți în care dorm până la două-trei și dintr-odată mi se taie legătura și rămân atât de limpede, de trează!... Adesea parcă văd formațiile de avioane americane care alunecau în jurul prânzului deasupra Alutelei și se îndreptau spre răsărit cu zumzet ritmic, neliniștitor. Nesăbuită, le trimiteam bezele. Astăzi americanii sunt departe și vocea le-o ascult la radio în fiecare seară, tot mai străină, tot mai inutilă.

Aseară: Dogeanu plimbându-se pe Corso, singur, la ora promenadei. Tunică militară, ștaif. Pare decupat din filmele rusești cu bestii hitleriste cinice.

La Luchi. Mă fixează pe un taburet, îmi poruncește să stau cuminte, să nu mișc. Și-a confecționat o mutră antipatică. Pufnește, nemulțumit de rochia pe care mi-am ales-o. Prea sobră după gustul lui, se potrivește pentru alte vârste. Preferă, zice, să nu vorbim în timpul lucrului. Mă simt ca o momâie idioată. După un sfert de oră înțepenesc. Naiba m-a împins să intru în aventura asta păguboasă. Pellegrino, întins pe o canapea, clipește des, aproape adormit. Și Gelsomina, care s-a fofilat în cameră și ne privește cu o perversă

curiozitate. Drăguță, chiar frumușică. Pare să fie disponibilă. Te poate duce gândul la orice.

Joi. Pe vremuri, la Oteteleșu. Cu Titu și cu Lila la cules de struguri. Lila cea înțeleaptă, cea autoritară, infailibilă și virtuoasă, înfulecând ciorchinii umezi și mustoși, mânăjită până la urechi de zeama dulce-acrișoară-lipicioasă. Și Titu, fiul, moștenitorul tandru, răsfățatul, un mic Bazaca pe traiectorie ascendentă.

Chemată la directorul Șimonca. Politicos, mă invită să iau loc. Începe cu un laudatio scârbos – ce conștiincioasă sunt, ce devotată profesiei esculapice și multe altele – apoi într-un registru grav: sunt tânără, ar putea să-mi fie tată (aici un zâmbet libidinos, înțelegând că hai, exagerez puțin), în consecință ascultă sfatul meu, fetițo, sunt vremuri în care nu e suficientă performanța, trebuie să te angajezi, să lupți alături de cei care doresc progresul țării. E cazul să te înrolezi. Partidul are nevoie de oameni tineri, harnici, bine pregătiți, de cadre de nădejde. Gândește-te, îmi spune. Nu pierde acest moment de grație. Sunt clipe care nu se mai repetă. Olé! Un sfert dintre colegi au folosit deja acest moment de grație.

Modestă observație: ieri cuiburile, azi celula. Ieri verdele, azi roșul purpuriu. Ușoare diferențe de nuanță.

Cu Luchi la spectacolul Electra de O'Neill. Prea lung, obositor. Un sfert din sală goală. În loja altădată a primarului se lăfăie tovarășul Ciuvică, vâtaful Comitetului. Suportă greu tortura. La prima pauză se retrage demn și lasă în lojă o femeie tristă, planturoasă, bineînțeleasă soția. Luchino e încântat de piesă, se pierde în comentarii oțioase ca să epateze. Abilă tactica de a mă seduce cu ornamente din recuzita artei. Spectacolul se încheie după miezul nopții. Condus acasă. Îmi cere să-i mai acord două ședințe „ca să sfârșesc rahatul ăla” (se trece cu vederea exprimarea frustă).

Mai las-o, mamă, cu Comitetul ăla la care mergi tot timpul, că ai de învățat și mâine pleci la facultate, și dă-i așa, în fiecare zi, o zăpăcise cu pisălogeala, avea momente când devenea nesuferită. Ce să-nțeleagă ea din noua cale pe care o pornise țara! Bătrânii sunt fixați în dogme, în tradiții, e greu să le explici ce se întâmplă. Pierdere de vreme. Cu o săptămână în urmă o târâse la biserică să facă pomană pentru tata, cinci ani de când se prăpădise. Colivă, lumânări, pachete cu mâncare, tot tacâmul. Mergea pe o legendă: atac de noapte, branduri, mitraliere. Povestea e că nimeni nu-l văzuse mort în vâlmășeala aia infernală, doar vorbe, presupuneri. Dacă l-ar fi întâlnit acum pe taică-său, l-ar fi întrebat ce treabă învărteai acolo, în Ucraina! Ce aveai de împărțit cu niște oameni necunoscuți, făpturi sărmane, ca mine sau ca tine, în care fuseseși instigat să tragi cu pușca!

I-a spus până la urmă franc, că îi plăcea să meargă acolo. Se întâlnea cu oameni care știu ce vor și sunt pasionați de o idee nobilă. Se săturase de predicile insipide pe care le încasa în fiecare zi la școală, de sosurile lecțiilor moralizatoare. De mutrele acrite ale dascălițelor. Simțea nevoia să respire aer proaspăt.

Sediul central al Comitetului se mutase de curând în casele lui Zeno Costandache, fost primar și deputat iorghist, care spălase putina în Occident îndată după instalarea democrației populare. De când fusese cooptată în consiliu i se repartizase un birou încăpător într-una din camerele de la demisol, cu masă, patru scaune, un seif de metal și telefon. Avea de lucru. I se dăduse în grijă *Gazeta tinerilor progresiști*, cu apariție lunară, pe care o scria de una singură, deoarece articolele primite de la ucenicii Fabricii de pielărie sau ai Fabricii de scânduri și binala a lui Fridman erau descurajant de agramate. Sărmanii, exploatați la sânge de burjui, abia

absolviseră trei-patru clase. De iscălit le iscăleau băieții, deși adesea nici nu știau ce scrie în articole. Nimic nu e mai mobilizator pentru un tânăr decât să-și vadă slova tipărită în presă. Să vadă cum propriile-i gânduri ajung năbădăioase în lumea anonimă a cititorilor. Irena purta discuții lungi cu ei, îi îndemna să învețe mai departe, să persevereze, așa cum îi povătuise V.I. Lenin. Erau atât de nostimi, de cuviincioși și de naivi! Simțea cum clocotește în ei impetuoasa dorință de a lupta și birui, pe care o întâlnea atât de rar în cercul colegelor de clasă.

La Comitet, avea de furcă deseori cu unii membrii ai consiliului veniți din alte județe ale țării, fără îndoială bine intenționați, dar prea zeloși, decizi să se impună prin duritate și intransigență. Erau mai vârstnici, mai experimentați, trecuți prin școli ideologice, o parte dintre ei cu stagii de perfecționare în Uniune. Zarenko, pe care îl aprecia atât de mult, fusese trimis pe undeva, prin Transilvania, în urma unei discuții violente cu primul secretar al Comitetului. În locul lui se ocupa de seminar un tânăr, Boris. Lucra direct cu el, un fel de șef, o ajuta să facă sumarul publicației și tehnoredactarea, avea bun gust, pricepere și echilibru, muncise ani în șir într-o tipografie. Colaborarea lor a mers o vreme strună până într-o seară, cu două zile înainte de apariția revistei. Stăteau alături, în biroul lui, citeau un text pe tema prăbușirii inevitabile a capitalismului, când a simțit o mână abilă strecurându-i-se între coapse și în clipa aia i-a trosnit o palmă țeapănă, realizase imediat că a dat-o în bară, dar asta era situația, totul se petrecuse repede, imprevizibil, prea repede ca să mai aibă timp să se gândească, și Boris a părăsit în grabă biroul Comitetului fără să scoată o vorbă.

Ești tare neajutorată, fato, i-a spus Paula, după ce avusese imprudența să-i povestească toată trășenia cu Boris, ești o cretină, pe cuvânt, păi ce credeai, că ai de-a face acolo cu călugări, cu tipi manierați, cu paznici ai moralității, tu nu caști ochii să vezi ce haimanale ne-au înhățat și ne conduc orașul, ce

troglodiți, ce fripturiști! Cu Paula nu se puteau purta discuții pe tema asta, era opacă la progres, nu înțelegea imperativul vremurilor. Îi promisese taică-său că după bacalaureat o va trimite să facă Medicina la Paris, avea un unchi ce studiasse acolo și îi intrase în cap că numai la străini se poate învăța ca lumea. Era bolnavă de mirajul Occidentului.

Toată lumea părea să fie pornită împotriva ei. Pe unchiul Ianis încetase să-l mai viziteze de când își aroga pretenții de tutore, de șef al clanului. Devenise autoritar și agresiv. Ce caută ea acolo, în cuibul ăla de vânzători de țară! Nu vede că mitocanii și trențăroșii pe care-i slugărește le-au oferit pe tavă țara rușilor! Nu-i e destul de clar că au ajuns țigani să conducă țara! Și tot așa, o dăscălea cu vorbe culese de pe la posturile de radio străine. Negoțul îi mergea din ce în ce mai prost, avea dificultăți cu fîscul, nevastă-sa era bolnavă și își vărsa veninul pe oamenii aceștia care luptau să scoată țara din haos și întuneric. Trăia cu nostalgia anilor când era tânăr și prospera și se plimba prin târg în haine comandate la Craiova, purtând monoclu și perciuni făcuți din brici, *à la Javert*, și toată lumea îi purta respect și puștii își dau coate și sușoteau ia uite, dânsul e nea Ianis, negustorul. Își luase o amantă tânără, Gineta, cu care se exhiba fără rușine, socotea pesemne că e firesc, ca om cu stare, să aibă o întreținută, era în tonul vremii, și iată, i se năzărea acum să-i dea ei lecții de bună conduită.

Ce regreta din suflet e că pierduse prietenia doamnei Enătescu. De *doamna*, cum obișnuia să-i spună, se atașase în ultimele clase de liceu, era modelul ei. O profesoară trăsnet. O zi pe săptămână, de obicei duminica, o invita la ea în grădină, stăteau de vorbă și înfulecau fursecuri sau biscuiți cu înghețată, era topită profesoara după dulciuri. Discuțiile lor, mereu pasionante, se consumau în jurul lecturilor recente sau spectacolelor oferite de trupele sosite în turneu. Ea o făcuse să înțeleagă Elada și literatura ei halucinantă și o convinsese să urmeze Literele. Îi profetea o carieră universitară

strălucită. Obişnuia să-i pună în braţe, la plecare, cărţi şi publicaţii franţuzeşti şi deseori uita să i le mai ceară, se comporta ca o adevărată doamnă.

Erau şi zile când se plângea de Sandy: că nu iubeşte cartea, că-şi pierde mai tot timpul în cafeneaua „Zombo”, că umblă cu puturoşcuţe. Căzuse sub influenţa unui grup de tineri fără căpătâi, era îngrijorată. Dacă s-ar împrieteni cu o fată de ispravă de care să se ataşeze şi care să-i cultive gustul pentru carte şi să-l îndemne să-şi caute un rost în viaţă, ce linişte ar fi în casa lor! Aluziile atât de străvezii o situau într-o poziţie incomodă şi în acelaşi timp o coborau în ochii ei pe profesoară, erau momentele cele mai triste ale vizitelor pe care i le făcea Renatei.

Apoi a început să frecventeze seminarul de pe lângă Comitetul Judeţean. Era din ce în ce mai prinsă şi vizitele la Renate bineînţeles că s-au rărit şi într-o zi, pe când gustau un gem de zmeură şi conversau despre savoarea comediilor lui Plaut, profesoara a schimbat deodată subiectul şi a adus vorba despre implicarea ei nepotrivită în treburile echivoce, cum înţelegea să se exprime despre activitatea partidului în rândul tineretului şcolar. I se părea nedemn să se amestece cu specimene de teapa celor de la Comitet, care fuseseră numiţi în funcţii de puterea sovietică, făceau politică străină, nesocoteau cu nonşalanţă dreptul legal la proprietate şi comandau descinderi şi arestări în casele celor mai onorabile persoane ale oraşului. Să mai fi debitat şi alte absurdităţi de genul ăsta. Era complet inoportună. Şi nedreaptă. N-avea nicio legitimitate să se amestece în viaţa particulară sau publică a nimănui. Aceasta era alegerea pe care o făcuse şi care o privea numai pe ea.

I-a spus aceste lucruri apăsător, poate prea apăsător. Sunt clipe când situaţia te depăşeşte şi întreci măsura. Era exact ce se întâmplase. I-a fost destul de greu să treacă peste cele petrecute şi să o viziteze în continuare. Mult prea greu. Dintr-un orgoliu nemăsurat. Din lipsă de maturitate. Din când în când îşi face drum prin faţa casei sale şi îşi aminteşte de

momentele de grație trăite împreună cu Renate.
Renunțase prea repede la un privilegiu cu care n-avea
să se mai întâlnească niciodată.

Cele mai savuroase clipe de reverie ale doamnei Suvorovski se consumau duminicile, când începea să cadă întunericul. Se așeza la pian și se juca o vreme pe claviatură reluând aceleași teme languroase de Lehar, Offenbach sau Strauss. Avea o pianină Bechstein adusă în urmă cu un secol din Polonia de bunică-sa, o pianină ce nu fusese acordată de un car de vreme, dar care încă mai putea fi folosită pentru micile ei pretexte muzicale. Citea o oră, dădea o fugă în curte ca să-și hrănească porumbeii, își aprindea țigara și se abandona aducerilor aminte.

La ora asta fetele erau la dans. Mergeau „la sală”, o hardughie putredă care aparținuse Fabricii de scânduri și binale a lui Fridman, și se băteau până la miezul nopții cu haimanalele ce frecventau cenaclul patronat de secția de propagandă a Comitetului. Le-a spus: mări fetelor, nu vă înhăitați cu derbedeii ăia că o să aveți numai necazuri și ele lasă doamnă că suntem tinere și vrem și noi să ne distrăm puțin și ea distrați-vă, dar fiți atente să nu vă treziți cumva cu burta pân’ la gură. Le stătea mintea numai la plăceri și barem dacă ar fi fost ceva de capul lor, lucrau anapoda, întârziu de la program și pe deasupra erau și insolente. N-aveau nici pe departe seriozitatea și râvna și talentul lucrătoarelor care slujiseră la ea înainte și chiar în vremile războiului.

Își amintea de Dina, o fetiță mică, scundă și bălaie, lucra cu o îndemânare și iuțeală uimitoare. Fusese șase ani la ea apoi se măritase cu șeful fanfarei militare a garnizoanei și se duseseră în lumea largă. O regretase. Duminicile, când fanfara cânta în chioșcul din Zăvoi, se așeza pe o bancă din apropiere și îl privea cu venerație pe capelmaistru, se îndrăgostise mai degrabă de uniforma lui de operetă, de zorzoanele care-i împodobeau tunică, decât de înfățișarea mălăiață a majurului.

Cam în aceeași perioadă trecuse prin salonul ei și Geta, nebunatică. Era cam șuie, dar lucra dumnezeiește, părea făcută pentru meseria asta. Clientele se topeau de dragul ei pentru că fata le povestea istorii deochete din viața personală și cucoanele, cât erau ele de cucoane, chicoteau ca niște ălea în călduri și o rugau mai spune-ne-o o dată pe-aia cu Neluțu, sau cum a fost cu Radu, când v-a găsit bunica goi în budoar, și se băteau cu palmele pe coapse și nu mai pridideau cu râsul. Săraca n-a avut noroc, fiindcă băiatul pe care-l alesese a căzut pe front și ea s-a dus aiurea, Dumnezeu știe unde, și nu s-a mai știut nimic de ea.

Momentele cele mai vii din existența salonului *Modernité* al doamnei Suvorovski se consumau în preajma celor două baluri tradiționale ce animau pentru un timp anosta viață a orașului: primul, al Garnizoanei, se ținea la Casa Ofițerilor în preajma sărbătorilor Crăciunului iar celălalt, al Prefecturii, de sfânta sărbătoare a Înălțării, în sala cu oglinzi a instituției. Programările, de care se ocupa Getuța, începeau cu trei sau patru săptămâni înainte și salonul devenea pentru o vreme adevăratul centru de putere al urbei. Nu se mândrea cu asta, i se părea firesc ca balurile să agite viața târgului, și totuși, nu-și interzicea unele mărunte puseuri de orgoliu când vedea toată elita cuconetului din Alutela așteptând la rând, foindu-se prin sălile salonului de înfrumusețare, vorbind cu voce coborâtă, transpirând, până să ajungă pe unul din râvnitele fotolii ce urmau să le confere podoaba cea mai de preț pentru o doamnă, frumusețea.

Fără îndoială, se petreceau și alte evenimente menite să situeze salonul în centrul atenției generale, ca nunțile, botezurile și aniversările în lumea bună a orașului. Își aducea aminte cu plăcere (dar cine ar fi putut să uite!) de nunta fastuoasă a doctorului Hanganu cu franțuzaica la Clubul Intelectualilor, la care luase parte toată protipendada urbei sau de logodna căpitanului Zatoviceanu cu domnișoara Lory (nunta aveau s-o facă la Paris) când căpitanul, care

urma să ajungă general, se matolise atât de rău încât, într-un moment de iritare, îl împușcase pe Boccaccio, terierul domnișoarei Marga, una din verișoarele miresei, care i se juca zglobiu printre picioare.

Aceste sărbători în viața urbei sporeau atât de mult solicitările din partea cuconetului, încât era silită să-și prelungească programul cu clientele până la zece noaptea, uneori mai mult. Deși lucrase toată viața în branșă, se minuna și astăzi câtă voință și răbdare și perseverență aveau aceste ființe, capabile să îndure vreme îndelungată supliciul de a sta sub cască, prizoniere ale unui tratament barbar, și asta numai pentru a afișa în public o înșelătoare mască agreabilă, dacă se poate chiar seducătoare. Între clientele fidele și patroană se stabilea inevitabil o oarecare intimitate, până și cele mai distinse doamne o strigau pe numele cel mic, Eliza sau Lisbet, și glasul cu care o făceau era muiat în tonuri afectuoase.

Dar toate trec și a venit războiul și tot ce a urmat fir-ar să fie și salonul de coafură *Modernité* și-a mai pierdut o parte din grandoare. Bineînțeles că doamnele, doamnele adevărate, au continuat să se coafeze aici, dar o făceau mai rar pentru că soții lor se prăpădiseră în război sau dispăruseră în vâlva evenimentelor de după. Lucrurile parcă se răsturnaseră, orașul se schimba de la o zi la alta, goana nebună a femeilor după cochetărie devenise doar o amintire. Pe stradă se puteau vedea basmale și baticuri în loc de pălării sofisticate, mătăsii îi luase locul stămbăretul, bărbații preferau să poarte băști sau mai degrabă șepci de imitație sovietică. Ea, doamna Suvorovski, nu reușea să înțeleagă ce alchimie ocultă opera în mentalitatea alutanilor încât să-și piardă bunul gust și să exhibe o vulgaritate asumată. Balurile, încântătoarele petreceri de la Casa Ofițerilor, deveniseră deja o amintire fumegoasă. În sala cu oglinzi a Prefecturii se organizau acum chermize populare cu mititei și bere și tarafuri de țigani, care se încheiau cu tevatură și încăierări între mahalagii.

Pretutindeni au loc schimbări, e în firea lucrurilor, dar ce se întâmpla în Alutela depăsea cu mult imaginația doamnei Suvorovski. Nu se plângea de clientelă, încă se descurca destul de bine. Firma, căreia a trebuit să-i schimbe numele în Salonul de coafură „Viața nouă”, își păstrase buna reputație, numai că majoritatea doamnelor care o frecventau veneau acum din altă lume, a noilor stăpâni ai urbei. Ea, ca patroană, nu-și permitea să aibă preferințe. Conform unor precepte bine statornicite, cucoanele aveau statut egal, se situau deasupra discriminărilor de orice fel, dar asta n-o împiedica să observe fără răutate că doamnei Gorobete, soția actualului primar, îi pute gura și are dinți de viplă sau că nevasta lui Dogeanu, satrapul Alutelei, purta batic pe cap ca preocupările și își atârna la gât un pandantiv de aur cu steaua sovietică în cinci colțuri.

Aparent, totul se petrecea ca înainte, numai că se schimbase calendarul marilor evenimente. În locul balurilor și a petrecerilor de familie care făceau splendoarea vieții de odinioară, noua protipendadă celebra acum aniversarea revoluției bolșevice și ziua capitulării țării noastre. În ajunul acestor sărbători de rezonanță populară soseau buluc comenzile de rezervare, salonul se anima ca altădată și fetele abia mai pridideau, trebăluind de dimineată până seara prin clăile de păr ale cucoanelor care-și spuneau acum tovarășe.

Se obișnuise destul de repede cu noile cliente, la o adică femei ca orișicare. La început sfioase și stângace, deveniseră pe încetul, conform unor misterioase chimisme ale evoluției, boieroase, dificile, cusurgioaice, aveau idei, pretenții ca și suratele din lumea bună. S-a tutuit cu ele din prima zi, erau volubile și prietenoase. În scurtă vreme ajunseseră să-și deverseze în salonul ei toate mâhnirile și neplăcerile – migrene, guturaiuri, digestie proastă, palpitații – toate frustrările și bucuriile. Cu unele dintre tovarășe se împrietenise, erau în vizită. Locuiau de regulă în casele somptuoase ale doamnelor ce se coafaseră la ea cu

ani în urmă și profita de aceste vizite ca să admire interioarele bogate în care n-avusese acces până mai ieri. Când pătrundea în locuințele păstrând ceva din aerul și personalitatea proprietărilor de drept, avea senzația că încalcă rânduiești străvechi, că pășește pe teritorii interzise. În ce le privește pe proaspetele locatari, încă stângace în acest climat de bunăstare și rafinament, n-avea nicio îndoială că se vor integra destul de repede în decor și peste ani vor semăna într-un tot cu modelele cărora li s-au substituit.

Oricâtă vreme și-ar fi prelungit șederea lenevoasă în fotoliu, doamnei Suvorovski îi rămâneau suficiente impresii și imagini rătăcite anapoda într-o memorie obosită. Se bucura de ele ca de un dar ceresc. Nu era nevoie să le caute, veneau și singure, împinse de resorturi subterane. Gândul i se întorcea din când în când la fetele care se zbânțuiau la vremea asta în hardughia Fabricii de scânduri și binale a lui Fridman, ar fi dansat de dimineață până seara. Le era mintea numai la distracții. Și la amoruri pasagere. I se părea ciudat ce repede se împrieteneau cu noile clienți, își permiteau intimități cu ele, își confiau secrete, se curtau. În scurtă vreme aceste fete de extracție recentă, ușurate, fără prea multă școală, dar ambițioase și tenace, se vor constitui în generația hărăzită să schimbe actualul val al parvenitelor cu noua gardă. N-avea nicio îndoială în privința asta.

Încetul cu încetul doamna Suvorovski obosea și ca întotdeauna nu avea tăria să se smulgă din fotoliu. Afară se întunecase. Se bucura în continuare de plăcerea de a rămâne trează, conștientă că ar putea oricând, dacă ar dori, să întrerupă această dispoziție de abandon încântător. Pe urmă începea să-i dea târcoale somnul. Nu reușea să-și amintească dacă a dat sau nu mâncare porumbeilor.

Miercuri. Mă întâlnesc aproape de benzinărie cu colonelul Mărmureanu. Sărut mâna, coană Mira, îmi spune. Zâmbește onctuos. Gândesc că e vorba de un lapsus trecător, dar merge mai departe: evocă un bal la Prefectură, cu ani în urmă, unde aş fi dansat cu el un vals şi cum era puţin grizat m-a strâns prea tare în braţe şi mi-a şoptit dansezi ca o afurisită de bacantă şi eu am luat purtarea lui ca pe o ofensă şi am plecat din bal cu Victor. Pe vremea aceea aveam doar şapte ani. Îl las să abereze, bătrânul intrase într-un rol atât de graţios încât era păcat să-i stric plăcerea.

Zi neagră la spital. Doctorul Tache primeşte preavizul de concediere. Fără menajamente, fără explicaţii. E cel mai vechi din secţie (douăzeci de ani). Fetiţo, îmi zice, înscrie-te la ăştia că altfel te mănâncă gaia.

Şedinţă la Luchino. Plouă. Gelsomina, îmi spune Luchi în treacăt, s-a dus la ţară, e maică-sa bolnavă. Am înţeles mesajul, altminteri destul de transparent. Când termină, mă lasă să privesc lucrarea. Contactul cu propria-mi imagine e derutant. Mă aşteptam la altceva, nu ştiu exact la ce. Obişnuită cu fidelitatea liniştitoare a oglinzii, primesc cu mefienţă chipul de pe pânză şi totuşi femeia care mă priveşte îmi e familiară, mă invită să o adopt. Aşteaptă o săptămână, zice Luchi, fii îngăduitoare, pariez că te vei împrieteni cu ea. Pelle, curtenitor, se ţine după noi până la poartă.

Sâmbătă. Trecut prin centru. Statuia lui Lahovary din Parc e acoperită cu un giulgiu alb. Ce naiba fac cu ea! O spală, o restaurează!

Îmi vin în secţie doi ţărani din satul Dobriceni, pe unde se zice că umblă partizanii. Contuzii grave pe tot corpul. Febră mare. Salonul e păzit de doi jandarmi cu automate. Sunt dispoziţii să intre numai

medicul și sora medicală. Și femeia care face curățenie.

Seara un sfert de oră știri cu BBC. Pus radio în surdină. Sunt obosită. Pe posturile noastre cântece de stepă.

Luni. Doctorul Mirea e noul șef de secție. Dimineața, la raport, ne ține un speech despre atașament și disciplină. Nu tolerează sub nicio formă abateri de la regulamentul instituției. Insistă asupra punctualității. Să se sfârșească odată cu bisericuțele, cu şușotelile prin colțuri. Să nu se mai fumeze în secție.

M-am lămurit în cazul Lahovary. A fost înlocuit cu Gorki. Ingenioasă rocadă urbanistică, nu mi-ar fi dat prin cap o ghidușie atât de nostimă. Putea fi mult mai rău, la o adică. O liotă de gură cască privesc tăcuți minunea. Io, maică, spune o femeie lângă mine, ce să mai zic, mă obișnuisem cu ălălalt, dar o fi bine și cu ăsta.

Luchino mă invită la cină, susține că face niște friganele extra. Habar n-aveam că știe să gătească. Friganelele nu excelează, în schimb îmi arată niște desene lucrate în lunca Hinței, minunate. Pe urmă muzică. Rămâi la mine în noaptea asta! zice.

Marți. Încerc zadarnic să ies din starea de blocaj în care sunt fixată de o vreme. Mi-e teamă. Asta e condiția în care îmi duc viața. Doar muzica îmi mai oferă momente de evaziune. Și amintirile și cărțile.

Seara. O oră în Zăvoi cu Ilenuța. Îi spun că am un prieten. Un iubit. Zâmbește. Chiar ai! E singura reacție a Ilenuței la o confesiune la drept vorbind atât de serioasă.

Circulă prin târg o istorioară petrecută alaltăieri la strand. În timp ce tinerii se zbenguiau pe plajă, apare un rus purtând un automat pe umăr și o țigară în colțul gurii. După o privire circulară asupra plajei, a prins de mână o fată și a încercat s-o tragă spre cabine. Vreo trei băieți mai zdraveni s-au ridicat să o apere și rusul a eliberat-o din strânsoare, și-a

desprins cureaua automatului ce-i atârna pe umăr și s-a pornit să tragă rafale repetate asupra plajei, răscolind nisipul. În câteva momente pe tot întinsul strandului s-a așternut o liniște de moarte. Ostașul rămăsese cu picioarele îndepărtate și automatul în poziție de tragere, zâmbea angelic. Năstrușnicile glume ale istoriei.

Tănțica fusese împinsă de împrejurări să-și ia o cameră în Țigănie, aproape de cimitirul Sf. Cruce. I-o oferise Gelu în ziua când ieșise din spital. Modestă, vai de ea: o ușă ce dădea spre curte, un pat de fier, saltea de paie, pereții jupuiți, se resemnase. În vremurile astea nu e cazul să mai faci și mofturi.

Noroc că întâmplarea o prinsese cu oarece agoniseală. Asta nu însemna că banii o dădeau afară din casă, însă faptul că avea independență, că nu era silită să stea cu mâna întinsă, o făcea să sperie că lucrurile se vor îndrepta. Nu mai era așa de tânără, dar nici trecută nu era, bărbații încă o mai cântăreau din ochi pe stradă.

Ce o deranja era că trebuia să o rărească un timp cu preumblările prin centru și dacă se încumeta să iasă o făcea cu precauție și numai după căderea întunericului. Pe urmă îi lipsea Florina, drăguța de Florina cu care se fâțâia spre seară prin fața cafenelei „Zombo” sau prin Parc, înainte de program. Ce-o fi făcând acum sărmana Flori! Pe unde le-or fi dus nemernicii pe fete, că nu furaseră, nu omorâseră pe nimeni, nici nu vorbiseră de rău regimul, că pentru ele toate regimurile sunt la fel, după cum toți bărbații au fix aceleași podoabe naturale, ce le-ar interesa pe ele ce hram poartă persoanele care se urcă în patul lor!

Le luaseră într-o vineri noapte, când fetele erau la lucru, cică să fi fost vreo șase-șapte găligani cu automate. Urlau ca dracii că răsuna întreg hotelul și-și fluturau pușcoacele de parcă ar fi avut de înfruntat o oaste. Au dat năvală în camere și le-au găsit așa cum se întâmplă în cazuri de-ăstea. Clienții s-au îmbrăcat în grabă, rușinați, și au șters-o iepurește, erau și fețe luminate printre ei, cu dâșii n-aveau treabă oamenii Puterii, iar fetele au fost smucite cu brutalitate, puse să se îmbrace, împinse pe treptele

hotelului și îmbarcate într-o dubă. Se petrecuse totul în câteva minute. De-atuncea nicio veste despre ele.

Povestea avusese loc când taman se internase pentru o operație de apendicită și nu se afla în hotel în seara raziei. Nici nu știa dacă e cazul să se bucure. Poate că libertatea de acum era doar o himeră și mâine va împărtăși și ea aceeași soartă ca a fetelor. Dar dincolo de asta se simțea frustrată. „Casablanca” era de ani de zile casa ei, aici o cunoscuse pe tanti Eglantine, care îi fusese adevărată mamă, aici primise o educație aleasă și învățase să se poarte în lume. Clienții care o vizitau îi apreciau nu numai profesionalismul, dar și abilitatea de a purta o conversație. Își aducea aminte de bietul domn Colfescu, celebrul as al barei, temut în lumea simandicoasă a baroului, care o vizita nu numai ca să-și satisfacă poftele firești, de altfel nici măcar nu era așa grozav la pat, dar și pentru plăcerea de a conversa cu ea. Era un om șarmant, cum se mai spune, se întâmpla să zăbovească uneori și câte două ore, fuma, îi povestea câte ceva din lumea tribunalelor sau despre voiajele făcute la Viena sau Paris, era afectuos și galanton. Tănțica nu prea înțelegea de ce o luase pe ciuma aia de nevastă-sa, femeie uscățivă, veștedă, cu fața ciupită de vărsat. Dar cine poate ști secretele ce se ascund sub crusta aparențelor! Sărmanul domn Colfescu! Fusese luat acum un an de putere și lumea îl uitase, așa cum toate se topesc în ceața odihnitoare a uitării.

Înainte ca trupele rusești să dea năvală în oraș, Hotelul „Casablanca”, situat în zona rezidențială, constituia blazonul de noblețe al Alutelei. Fusese construit înainte de război de sir William Trump după proiecte englezești și arăta magnific, orice s-ar zice. Trăgeau aici nu numai protipendada din Capitală, dar și vilegiaturiști din alte țări, sosiți pentru a se trata cu apele vindecătoare din stațiunile apropiate de oraș. A fost o epocă înfloritoare și tanti Eglantine închiriasse tocmai atunci o jumătate din etajul doi pentru a oferi o clipă de plăcere oaspeților. Tanti Eglantine avea idei inovatoare, schimbaseră mobilierul camerelor cu

piese noi, moderne, instalase chiuvete și bideuri, pusese sonerii la pat și le silise pe fete să învețe franțuzește. Ea, Tanți, învățase limba foarte repede, se descurca destul de bine cu străinii. Erau culanți, manierați, păstra doar amintiri plăcute din epoca aceea.

Dar vremurile bune trecuseră, a început războiul și fetele de la „Casablanca” s-au adaptat de voie de nevoie împrejurărilor, doar ce erau să facă! A fost un an sau doi când încă se mai câștiga un ban. Își amintea și astăzi de ofițerii nemți care se perindaseră prin Alutela. Urcau la doi, treceau prin cabinetul lui *tante* Eglantine, un fel de purgatoriu obligatoriu, beau o cafea cu ea, un coniac sau ce poșteau, făceau o scurtă conversație protocolară apoi intrau la cameră, se dezbrăcau grăbiți, punându-și hainele pe umerase, își consumau fără fasoane rezervele de puterintă și plecau la fel de repede precum veniseră, politicoși și reci și mirosind a briantină. Nu exista să ne fi lipsit pe atunci cafeaua, untul, zahărul sau ciocolata.

Mai prost a fost imediat după război, când Eglantine a chibzuit să închidă vremelnice porțile stabilimentului până se potolește naibii elanul hormonal al trupelor rusești de ocupație. Pe fete le-a trimis acasă să se descurce cum or ști, iar Tanța a primit un timp în casa ei din Strada Bărăției. Avea clienți puțini, dar credincioși, din lumea bună a orașului: pe procurorul Nicu Dona, pe domnul Sandro Comencini, antreprenorul Primăriei, pe avocatul Enătescu și alții la fel de onorabili. Veneau târziu, mult după căderea întunericului, țineau la reputația lor, erau afectuoși și darnici. Cu unii dintre ei, ca domnul Comencini sau ca nea Barbu Călărașu, patronul barului de noapte „Englitera”, se tutuia, i se părea normal, se cunoșteau de-o veșnicie.

Când tanti Eglantine a redeschis stabilimentul de la Hotelul „Casablanca”, vremurile nu mai erau aceleași și parcă totul mergea acum anapoda. Mulți dintre clienții casei fuseseră închiși sau părăsiseră orașul. În locul lor le vizita o specie de musafiri mai

altfel, cu care n-avuseseră de-a face până atunci. E adevărat că marea parte a actualilor frunțași ai urbei frecventau bordelul pestilențial de la Hotelul „Marna”, unde mergeau mai mult elevii, militarii în termen și muncitorii de la Fabrica de pielărie, dar se întâmpla ca unii, mai pretențioși, să treacă și pe la „Casablanca”. Tovarășii, spre deosebire de vechea clientelă, erau timizi, sfioși și miroseau cumplit a transpirație. Lăsau impresia a nu fi prea învățați cu fetele. Marinca, unul dintre vizitatorii ei cei mai asidui, se dezbrăca de haină și cămașă și rămânea în ismene pe marginea sofalei și o privea cu ochii mari și visători. Era ditamai secretarul Ligii Patrioților și se purta ca un adolescent ce vede prima oară o femeie goală. Odată m-a întrebat dacă n-aș vrea să merg cu el la cinema, rula un film despre tovarășul Sverdlov, și m-a pufnit deodată râsul, mi se făcuse milă pur și simplu, nu voiam să-l umilesc, era întâia oară când primeam o invitație așa de caraghioasă.

După plecarea fetelor cu duba l-a rugat pe Gelu, nepotul lui *tante* Eglantine, să-i caute o cameră cât mai ferită, pe la periferiile orașului, nu mai putea rămâne în Strada Bărăției. Se temea. Era de preferat să nu le stea în cale poterașilor. Mătușa Panaita, profeta și înțeleapta străzii, o sfătuisese să-și găsească slujbă pe undeva, la Fabrica de scânduri și binale sau la Uzina de electricitate, unde era director domnu’ Sandu. Dacă te bagi în câmpul muncii, zicea, scapi dracu’ de păgânii ăștia libidinoși și labagii care n-or să-ți dea pace până nu te trimit acolo unde se află și celelalte fete. Dar ce știa să facă ea, că nu se pricepea să bată un cui și de la pașpe ani numai cu asta se ocupase, cu dragostea, dacă o fi și asta o ocupație.

A socotit că o vreme ar fi mai bine să stea acolo, în viziuna ei din Țigănie. Să aștepte. Posibil ca lucrurile să se schimbe. Se tot vorbește că vor veni americanii. O, Doamne, dacă ar sosi la noi băieții ăia zdraveni, seducători și invincibili, ca Gary Cooper sau John Wayne, dacă ar apărea pe Corso la ora ritualului de seară, frumoși și mândri, turnați în straie militare, așa

cum îi văzuse ea prin filme, ce freamăt ar mai stârni
în orașelul nostru uitat de pronia cerească!

Ședințele la Ileanuța Ocoleanu deveniseră de la un timp plictisitoare. Era prea mult. Aceleași și aceleași vorbe. Aceeași atmosferă sumbră, sepulcrală. Aceleași chipuri. Cu toate astea, Elvira se ducea la ea de câte ori era chemată, mergea pentru că nu-i venea să o refuze. Ileana fusese șefa de promoție, *iubita*. Și dintre toate fetele din seria ei, cea mai nefericită soartă ea o avusese. Dar ce poți face când te-ai născut în zodie vrăjmașă!

De când căzuse în patima comunicării cu lumea tenebroasă a spiritelor, Ileana ieșea mai rar și numai în situații speciale. La oficierea slujbei de duminică încetase să mai participe după discuția cu părintele Partenie, care o mustrase pentru practicile ei eretice. Părintele cunoștea prea bine încercările prin care trecuse biata fată, dar nu îngăduia nicio abatere de la canoane. Avea o educație austeră, căpătată în anii când slujise la mănăstirea Ruginoasele.

La început, Ileana le servea fursecuri de cofetărie, sărățele și un păhărel de vișinată foarte tare. Era încântătoare în rochiile sobre cu care se îmbrăca și care îi puneau în valoare suplețea și senzualitatea formelor. N-ai fi crezut că are 55 de ani. Fetele abia dacă se atingeau de băutură, erau impaciente să înceapă treaba. Pesemne se prostiseră dacă puteau să creadă cât de cât în mascarada asta cu *comunicarea*. Poate nici nu credeau cu adevărat, dar își interpretau suficient de bine partitura de oficianță, cât să contribuie la crearea acelei atmosfere de comuniune cerută de împerechere. Erau solemne și participative.

Măsuța din salon pe care se petreceau misterele întrunea toate condițiile cerute de ceremonial: să fie suficient de încăpătoare încât să asigure participantelor lejeritate, să fie neapărat rotundă și să n-aibă cuie. De ce nu trebuia să aibă cuie nu i se părea prea limpede, însă când te angajezi în practici hazardate nu mai e cazul să ai interogații. De obicei,

în jurul mesei luau loc patru persoane. Ileana trăgea perdelele de catifea și salonașul se cufunda în întuneric. Urma o scurtă invocație a celui așteptat să se pogoare, rostită de Ileana cu glasul slab, incantatoriu. Fetele stăteau cu palmele deasupra mesei și degetele răsfirate, în contact cu ale vecinelor din dreapta și din stânga, unindu-și liniile de forță pentru înduplecarea celui invocat. După un oarecare timp, în funcție de dispoziția spiritului, se auzea un zgomot surd, aproape imperceptibil, un zumzet mai degrabă, și masa începea să se ridice încetișor într-o abia simțită levitație, era un semn că spiritul se află printre ele.

Elvira n-avea niciun dubiu că masa se ridica de-adevăratelea, neimpulsionată de cineva anume, deși nu-și explica de ce și cum, era un punct în care nu încăpea suspiciune: niciuna dintre fete nu s-ar fi pretat să joace o farsă atât de rușinoasă și nici n-ar fi putut, de altfel, măsuța, o piesă Biedermeier din lemn masiv de nuc fiind excesiv de grea. Incertitudinile veneau abia când mediumul, în speță Ilenuța, conversa cu spiritele. De obicei era chemat Petruțu, fiul ei, căzut în luptele de la Odessa. Era chestionat dacă acolo, unde se afla, o duce bine și are tot ce-i trebuie și masa se clătina într-un balans ușor, ceea ce echivala cu un răspuns afirmativ. Urmau și alte întrebări la fel de infantile referitoare la existența de dincolo de praguri sau despre cele pământești, de pildă dacă scăpăm odată de nenorociții ăștia, și totul ar fi căzut într-o stupidă reprezentație de music-hall dacă întunericul și liniștea funebă și glasul îngânat al Ilenuței și masa care continua să leviteze în mod miraculos n-ar fi adus în cameră prezența tainică a transcendentului.

Faptul că fetele păreau să se pasioneze de întâlnirile cu spiritele se datora, după opinia Elvirei, dorinței ca acestea să le întărească speranțele ce întârziiau să se împlinească în plan real. Mira Racoviceanu, de exemplu, aștepta să audă că Victoraș al ei se va întoarce din detenție sau măcar să afle localitatea unde e întemnițat sau dacă mai

trăiește încă, îl aștepta de un an și n-avea nicio veste despre el. Își amintea și azi de cartolinele poștale primite de la ea din Pisa sau Milano, pe vremea când bărbatu-său era ambasador la Roma. Ce locuri minunate vizitase, ce entuziastă era în epoca aceea, ce tânără și plină de vivacitate! Și uite, ajunsese azi să fie izgonită de autorități într-un apartament mizer, cu o familie de uvrieri care-i făceau șicane că e boieroaică, îi spionau mișcările și o pârau la Comitet ba că ascultă Radio Londra, ba că citește cărți străine și altele de felul ăsta. Sau draga de Matilda. N-avea nicio îndoială că venea la Ilenuța doar ca să se încredințeze că Bazaca e sănătos și liber, că nu fusese identificat de oamenii puterii. Fugise în Banat imediat după nenorocitele alegeri de mai anțărț și se adăpostise într-un orașel industrial unde lucra la o oțelărie ca strungar sub nume ticluit și se temea să-i scrie ca să nu-i prindă urma gonacii noii ordini ce nu știau, și chiar dacă ar fi aflat totuna era, ce edificii de prestigiu se construiseră din inițiativa lui, în vremea când a fost primar, și ce căutare avea orașul nu numai pentru liniștea și cuminenția lui, dar și ca punct turistic căutat de vilegiaturiști din toate zările.

I se părea ciudat că Zizi lipsea de la un timp, ea care anima ședințele și aducea o notă de relaxare și umor în atmosfera bătrânicioasă a salonului. Se auzea că divorțează, nimic sigur, cu Zizi nu puteai fi sigur ce se întâmplă. Încarcerarea Lilei o afectase, indiscutabil, deși relațiile cu soacră-sa nu fuseseră dintre cele mai afectuoase. Se temea, pesemne, că ofensiva forurilor represive se va extrapola și asupra ei, ca membră a familiei Bazaca, probabilitate ce se circumscria perfect în logica puterii actuale. Se mai spunea, de asemenea, că are un amant, însă informațiile, insuficiente, se mențineau în aria clevetelii.

Cât despre Ilenuța Ocoleanu, Doamne, doar ea, sârmana, credea cu toată ființa că spiritele chiar comunică direct cu ea. Credința asta îi dădea puterea să continue, să-și ducă viața mai departe. După război, când se încredințase că Petruțu nu se mai

întoarce, își confecționase un mic altar în camera băiatului la care se ruga cu o devoțiune dusă până la extaze mistice. Avea nevoie de o reprezentare iconică, de un substituent al celui dispărut și înhumat aiurea, într-un pământ îndepărtat, neprietenos.

După ședințe, Ileana se prăbușea într-un fotoliu, lividă. Îi trebuia o vreme până să-și vină în fire. Fetele vorbeau în șoaptă, era momentul să se gândească la plecare. În linii generale, spiritele fuseseră gentile, chiar generoase. Le informau că soții se bucură de tot confortul acolo unde sunt, la închisoare, că vor veni acasă grabnic și totul va fi ca înainte, că rușii, confrunțați cu presiunile tot mai asidue ale Occidentului, își vor retrage trupele de ocupație în granițele lor iar sanchiuloții puși de ei să guverneze țara se vor întoarce la rosturile pe care le avuseseră înainte de a primi investiții politice nepotrivite.

Urmau formalitățile de despărțire: îmbrățișări, urări de sănătate, pupături. Pe masa prin intermediul căreia spiritele se pogorâseră în salon se lăfăia acum o vază splendidă cu crini imperiale culeși de Coculeana Perianu de pe răzoarele pe care ea însăși le grădina. Când mai veniți! le întreba sfios amfitrioana și ele poate pe săptămâna viitoare, și ne gândeam la vremurile când, la plecare, ne așteptau la poartă trăsurile trimise de conu Iorgu, antreprenorul Primăriei, cu surugiii îmbrăcați în uniforme cu găitane aurite, și dii, căluțele, pe dalele tocite de vremuri ale Bulevardului.

Marți. Albumul cu artiști de cinema. Păpușile. Zăpezile de altădată. Partidele de schi pe Gorăneasa. Colindele. Sădirea pomilor. Serbările de Zece Mai. Retragera cu torțele. Mai ales retragera cu torțele. Cu ce rămânem dintr-o viață!...

Prima reacție a tatei când i-am spus că mă mărit cu Titu a fost să clatine din cap neîncrezător. Fetițo, a zis, bărbatul ăsta e prea bogat ca să te facă fericită.

La cabinet, Larisa, vânzătoarea de chibrituri. Se plânge de dureri de inimă și palpitații. O consult, e sănătoasă tun. Banală nevralgie intercostală. Nu e mulțumită, ar fi dorit ceva care să o trezească din nenorocita monotonie a zilelor. Se plânge că Grișa a început să o bată. Dă, doamnă, e vânjos, nenorocitul. Dă în mine până mă culcă jos, pe urmă știți dumneavoastră, vrea să ne... Simt în subtext mândria că are un bărbat viril. Îmi lasă la plecare onorariul și cinci pachete de Regale.

Vineri. Azi-noapte m-am visat cu Titu la Messina. Beam un espresso într-o tavernă de pe plajă. Eu îi spuneam ceva și Titu privea distrat alunecarea șalupelor pe apă. Era îmbrăcat în alb, cu pălărie albă, gen sombrero, și pantofi cu ghetre. Pe urmă totul s-a topit într-o lumină de opal și m-am trezit plângând. Ce idioțenie!

Luchino e vizitat de oamenii de ordine. Nicio problemă, zice. Vrea să pară calm. Mă menajează. În spatele indiferenței atât de prost truate simt lava colcăitoare a spaimei.

La vila Lilei se lucrează în draci. Se restaurează stucatura exterioară, se revopsește lemnăria. Peluza care dă spre stradă a fost ornată cu cinci pitici din piatră foarte expresivi, care împodobiseră până mai ieri peluza din Parcul Lahovary. L-am întrebat pe un nene care părea să fie șef ce meșteresc aici băieții.

Ce te privește pe matale ce facem noi aicea! mi-a răspuns bărbatul aruncând în iarbă un chiștoc și mărunțindu-l stăruitor cu talpa ghetei.

Jandarmii noștri bravi au ridicat întreaga trupă de cocote de la Hotelul „Casablanca” și au expediat-o în Capitală. Se spune că le vor interna într-un lagăr de reeducare. Greu de înțeles ce înseamnă să reeduci o târfă. Bietele, practică profesiunea cea mai umană dintre toate, cea mai firească și una dintre cele mai utile. Bărbații își vor consuma de-acum excesul de hormoni pe găsculițele de la liceu, pe văduve și pe studentele de cursă lungă.

Miercuri. Mă vizitează Mira. Doar urme palide din frumusețea de odinioară. E singură și nimeni nu observă lucrul ăsta, nimeni-nimeni, mă înțelegi, Zizuca! Și ce curtată era pe vremea când Victor se afla pe post la Roma! Când stă să plece, rămâne o clipă în prag. Ezită. N-aș vrea să mă înțelegi greșit, îmi spune, dar nu pot să mai vin la tine. Prea multe vorbe, prea multă răutate. Gândește-te ce faci cu viața ta, fetițo.

Seara la cinema cu Luchi. Un comsomolist iluminat de ideologia umanistă își denunță tatăl că a luptat în armia lui Denikin, ispravă în urma căreia bătrânul e împușcat în cap de bolșevici. Pe urmă, matur, în fruntea unui batalion de infanterie, făcând ravagii în oștile naziste. Imaginea lui Stalin apare peste tot, ca o icoană proteguitoare. Mai stăm! mă întreabă Luchi și când ieșim în stradă plouă cu găleata.

Decisă să nu mai particip la ședințele abracadabra de la Ilenuța. La urma urmei cu cine să comunic dincolo!

Sâmbătă. Azi-noapte a dispărut statuia lui I.G. Duca de pe Bulevard. Ar mai urma Kogălniceanu și Bibescu Vodă.

Afișe mari anunță crosul popular la care pot participa toți doritorii. Câștigătorii vor fi recompensați cu un voiaj de patru zile în Rusia.

Strada Traian a devenit de alaltăieri Strada Kirov iar Carol – Calea Revoluției. Schimbări amețitoare zilnic. Istoria se rescrie cu o viteză consternantă.

Poliția la spital. Un ins iresponsabil i-a pus perciuni portretului tovarășului Stalin din holul instituției. Ancheta bate spre personalul de serviciu.

Cu Luchi pe dealul Gorăneasa. Timp splendid. Bem bere rece într-o dugheană pitită printre brazi. Luchi susține, fără să pună niciun bemol la cheie, că-l inspir. Pe dracu'! Când face glume de-ăstea, coboară la nivelul cafenelei „Zombo”.

Nimeni, din tot orașul, nici chiar bătrânii, n-ar fi putut să precizeze când a luat ființă farmacia lui Zeno Pentifraga, de pe Strada Biserica de Piatră, în centrul urbei. A fost o vreme farmacia cea mai căutată de protipendadă apoi au apărut și alte farmacii înzestrate cu laboratoare de preparat rețete și Pentifraga și-a redus încetul cu încetul personalul, până a rămas doar cu Lizica, o doamnă onorabilă, cu care conviețuia de multă vreme, fără ca legătura lor să fie oficializată. De altminteri, toată lumea îi spunea femeii doamna Pentifraga și nu fără dreptate, deoarece relația lor era mult mai armonioasă și stabilă decât majoritatea căsnicilor cu nuntă din oraș.

Domnul Zeno își iubea cu pasiune profesiunea. S-ar fi putut crede că fusese predestinat pentru aceasta, iar zvonul ce se întindea prin târg că farmaciile vor fi în scurtă vreme naționalizate îi da momente de depresie profundă. Când nu avea cumpărători, ieșea în ușa spițeriei și rămânea un timp acolo privind cu ochi miopi în stradă, poate că se gândea la timpurile de dinainte de război când prăvălia lui ce mirosea a iod și camfor era plină, el abia prididind să satisfacă cerințele clienților. Acum, din forfota de lume ce se perinda pe stradă aproape că nu mai cunoștea pe nimeni, arareori dacă-l mai saluta vreun trecător grăbit, orașul se schimbase, în niciun caz în bine, se operase un curios transplant de populație.

Cât o privește pe Lizica, ea n-avea cine știe ce învățătură, însă anii petrecuți în farmacie sub oblăduirea paternală a lui Zeno făcuseră din ea o laborantă extra, ba chiar o farmacistă, care-l înlocuia pe șef când se ducea cu treburi la Primărie, la Bancă sau oriunde îl solicitau afacerile. Bine ați venit, stimată doamnă, își întâmpina clientele din spatele tejghelei lăcuite, cu ce necazuri ați venit la noi, și după ce le împlinea dorințele le conducea până la ușa

prevăzută cu un clopoțel de bronz și le ura drum bun și sănătate. Lizica prepara acum ea singură rețetele și n-apela la Zeno decât în cazul când caligrafia derutantă a medicilor depășea destoinicia ei în ale descifrării scrisului.

În pofida vremurilor proaste, domnul Zeno își păstrase o clientelă selectă și fidelă, mai ales din rândul cuconetului în vârstă, grație delicateței cu care își servea vizitatoarele, competenței și memoriei sale remarcabile. Din nou migrenele! o întreba, de pildă, pe doamna Mănescu, soția fostului director al Băncii de Comerț și Credit, înainte ca aceasta să aibă vreme să-și înșire suferințele, și îi pune pe masă cutia cu drajeurile obișnuite însoțindu-și gestul cu un zâmbet blând și îndatoritor. Spițerul cunoștea necazurile tuturor – aici o hepatită cronică sau o cistită, dincolo o litiază biliară, o constipație severă sau o bronșită păcătoasă – și uneori își permitea să corecteze cu prudență tratamentul recomandat de doctorul curant. Autoritatea sa era recunoscută și de medici cu care, de altfel, era în relații cordiale.

Serile, după închidere, își lua consoarta și o ducea la cinema (Lizica se topea după peliculele roz cu Myrna Loy și Cary Grant și Tyron Power) sau în Zăvoi, unde sorbeau cu paiul o limonadă rece la „Sinbad Marinarul”, pe malul lacului, și se plimbau cu barca printre pitici de piatră și lebede suave și își aminteau cu nostalgie de vremurile de dinainte de război când Tennis-Clubul amenajase în parc trei *court-uri*, unde se antrenau în fiecare dimineață de duminică. Azi, tenisul era taxat drept sport pentru elite și pe terenurile de altădată fuseseră plantați arbuști decorativi și construite leagăne pentru copii de grădiniță.

Când sta să se gândească, nimic nu mai era ca odinioară. Ne invadaseră străinii, orașul se umpluse cu sedii de organizații politice și sindicale, la stația de radioamplificare se difuzau lozinci muncitorești și muzică rusească, bordelurile se închiseseră și bolile venerice erau în floare. Terasa „Élysée”, unde cânta odată un Grigoraș Dinicu și unde poposea adesea

Iorga în trecere prin urbe, fusese năpădită de haimanale, nu mai puteai intra să bei o bere din cauza hărmălaiei din local, a derbedeilor ce se îmbătau ca porcii și proferau obscenități sau adresau cuvinte deochete doamnelor de pe la alte mese. Patronul încercase în mai multe rânduri să-i dea afară din local, dar vagabonzii îl reclamaseră la Comitet și se trezise cu o adresă, că dacă mai practică discriminări cu clientela i se va pune lacătul pe ușă. Toate astea i le povestise patronul însuși, domnul Vasilescu, ce suferea de o artrită cronică și-i frecventa cu regularitate farmacia.

Nu cu mult timp în urmă, când se afla cu Liza pe Terasă și lua cina, s-a întâmplat ca unul din golani să arunce cu o minge care l-a lovit în plină față, *pince-nez*-ul i-a căzut pe pardoseală și praful s-a ales de el, în timp ce mitocanii de pe la mesele vecine se tăvăleau pe jos de râs. L-a chemat imediat pe ober, s-a achitat de obligații și au părăsit localul. Nefericirea face că n-a mai găsit *pince-nez* nici în oraș și nici în București, unde-și făcuse drum anume ca să-și recupereze obiectul pe care îl purta de când se știe. De unde ai apărut tataie cu aerele tale de burjuu, îl lua pe picior patronii magazinelor de optică pufnind în râs, cine mai poartă azi zarțale de-astea! Realiza cu stupefacție că rămăsese singurul viețuitor al urbei care purta *pince-nez*, era chiar ultimul, după plecarea sărmanului Hanganu, și amintirea doctorului pe care îl cunoștea de un car de vreme, cu care petrecuse atâtea nopți la poker, i-a prilejuit un delicat moment de duioșie. Zenobie, îi spusese doctorul într-o seară când se plimbau prin Parcul Lahovary cu doar o săptămână înaintea gestului fatal, Zenobie, ne mănâncă plebea, ascultă-mă ce-ți zic, ne papăăștia felie cu felie și ce-o să mai rămână din festin va nimeri în concasorul mizerabil al posterității.

Zizuca,

Întâi cu noutăți: de o lună m-am mutat în alt apartament, aproape de Saint-Germain-des-Prés. Am tot confortul. Secundo: Nadine, flautista de la Opéra Comique, s-a încurcat cu un contrabasist cu burtă și chelie. *Tant pis!* Ca să fiu sincer, la pat erai mai bună. Te asigur că nu ți-o spun de complezență.

De la o vreme frecventez salonul contesei Valentine, o doamnă venerabilă, care i-a cunoscut îndeaproape pe Proust și Valéry. Salonul e deschis elitei intelectuale pariziene și contesina patronează aceste serate literare cu grația și aplombul unei Madame de Staël. Să nu te mire că mă învârtesc în medii literare, mă simt acolo ca peștele în apă. De altfel, le-am citit fragmente dintr-un poem mai amplu la care cizelez și astăzi și am avut un nesperat succes. De la o vreme, patroana îmi face avansuri transparente, dar nu vreau să mă încurc cu o băbătie.

Nu știu nimica despre tine. Te obstinezi să taci, cum faci întotdeauna când te simți lezată. Cum pot să te conving că fuga mea din țară, când încă se mai putea pleca, a fost de-a dreptul salutară! Ți-ar fi plăcut să ai un soț târât în lanțuri ca ocnașii, bătut și maltratat în beciurile lor nenorocite, supus ocărilor și umilințelor!

Vreau să-ți mai spun că îți păstrez aceeași dragoste de totdeauna. Că nicio clipă nu te-am dat uitării. Că dacă izbutești să te extragi din vizuina aia tristă, vei fi primită aici ca o doamnă. Și vom putea să luăm de la început povestea noastră. Pe de altă parte, dacă te-ai hotărât să uiți trecutul, înaintează formele pentru divorț. Din partea mea ai toată libertatea. Nu e nevoie să-mi spui că te-ai culcat cu altul, pot să înțeleg și singur, ești liberă și tânără și încă mai vibrezi ca în primii noștri ani de facultate.

Și scrie-mi naiba câteva cuvinte, nu te purta ca o femeie oarecare.

Titu

Nu înțelegea ce legătură poa'să fie între niște nenorocite de drapele roșii și închiderea cu mare tărașoi a cafenelei „Zombo”. Că Dudu și cu el arseseră drapelele în fața sediului central al Comitetului și că fuseseră după aceea snopiți în pumni în pivnițele Siguranței de alde Sașa și gealații lui, să zicem că pentru asta s-ar găsi o rațiune, dar cafeneaua, ce avuseseră cu cafeneaua! Nea Zombo nu e omul să-l calci pe bățatură și el să zică mulțumesc și uite că tăcuse mîlc iar cafeneaua lui din centru lăcătuată rămăsese și nici nu se întrevedea vreo perspectivă să se mai redeschidă.

Cafteala de la subterană o să-i rămână mulțisor în minte. Băieții ăia se pricepeau nu glumă la bătaie, aveau stil, asta o spune Titi Sanfrancisco, care se bucură de oarece experiență în materie. De unde măsă deprinseseră mîrlanii ăia atît de iute meșteșugul, că ieri-alaltăieri trăgeau la hăis și cea, or meseria asta, de mardeiaș, presupune rutină, competență, nu se ia ca sculamentu', peste noapte. Urmarea a fost că ieșiseră de-acolo chiseliță și Dudu țipa în gura mare că el nu mai rămâne în țara asta de rahat nici dacă-l torni în aur, că am încăput pe mîna unor țărănoi jechoși și fără carte, că face plîngere la O.N.U. și alte aberații, sărmanul o încasase rău, avea un ochi tumefiat și patru dinți din față lipsă, arăta ca dracu'.

Pe urmă, vine chestia cu Sandy. Pentru că Sandy fusese cu ideea să ardem steagurile bolșevice, că el e cu ideile și noi cu munca și cînd a fost să trecem la fapte, cum stabilisem, adică la sticla cu benzină și la chibrituri, băiatul a șters-o binișor, și Dudu ce ne facem Titi fără el, păi ce să facem, îi dăm drumul. Mamă, ce vîlvătaie se ridicase în fața Comitetului și pînă să se mobilizeze arnăuții, drapelele se transformaseră în scrum și trecătorii ce se adunaseră acolo se uitau ca niște vițeluși, nehotărâți dacă să

aplaude sau să tacă dracului din gură, că e mai sănătos să taci, la o adică.

Acu', că o înhățaseră, mai treacă-meargă, oricui se poa'să-i vină odată rândul, dar cafeneaua era o instituție, cu instituțiile nu te joci așa cum vrea Sulică. E ca și cum ai șterge din peisaj o școală sau un spital sau Primăria chiar. Avea dreptate Zombo să se șucărească, numai că ei doar că arseseră niște nenorocite de drapele, de un'să știe că bolșevicii, cu mintea lor de pitulice, or să închidă cafeneaua! Și Zombo îi chemase în apartamentul său mișto de la etaj, deasupra cafenelei, și întâlnirea aia, la barosan acasă, parcă fusese mai nasoală decât mardeala caraliilor.

Întâi, patronul îi luase ușurel, cu mâi, băieți, voi vreți să faceți revoluție cu două steaguri arse! Voi nu pricepeți că ăștia sunt organizați, că sunt o forță, au școală bună, sovietică, ce dracu' o fi fost în tărăcuța voastră seacă! Și dacă ții neapărat să-i subminezi, atunci gândește bine acțiunea, așază bomba unde trebuie, la temelia edificiului, fă treaba asta noaptea, în secret, sub taina întunericului, nu ieși în față ca berbecul, să vadă toată lumea cât ești tu de brav, de dat în mă-ta.

După această introducere blajină, a luat-o pe tarla, ca mitocanul. Și deci așa, vă dați deștepți pe barba mea, vă faceți mendrele cum vreți, iar Zombo, fraierul, le încasează. Ce credeți mă, nenorociților, că io înghit afronturile unor vidanjori ca voi, că nenea iartă faptul că din pricina idioteniei voastre, a poftii voastre de a vă da în bălci, eu am rămas pe drumuri iar cafeneaua, rostul vieții mele, în care am pus suflet, a fost închisă!

Vreun sfert de oră ne-a tot ținut așa, în corzi, că îmi venea la un moment să sar de la etaj, pe urmă a început să obosească, sau cel puțin așa credeam, s-a rezemat cu spatele în fotoliul lui de ștăbălău și și-a aprins trabucul. Și Dudu nu-ș' ce naiba îi veni și zice Sandy e de vină în toată chestia asta cu drapelele, că el ne-a dat ideea, ei doar au pus chibritul. Și abia în clipa aia Zombo a devenit o fiară, nu-l mai văzusem

niciodată așa turbat, și a început să urle că suntem niște căcăcioși și turnători nenorociți, că adică cum, noi n-avem minte să gândim cu capul nostru, că facem ce ne spune unu' și-altu', ca niște manechine împutite, habar n-am ce-i venise, și când s-a ridicat de pe fotoliu și a făcut un pas spre noi am înțeles că n-aveam altă variantă decât s-o ștergem cât mai repede și am ieșit pe ușă în mare grabă sub tirul unor vorbe de mi-e și rușine să le spun și abia când am ajuns în stradă am prididit să respirăm ca oamenii, că cine știe ce avea de gând nebunu'.

Vineri. Două gărzi în săptămâna asta. Foarte obosită. Atât de obosită că nu-mi mai arde de niciunele. Trebuie să-mi modific cumva formula de supraviețuire, fir-ar al dracului să fie. Să mă mărit! Să fug din târgul ăsta primitiv odinioară, atât de îngălat și de străin acum!

După-amiază, Paula. Aduce crizanteme proaspete și o cutie cu fondante. E fericită, a reușit la Medicină. Și tata, care nu dădea doi bani pe mine...

Pălăvrăgim și ronțaim bomboane. Petrică, zice, a căzut, săracul, la admitere și trebuie să ne despărțim. Vedeți cât de nedreaptă e așezarea lumii! Dar nu insistă asupra temei și cade în platitudini înfiorătoare ca făurirea viitorului, un doctorat în Franța și alte fantasmagorii ce țin de vârstă. Biata, n-are habar ce i se pregătește.

Duminică. Scrisoare de la Titu. Se pare că n-o duce prea bine de vreme ce respiră sub fustele unei contese cu proteză și fața răvășită de viscolele vieții, pe care nu mi-o pot închipui decât punându-i prijnițe lui Proust. Ce mă încântă, însă, e propensiunea lui pentru literatură. Titu și poezia, ce mariaj festiv se anunță! Și mititica de Nadine, flautista de la Opéra Comique, care preferă un contrabasist burduhănos în locul boieriei cu parfum balcanic.

Prin fața sediului Sovrompetrol mă întâlnesc cu domnul Pentifraga. E vorba, zice, să se desființeze farmaciile iar locul lor să fie luat de unități farmaceutice de stat. Că așa ar fi și în Rusia Sovietică. Ce ziceți de prostia asta, doamnă doctor! Bătrânul tremură ușor din cap, totuși pare încă zdravăn. Pe vremuri, când intram în farmacie, mă mângâia pe păr și îmi spunea Zizica frumușica și mă cadorisea cu ciocolată sau cu drajeuri mentolate.

Seara, sosește Luchi. Bem un pahar de Porto din colecția lui Benito Gerardini. Ne cherchelim puțin.

Luchino îmi arată câteva scamatorii deprinse în vremea când era student la Bele-Arte și râdem, râdem ca netoții și Alioșa latră iritat în fața ușii și în clipa aia chiar sunt fericită.

Marți. Ieri ne-a venit un medic nou în secție, Kirilenko. E din Orhei, posibil treizeci și cinci de ani, burlac, cu studii de Medicină la Odessa. Ferește-te de el, mă sfătuiește doctorul Rovența.

Știri proaste: moștenitorii Vicăi Mărculescu în proces pentru succesiune. Sunt trei nepoți și un văr de-al doilea. Horia îmi spune că e cel mai scârbos proces civil în care a pledat vreodată.

Incendiu la sediul Sovromlemn (localul fostei Bănci pentru Comerț și Credit). Anchetă mare. Presa locală sugerează că focul e pus de o șleahță de studenți, agenți ai imperialismului străin, fără să nominalizeze vreo persoană. Au fost distruse fațada și o parte din clădirile anexe.

Vineri. Batalionul de motorizate al armatei roșii a părăsit de două zile târgul, nu înainte de a face o demonstrație de forță de-a lungul Bulevardului, între statuia Independenței și cazarmă. Asfaltul de pe stradă pare arat cu plugul. Un grup de lucrători de la Uzină, trimiși de Comitet, au aruncat cu flori și au strigat trăiască marea și invincibila armată sovietică.

A fost închisă cafeneaua „Zombo”. Revoltă în rândul tinerilor fără căpătâi ce-și petreceau acolo veacul. Trei-patru arestări. Patronul a arborat deasupra cafenelei, pe balcon, drapelul tricolor în bernă. După o oră, autoritățile au ridicat discret drapelul.

Seara. Jeni și Ilie se ceartă îngrozitor, se fac în fel și chip. Din câte înțeleg, e vorba de un mantou de blană pe care Ilie refuză să i-l cumpere nevastă-sii. Jegosule, îi strigă Jeni, țăran cretin și parvenit, și un zgomot sugestiv ce ar fi putut să însemne o palmă îndesată încheie intima gâlceavă de familie.

Nu mi-am imaginat că va veni o zi în care să văd atâtea claie de bancnote stivuite, fir-ar ai dracului de bogătani cu banii lor cu tot, că nu se satură să tot adune, de parcă i-ar căra cu ei pe lumea ailaltă. Dacă ar fi fost după a mea, nu m-aș fi dus la centru nici să mă pici cu ceară, dar sarcina e sarcină și când îți spune tovarășul Ciuvică o vorbă, nu mai există să zici că-ți place sau nu-ți place.

În noaptea aia n-am dormit, că trebuia să organizăm localul școlii. Eram doar eu, tovarășul Ionică de la Propagandă, Drăguțu, un tânăr căruia abia i-au dat tuleiele, Marincu trimis de B.N.R. și cinci jandarmi care au cărat mobilierul pentru depozitarea stivelor de bani. La șase dimineața eram gata. Mi se făcuse o foame nenorocită, dar toate magazinele erau închise și închise vor rămâne, că-n ziua aia banii nu mai făceau două parale.

Când stau să mă gândesc, n-a fost prea multă osteneală, decât că n-am pus geană pe geană, în schimb mă apăsa răspunderea pe care o aveam, că în caz de se întâmpla, Doamne ferește, ceva nasol, cine trăgea ponoasele dacă nu altul decât tovarășul Dobrică. Mai era și chestia cu pistolul. Nu știu de ce mi dăduse arma și cinci gloanțe, că nu mergeam la luptă sau la vreo manifestație reacționară și nici n-am întrebat ce rost avea, că poate ar fi trebuit să știu și nu voiam să fiu eu ăla prostu', în plus Dogeanu urma să aducă zece oameni pentru asigurarea liniștii și ordinii și știe toată lumea că oamenii lui Sașa cunosc la meserie, numai că tovarășul Ciuvică a zis că *trebuie* și cu cuvântul ăsta orice discuție era moartă.

La șapte dimineața se adunaseră deja în fața școlii vreo trei sute de oameni cu genți, sacoșe sau valize pline cu bancnote și oamenii lui Dogu îi dispuseseră pe două rânduri ca la școală, că se înghesuiau de parcă s-ar fi împărțit pomană. Încolo erau cumiști, stăteau la coadă și așteptau tăcuți și resemnați și

pentru mine asta conta în primul rând, să nu fie scandal, să nu vocifereze. Majoritatea dintre ei, cum e normal, erau persoane nevoiașe și mă bazam pe faptul că se consolau la gândul că bogătanii chiar se leftereau în urma monetarei, în timp ce ei abia pierdeau acolo, câteva parale. Partidul gândise bine mișcarea cu reforma: era întâia oară când săracii se simțeau egali, egali de-adevăratelea cu cei bogați, fiindcă primeau aceeași sumă de la stat, indiferent de tona de bancnote pe care burjuii o vărsau în lăzile întocmite de noi în toiul nopții.

În prima parte a zilei n-am avut prea multe incidente și dacă lucrurile ar fi mers așa până la capăt, totul ar fi fost în regulă. Primisem de la Comitet cinci fete din clasa a opta de liceu, istețe foc, pentru că personalul nostru de la centru nu se prea pricepea la scripte, și fetele au fost salvarea noastră, cu ele ne-am făcut mai toată treaba. Problema mea nu era atât să controlez dacă lucrează bine cu înscrisurile, că erau o sumă de rubrici și rubricuțe care mai de care mai tâmpite, ci să le protejez de mocofanii lui Ionică de la Propagandă care roiau pe lângă ele și le ciupeau și le împungeau ca niște bătășari, de parcă intraseră cu toții în călduri. Pe urmă mai erau și tovii de la Regiune, puși la ștaif, ce ne încurcau mai mult decât să ne ajute, că se învârteau cu mâinile la spate printre mese și erau mereu nemulțumiți, ba că așa, ba că pe dincolo, și beau cafele și fumau și mai țipau la mine și la tovarășul Ionică și la tovarășul Marincu ca să se afle în treabă și ca să arate ce mare sculă sunt, că reprezintă *organele superioare*.

Probleme au apărut abia în jurul prânzului, până atunci mersese totul uns. O cauză poate să fi fost căldura, o căldură leneșă, copleșitoare, sau faptul că lumea venită să-și arunce banii pe apa sâmbetei se înmulțise și coada pleca acum din fața școlii, aluneca pe Strada Negru-Vodă până în dreptul magazinului de sticlărie Cușu, cotea pe Praporgescu și o ținea totuna până la seminarul Sf. Nicolae. Mulțimea începuse să se enerveze. E un fapt. Se auzeau

proteste încă abia mocnite că de ce nu s-au băgat mai multe centre pentru schimb, că ce sunt ei de stau ca vitele la rând în soare, că sunt bătrâni, că sunt bolnavi și alte marafeturi și tontul de Ionică a intrat în panică și i-a telefonat Dogeanului să mai trimită vreo douăzeci de haidamaci că începe lumea să se miște.

Se anunța furtuna, e adevărat, dar încercam să fiu stăpân pe mine, să aștept cu calm ce se întâmplă. Prânzul l-am luat în cancelaria profesorilor, ne adusesem de acasă ce ne pusese fiecare nevasta în pachet. Tovarășul Ionică a scos o sticlă de tărie și pahare și i-am spus să-și bage dracu' sticla în fund, că nu îngădui să se consume băutură atâta vreme cât eu sunt șeful centrului. În timpul ăsta schimbul continua și fetele au fost înlocuite din mers cu alte fete, că obosiseră săracele, erau năuce de contactul cu lume de tot felul.

După-amiază nemulțumirile s-au întesit treptat, odată cu căldura care o luase razna pur și simplu. Am hotărât să înființăm două ghișee suplimentare și să trimitem după trei profesori de nădejde care doresc să facă muncă voluntară. Am pus la poartă cinci jandarmi cu misia să asigure intrarea ordonată în școală. Pe stația de radioficare am difuzat programe de muzică folclorică și înregistrări cu Fernic și Grigoraș Dinicu. Dar lumea devenea din ce în ce mai agitată. La început se auzeau proteste izolate despre așa-zisa hoție ce sta la temelia reformei monetare, că ei, adică oamenii de rând de prin ateliere și șantiere de construcții, s-au spetit muncind ca să câștige un ban și să le asigure o zestre fetelor sau să-și trimită băieții la învățătură și vine statul să le ia printr-o scamatorie tot rodul strădaniei lor de-o viață. Pe urmă protestele s-au înmulțit și vocile mulțimii au devenit un vuiet ritmic, amenințător. Nu mai fusesem confruntat cu astfel de tâmpenii. Ce facem! m-a întrebat tovarășul Ionică alb la față și tocmai asta aș fi dorit să știu și eu.

Tovarășii trimiși de Regiune plecaseră la masa organizată în cinstea lor de Comitet și ca să o spun

pe-a dreaptă, nu mă deranja deloc absența lor. În timpul ăsta mulțimea a început să fluiera și să arunce cu pietre în geamurile școlii și oamenii lui Dogu au flancat imediat de-o parte și de alta șirul, până atunci organizat, ca să împiedice un eventual asalt al huliganilor. Stăteam în pragul școlii și urmăream cu câtă dibăcie lucrau băieții lui Dogeanu, de parcă abia așteptaseră acest moment ca să-și arate profesionalismul. În clipa când oamenii au început să strige să plece rușii, să plece comuniștii, jandarmii și-au scos pulanele și au pornit atacul. Loveau orbește în stânga și în dreapta în trupurile învălmășite ce încercau să se sustragă ordinii căreia i se supuseseră până atunci, căutând un adăpost izbăvitor, un spațiu de securitate. În locul strigătelor de revoltă se auzeau acum icnelile și vaietele celor căzuți sub ploaia loviturilor.

Încăierarea să fi durat vreo câteva minute bune, cu momente de încrâncenare maximă în care nu se prea înțelegea de partea cui înclină sorții bătăliei. Neavând cu ce se apăra, mulțimea folosea sacoșele cu bani și în scurtă vreme pavajul s-a acoperit cu mii de fluturași ce se zbăteau prin aer, făceau volute grațioase și se așterneau cumiți pe sol într-o risipă generoasă de hârtie. Pe urmă a apărut din Strada Negru-Vodă un pâlț de militari cu automate, au răsunit somații, împușcături răzlețe, o parte a dintre huligani au fost înghesuiți în dubele lui Sașa iar alții, intrați în panică, au părăsit coloana în mare grabă, lăsând ca pradă de război valizele ticsite cu bancnote iar cei rămași au reintrat în rânduri decizi să se întoarcă în familie cu bănuții noi cu care vor trăi până la prima retribuție. S-a așezat apoi o liniște posacă și coada s-a urnit ușor către ghișeele improvizate. Trotuarul oferea imaginea apocaliptică a zeci de miliarde ce nu mai valorau nici cât o ceapă degerată.

La unsprezece noaptea am ajuns acasă. Eram sfârșit. Abia mă mai țineau picioarele. Florina mă aștepta cu masa, cum face întotdeauna când vin nervos de pe teren. Ei, cum a fost! m-a întrebat cu o

blândețe matern-prevenitoare. Păi cum să fie, bine. Și m-am lăsat să cad într-un fotoliu.

De la o vreme, domnul Sarafoleanu avea parte numai de întâmplări ciudate. Se străduia să le ignore, însă reveneau cu o insistență încăpățânată. Ultima supărare o avusese miercurea trecută când o găsisse pe Yvona fără viață, întinsă pe covorașul de la intrarea pe verandă. Era a treia pisică de Angora care-i murea în lunile din urmă și încă nu aflase cauzele ce-i provocaseră sfârșitul. Oricine l-ar fi bănuț pe Filipoiu, numai că omul era plecat în perioada aceea din oraș, că avea o funcție importantă în Prefectură, iar toanta de nevastă-sa, sectantă, n-ar fi fost în stare să strivească nici măcar o găză. În plus, îl rugase pe doctorul Piticu să-i facă animalului autopsia și nu descoperise nici otravă, nici niscăi urme de lovituri brutale.

Nimic nu-l irita mai mult decât situațiile când se afla în fața unor întrebări fără răspuns. Or tocmai asta îl măcina, că nu înțelege ce se întâmplă. Serile, Coleta se ducea la doamna Safirescu să croșeteze împreună iar el obișnuia să stea în biroul său trântit într-un fotoliu și să citească ziarul sau să dezlege cuvinte încrucișate sau să asculte programul belicos al Europei Libere. În jurul orei nouă, cu o regularitate de ceasornic, auzea din camera alăturată zgomote de pași distincte și îl cuprindea un soi de frică maladivă. Bineînțeles că nu îndrăznea să meargă dincolo, era riscant. Dacă ar fi dat peste un răufăcător, avea infime șanse să iasă bine dintr-o atare întâlnire. Prin urmare, aștepta cu toate simțurile în alertă, avea răbdare, și în liniștea solemnă a casei, mai apăsătoare ca oricând, urmărea traseele imaginare ale vizitatorului nocturn. După o vreme pașii se stingeau, mai aștepta un timp cu respirația tăiată și abia după ce se asigura că musafirul prezumtiv a dispărut, trăgea în piept o porție zdravănă de aer și intra pâș-pâș în camera de zi,

tapetată cu fotografiile actorilor faimoși care jucaseră cu ani în urmă pe scena sălii „Marinetti”.

Domnul Sarafoleanu era un om pragmatic, trecut prin viață, nu putea fi suspectat de fantezii poetice sau de naivitate. Voia să afle. Să afle adevărul. După vreo două seri în care fusese vizitat de duhuri, a hotărât să facă ordine în încăperea bântuită și să fixeze în poziții bine controlate o serie de obiecte-țintă cum ar fi o carte, un bibelou, o vază. Rezultatul a fost că o parte din acestea fuseseră neîndoios mișcate de pe locul unde le pusese. Strigoii își confirmase hotărât prezența.

Încredințarea că intrase în atenția specială a unor spirite, indiferent de intenția sau natura lor, nu constituia în niciun caz un factor de liniște și siguranță. S-a hotărât să nu-i spună nimic Coletei. Ar fi încărcat-o cu o grijă în plus, iar povestea s-ar fi întins imediat în tot orașul și agenția ar fi avut de suferit. Chiar și așa, afacerile nu-i mergeau prea bine, lupta eroică să se mențină pe linia de plutire, să facă față împrejurărilor ostile. Totul părea să graviteze în jurul scăderii alarmante a numărului de turnee efectuate de teatrele din Capitală și al diminuării apetitului pentru cultură al localnicilor. Ce tevdură era pe vremuri când se anunța sosirea unui Mihai Popescu, George Vraca, Tony Bulandra sau Marioara Voiculescu! Biletele se terminau cu o lună înainte și întreg orașul nu vorbea decât despre reprezentația mult așteptată din sala „Marinetti”.

Își amintea cu emoție de acele minunate zile de dinainte de spectacol, când agenția foia de lumea nebună după locuri în benoarele sau lojile din față. Pe atunci avea trei angajați care se ocupau de tot ce se numea publicitate, de gararea pe linii secundare a vagoanelor cu care făcuse deplasarea trupa, de organizarea meselor festive și bineînțeles de protocol. Era știut că G. Timică preferă vinul de Târnave, că Finteșteanu bea muscat de Odobești, că lui Tănase îi place păstrăvul de Lotru și Calboreanu mănâncă un purcel întreg la tavă. Cu o zi înainte de

spectacol era chemat taraful lui Cioacă Militaru, care cânta la Hanul Herăstrău din Capitală.

Toate acestea se duseseră pe apa sâmbetei. Desigur, formații teatrale continuau să vină, însă mult mai rar și oamenii nu se mai băteau pentru bilete ca pe vremuri. Se petrecea un lucru curios: artiști de primă mână, adorați de public, care făceau cu câțiva ani în urmă săli arhipline, jucau acum aproape fără spectatori. Nici foaierele nu mai arătau ca altădată. Era descurajant ca în locul cămășilor cu guler tare și a hainelor de *tweed* sau a rochiilor comandate la Paris să vezi acum o garderobă ieftină, plebee, ce mirosea a ceapă sau a parfumuri proaste. După spectacol, sala oferea imaginea penibilă a stadioanelor de fotbal, acoperite cu chewing-gum, bilete de spectacol, chiștoace și semințe de dovleac.

După-amiezile, domnul Sarafoleanu și le petrecea cu câțiva prieteni la „Café Royal”, unde își bea cafeaua cu puțină frișcă și cu o picătură de rom sau coniac. Nu obișnuia să joace, dar chibița partidele de poker din salonul mov sau se retrăgea discret pe o canapea în *vizuina lorzilor*, o încăpere unde aveau acces în exclusivitate membrii defunctului Club al Intelectualilor. De regulă îi ținea tovărășie lui *monsieur* Silvestre, care atâta aștepta, ca să se laude încă o dată cu succesele la dame obținute în fericirii ani '30. Unde mai ai ocazia astăzi să vezi picioare ca ale fetelor din trupa lui Tănase! se extazia *monsieur* Silvestre și privirea i se înmuia în reverii confuze.

Cele mai odihnitoare clipe, domnul Sarafoleanu le petrecea în compania părintelui Diniță. Fuseseră colegi de școală și împărțiseră împreună aceleași nebunii necugetate ale tinereții. Îl vizita o dată sau de două ori pe săptămână în casa parohială a bisericii Sf. Dumitru de lângă piața mare. Biata coana preoteasă se pristăvise cu câțiva ani înainte și popa angajase o fetișcană să îngrijească de gospodărie. De câte ori intra în casa parohiei, îl întâmpina o boare aromitoare de mucegaiuri și tămâie. Era plăcut să stai întins pe una din canapelele părintelui, acoperită cu lăicere și perne moi, brodate de preoteasă cu mărgele

de sticlă colorată, și să ascuți în voie zburătăceala veselă a păsărilor. Servanta le aducea dulceață de cireșe amare sau caise sau căpșuni și cuvioșia sa îi povestea pentru a suta oară cum ciuruiseră barbarii icoanele din naos când se scursese primul val de cioloveci prin târg. I-a spus odată: Marine, mai lasă naiba chestia cu rușii și cu ciuruitul că s-a fumat de mult și o să înhați pe seama lor atâția ani de pușcărie de-o să te sature de icoane, dar el o tot relua cu încăpățănare și încheia cu faza când se ascunsese înfricoșat sub Sfânta Masă și rămăsese acolo încă multă vreme după plecarea anticriștilor.

Părintele părea persoana cea mai potrivită căreia să-i mărturisească neobișnuitele întâmplări ce se petrec în casa lui. Simțea nevoia să-și împartă cu cineva neliniștile, să transfere o parte din povara tainei unui suflet capabil să-l asculte. Avea nevoie de un sprijin. Părintele era un om cu carte și un vrednic tămăduitor de suflete. I-a ascultat povestea cu atenție, a tușit ușor. Părerea mea, a zis, e că ești obosit peste măsură. Sunt cazuri când efortul, stresul, neîmplinirile devin un sol fertil pentru halucinații. Fumează mai puțin, evită pe cât poți cafeaua și plimbă-te o oră, seara, cu Coleta. O să constăți că spiritele se vor plictisi și n-or să te mai viziteze.

Concluziile părintelui Diniță i s-au părut domnului Sarafoleanu grăbite, dacă nu chiar meschine. Era învederat că îl socotea țicnit. Ce-ar fi, i-a zis, să vii la mine într-o seară și să te convingi la fața locului că nu bat câmpii! Să vezi cu ochii tăi lucrarea vicleană a diavolului! Și astfel, în prima seară când Coleta s-a dus în vizită la doamna Safirescu, părintele a sosit la el așa cum aranjaseră, s-au așezat la vorbă, au discutat despre nenorocita aia de reformă monetară și au comentat spectacolul din săptămâna precedentă cu *Visul unei nopți de iarnă*. Din păcate, spiritele, pesemne alarmate de prezența stânjenitoare a omului bisericii, au renunțat să mai apară, dându-i prilej părintelui Diniță să facă glume răutăcioase despre năluci, stafii și ingerința lor în viața bărbaților trecuți de prima tinerețe.

Domnul Sarafoleanu nu era omul care să cedeze la primul insucces. Doar el știa prin câte nopți trecuse fără să închidă ochii din cauza intruziunii răutăcioase a duhurilor în viața sa. L-a implorat pe preot să revină, erau vechi prieteni, copilăriseră împreună, nu-l putea abandona în momente atât de dificile, făcând asta pentru mine măi, Marine, și l-a înduplecat până la urmă să reia experiența eșuată, deși nu mai nădăjduia să-l lumineze asupra realității în care locuia de la o vreme.

Abia la a treia vizită a preotului, când ceasul arăta aproape ora zece, în camera alăturată au început să se audă pași distincți, egali, ca ai unei persoane care se plimbă tacticos prin casă. Preotul și-a scos batista și și-a șters sudoarea de pe frunte, îngălbenise. Ei, drace, problema începea să se complice. Au așteptat o vreme tăcuți, cu sufletul la gură, evitând să se privească, paralizați de clipele care păreau o veșnicie, au așteptat un timp până când liniștea s-a așternut din nou asupra casei. Hai să vedem, i-a spus părintele, pierdut în presimțiri funeste. Au constatat că bustul lui Hugo în bronz masiv fusese dizlocat de pe consola unde locuia de ani de zile, iar vaza din porțelan de Sèvres, la care ținea atât de mult Coleta, zăcea în țândări pe covorul persian. Treaba cu vaza era într-adevăr terifiantă.

Părintele Diniță a refuzat să comenteze cele ce văzuse. Era vizibil tulburat. I-a spus că trebuie să mediteze asupra cazului în speță. Când spiritul credinței începe să slăbească, puterea Necuratului se întinde insidios asupra minților șovăitoare și le întunecă. Și-a îmbrăcat sacoul. Treci mâine pe la mine! l-a întrebat în șoaptă și în clipa când coborau pe treptele care dădeau în stradă s-au împiedicat de trupul țeapăn al biete Rosinanta, ultima pisică de Angora a domnului Sarafoleanu.

Vineri. Rău început de săptămână. Mergând la cabinet, descopăr că ușa e sigilată. Prevedeam că odată o să se întâmple așa ceva, dar mai speram ca toanta într-o minune. Au fost înmormântate, fără discernământ, și cabinetele lui Tache, Ciobanu și Levința. Autoritatea mi-a comunicat printr-o adresă că în conformitate cu decretul nr. toate cabinetele particulare sunt închise, sigilate, urmând ca mobilierul și aparatura aferentă să treacă în proprietatea statului. Simplu, limpede, exact. Ce mi-a plăcut mai mult a fost cuvântul aferent. Încet-încet tovarășii deprind limbajul birocratic.

Bineînțeles că Luchi a venit imediat la mine. Drăguț din partea lui. Îmi recomandă să-i dau în mă-sa de mârłani, cât timp sunt încă liberă, n-am voie să mă plâng. Se străduiește, cu rezultate mediocre, să-și asume rolul de tătic. Sunt vremuri proaste, zice, nu trebuie să ne dăm bătuți. E emoționant să-l vezi cum face recurs la optimism și la speranță, însă ieri l-au vizitat din nou băieții lui Dogeanu și nu se arăta la fel de încrezător în steaua noastră.

Luni. Ieri, șase ore ca să primesc în schimbul milioanelor treizeci de lei, care abia îmi ajung până la leafă. Am fost împinsă, călcată în picioare. Insultată. Efect de turmă iritată. Atâția bani care au devenit hârtie pur și simplu. Și uluiala oamenilor în fața stivelor halucinante de bancnote.

Telefonează Coculeana. Reforma a păgubit-o cu patruzeci de miliarde. E disperată. Plânge. Va fi silită să-și vând bijoux-urile și ce mai e prin casă. Tata îmi spunea că vine dintr-o familie de pungași, contrabandiști și hoți de cai. Tot ce se poate. Încerc s-o liniștesc, degeaba.

Jucat la pian o oră. Poate că Schumann nu e cel mai potrivit pentru încărcarea bateriilor. Mi-am

așezat portretul deasupra pianului, lângă tabloul tatei, tânăr. Părem un cuplu chic, fir-ar să fie.

Joi. După-amiază trec pe la Matilda. Mă îmbrățișează. Reproșuri că vin s-o văd atât de rar. Hai să-ți arăt portretul lui Bazaca, zice, mi l-a făcut feciorul lui Benito. Mă duce în salon și până să rostesc o vorbă o podidește plânsul și plângi și plângi, ce naiba să mă fac cu ea! Portretul e executat în manieră academică însă e remarcabilă finețea cu care surprinde scânteia de inteligență și umor din ochii fostului primar. Îi spun că e frumos, se îmbujorează. Nenea Ricu lucrează acum ca lăcătuș mecanic într-o oțelărie din Banat. Sublimă rocadă a istoriei. În doar trei ani primarii au învățat să meșterească fierul, iar ciocănarii se lăfăie în fotoliile, calde încă, ale foștilor fruntași ai urbei.

De când cu lichidarea cabinetului, Luchino mă vizitează în fiecare seară însoțit de Pelle. Consideră că face o faptă caritabilă, se străduiește să mă țină pe linia de plutire. Or cabinetul era suportul, ba chiar identitatea mea pe care nimic și nimeni n-o poate înlocui cu surogate. Dar ai spitalul! exclamă Luchi și într-un fel are dreptate, numai că spitalul e al statului, or statul care se naște acum, sub ochii noștri, a încetat să fie statul meu, sub auspiciile lui mă simt străină, hăituită.

Vineri. Când vin de la spital, îmi iese în cale Jeni. Regret că trebuie să-ți spun, îmi zice, dar locuința noastră, și apasă ostentativ pe ultimul cuvânt, nu e bordel. Nu e casă de perdiție. Ce, crezi că nu se aude ce faceți voi acolo! Te rog să nu mai pripăsești bărbați străini la noi că altfel mă voi vedea silită să mă adresez organelor în drept. Și intră bombănind în camera unde lucra odinioară tata, trântind energic ușa.

Seara, o oră în fața pianului. Încerc Ravel, apoi Scarlatti. Luchino mi-a adus un vraf de note cu muzică barocă. Le are de la Aldo care, susține Luchi, cânta la pian dumnezeiește. De câte ori tapez

claviatura, Alioşa începe să hămăie ca un nerod. Poate că ăsta e modul lui de a-şi sluji stăpânii.

Duminică. Cad frunzele pe Bulevard. Se apropie toamna. Luchino promite să mă aprovizioneze cu lemne pentru iarnă.

Spre prânz manifestaţie (progresistă) în sprijinul regimului „de largă concentrare democratică”. Manifestanţii – vreo trei sute la număr – se opresc în faţa Comitetului. De la balcon, tovarăşul Ciuvică rosteşte câteva cuvinte simţitoare apoi vituperează împotriva duşmanilor de clasă şi a imperialiştilor străini, care ne ameninţă cu invadarea ţării. Mulţimea îi huiduie cu mânie pe vrăjmaşii înrăiţi ai patriei şi scandează plini de însufleţire numele lui Stalin. Lângă Ciuvică sunt plantaţi un ins în salopetă şi o tânără pe care am cunoscut-o cu câţva timp în urmă la Renate şi care ţine în mână drapelul roşu cu steaua în cinci colţuri. O ploaie cu bulboane risipeşte în câteva momente adunarea.

Marti. Atmosferă tensionată la spital. Se anunţă noi epurări politice. În schimb, apare un medic nou la chirurgie, Murăraşu, venit din părţile Sucevei. Directorul e chemat în fiecare zi la Comitet. Se întoarce negru, se închide în birou şi nu comunică cu nimeni.

Trec pe la casa Lilei. Arată bine. Se construieşte spre stradă un zid înalt din fier-beton care descurajează orice privire curioasă. În faţă s-au plantat arbuşti exotici. Pe o pancartă, textul:

domeniu public

şantier în lucru

intrarea interzisă.

Se spune că locuinţa va fi atribuită Comitetului.

Sâmbătă. Luchi mă ia de la spital, deşi l-am implorat să fie mai prudent, şi îmi propune să ne plimbăm pe dealul Gorăneasa. Urcăm pe vechea pistă pentru bob, azi în paragină. În moţul dealului, privire mirifică asupra târgului: un pumn de case

risipite în neștire și beteala sclipitoarea a Hinței. Ne așezăm pe trunchiul unui brad căzut. Miroase a rășină, fân și frunze moarte. Zizuca, zice Luchi, ce-ar fi să ne căsătorim! Trăim ca niște animale hăituite, într-un oraș bătrân și superstițios, supus unor canoane și tabuuri aberante. Nu crezi că odată și odată tot trebuie să o facem! Ca să-și ascundă emoția, se scotocește prin buzunare și își aprinde o țigară. Pe urmă, în timp ce eu mă încăpățânam să tac: hai să-ți arăt platoul unde se aflau pe vremuri trambulinele.

Spre seară, vizita inopinată a Mirei: azi-noapte, zice, au ridicat-o pe Ileanuța Ocoleanu...

După încheierea orelor de clasă obișnuia să facă un ocol pe Strada Luterană ca să mai schimbe o vorbă cu Mahmud Ali. Îl găsea exact pe trepiedul lui de lângă gardul Școlii de băieți nr. 1, mereu acolo, un fel de parte integrantă a decorului. Veniși! îl întreba și se uita la el cu ochii urduroși, inexpresivi. De fapt nu se schimbase cine știe cât la înfățișare și nici nu dădea semne că s-ar putea schimba vreodată, încremenise în ipostaza lui de turc bătrân și sastisit, numai că acum lipsea de lângă el căruțul cu minuni de care până de curând era nedespărțit.

Mahmud știa o sumă de povești și dacă s-ar fi luat după nesațul său de a flecări nu s-ar mai fi dezlipit de el nicicând. Lui Tomiță îi plăceau îndeosebi istoriile lui din tinerețe, cum era aceea când se îndrăgostise de o Ileană Cosânzeană, fapt pentru care fusese înfierat și izgonit din Babadag cu pietre de conaționalii săi. Îi era cu neputință să și-l imagineze tânăr, mai ales în rol de amorez, în niciun rol, de altfel. Părea să se fi născut bătrân, predestinat să vândă halva, sugiuc, susan și bragă. De ce halva, Mahmud! De ce la noi și nu aiurea, în orice altă parte! La întrebările ăstea nu-i răspunsese niciodată și nici nu-i mai vorbise de vreo altă fată care să-i fi populat măcar vremelnice viața.

Până să-l lovească pacostea, dusesse o existență ordonată: spre seară lucra în laboratorul coanei Suzi unde își prepara produsele exotice după rețete confidențiale, aduse dintr-o Dobroge fabuloasă, iar diminețile apărea în curtea Școlii de băieți la prima recreație cu taraba pe roțile garnisită cu toate bunătățile din lume și mai ales cu bragă de la gheață care se bea în pahare cu pereții groși, de felul țăpilor de bere. Până la prânz taraba se golea, Mahmud își număra bănuții, sorbea o bragă, se ștergea de transpirație și dispărea cu pas mărunț pe străzile de sub pădurea Goruneasa, târându-și hodoroaga după

el. Nu se putea concepe școala fără prezența luminoasă a turcului.

Toate astea s-au petrecut în vremea când Tomiță era elev în clasele primare. Numai că timpurile s-au schimbat și poate că Ali s-ar mai fi aflat și astăzi în curtea Școlii de băieți cu fesul său roșcat, cu mânecile suflecate și șorțul spânzurat de gât, pătat de bragă sau miere sau halva, dacă într-o seară poliția n-ar fi descins pe negândite în casa de sub pădure unde locuia, nu l-ar fi smotocit un pic, că nu plătește taxele, că încalcă regulile de igienă în vigoare, că micul său negoț constituie un pericol pentru sănătatea sărmanilor copii expuși să se îmbolnăvească și nu i-ar fi confiscat căruțul, rostul lui de om bătrân, sărac, și fără alte mijloace de subzistență. De ce nu cauți de lucru undeva și stai ca o momâie lipit de gardul școlii! l-a întrebat odată pe bătrân, și el aici e locul meu, nu vezi! pe urmă a tăcut și lui Tomiță îi păruse rău că l-a întrebat ce caută acolo, deși tot nu înțelegea de ce venea Mahmud în fiecare zi la școală și se așeza pe trepiedul ăla nenorocit și rămânea acolo ore în șir privind departe, dincolo de apele murdare ale Hinței.

Și într-o zi, când puștii au ieșit în recreația mare și se jucau cu mingea făcând o hărmălaie de poveste, un pici din clasa a doua a zărit de partea cealaltă a gardului o umbră prăbușită pe trotuar, a dat alarma și în câteva momente toată școala a aflat că boșorogul ăla care stătea pe un scăunel nenorocit, lângă zăplazuri, și mai schimba o vorbă cu câte un trecător care-l băga în seamă, își dăduse duhul, zburase în lumea veșnică a lui Alah. Nu s-au găsit în locuința sa decât un sfert de pâine, vreo câteva bancnote expirate, o carte scrisă cu niște semne aiuristice și poza unei fete palide, sfrijite, cu un vâl pe cap.

La înmormântarea lui Mahmud în cimitirul protestant din marginea orașului, care primea cu generozitate pe oricine, indiferent de stirpe sau credință, n-au fost de față decât el, Tomiță, proprietăreasa casei unde locuia și un trimis al Primăriei îmbrăcat în negru. Nici nu trecuse anul de

când fusese depozitat de cărucior și puștii îl și uitaseră pe bietul turc bătrân, adus de spate, de la care cumpărau cu câțiva franci sugiuc, susan, covrigi cu sare, sarailii și baclavale și bragă rece, bineînțeles.

Nu mă așteptam să plece din oraș fără să-mi spună o vorbă. Vreo săptămână am fost buimacă, pe urmă am prins puțin curaj și l-am căutat la el în vizuină. Stă într-o căsuță cu curte și grădină întinsă, la marginea orașului, aproape de podul de fier de peste Hința, făcut de austrieci în secolul trecut. Din păcate n-am aflat prea multe și nici n-aveam să aflu prea curând. Căsuța lui Cănuță era închisă. Părea să fie părăsită. Vreo două geamuri de la marchiză sparte, o roabă răsturnată în fundul curții, în care trebuie să fi fost moloz, în rest nimic din ce ar fi putut să însemne o pistă, un indiciu. N-am zăbovit prea mult. Mă cuprinsese frica.

Îmi stăruie în minte o imagine: el întins pe pat, pe jumătate gol, fumând. Băusem, făcusem dragoste, fuma și urmărea distrat cum se destramă fuioarele de fum și se înalță spre tavan. Geanina, mi-a spus, printre multele feluri de a te împotrivi destinului e să aștepti. Să nu descurajezi. Credeam că o să continue, dar s-a oprit, a tras un fum și și-a strivit țigara într-o farfurioară. Nu știu ce-a vrut să spună. Nu-i sta în fire să filosofeze. Dorea, probabil, să-mi transmită un mesaj. E un om ciudat. Trăiesc cu el de o vreme și încă nu știu bine cu cine împart patul.

Dacă am văzut că nu e acasă și nici prin târg nu este, m-am gândit, ca orice om din orașelul nostru, că ar fi putut avea probleme în Strada Rândunelelor. Nu e mare lucru să-l fi ridicat. Vreo două zile am tot dat târcoale instituției ca o proastă. Ieșeam de la spital, o luam pe Strada Lenin, fostă Duca, apoi prin Parcul Lahovary și mă aflam în fața sediului. Când mă gândesc la câte prostioare îmi treceau atunci prin cap îmi vine să și râd. Bineînțeles că n-am intrat la ei, mă mulțumeam să trag cu coada ochiului, fără să mă opresc din mers, și abia după ce ajungeam în colțul străzii zăboveam o clipă să respir. Mă durea în suflet să-l știu acolo, în beciurile ălea nenorocite unde își

ținea bătrânul Zeno Costandache colecția de vinuri franțuzești, dar mă temeam și pentru mine. Când îți intră frica în casă, aproape că nu-ți mai arde de nimic.

Tot frământându-mă unde ar putea să fie, mi-a dat prin cap să mă consult cu doamna doctor, că e prietenoasă și am încredere, lucrez în secția ei de patru ani. Și într-o seară, pe când eram de gardă împreună și doamna Zizi își bea cafeaua în încăperea rezervată medicilor, i-am spus povestea cu Reluțu. Că a dispărut deodată fără urmă și că mă tem că e la Siguranță. Nu știu cum arătam în clipa aia, că pe doamna doctor a pufnit-o râsul. Ascultă, zice, vrei să înțeleg că ești încurcată cu nătărăul ăla de Cănuță! Cred că roșisem toată, e sigur că roșisem, mi-era rușine să-i mărturisesc că sunt cu el și tot ce mi-a ieșit din gură a fost că Relu nu e nătărău cum zice ea și am izbucnit în plâns ca o zăludă.

Așa am ajuns să știu că Relu nu se afla în Strada Rândunelelor și asta după ce am așteptat un timp, nu glumă. Mi-a spus că *sigur* nu e acolo, că altceva nu știe despre el. Și dacă doamna doctor n-a dovedit să afle unde este, înseamnă că nimeni din orașul nostru n-ar fi putut să-mi spună mai multe despre el.

E greu să te obișnuiești cu gândul că o persoană la care ții, care înseamnă ceva în viața ta, a dispărut deodată, fără urmă. Așa că am decis să fac niscaiva cercetări și unde ar fi fost mai nimerit să întreb decât la Banca Alutelei, unde era contabil. Nu mai călcasem niciodată într-o bancă. Aveam emoții. M-am îmbrăcat cu ce-am avut mai bun în casă, m-am fardat ușor și am ales din garderobă pălărioara albă cu boruri largi și cu voaletă, care-i plăcea îndeosebi lui Relu. Când m-am trezit în holul mare, circular, placat cu marmură și prevăzut cu o mulțime de ghișee, eram pierdută toată.

Nici nu mai știu exact ce-am discutat cu domnul căruia m-am adresat, țin minte doar că se uita stăruitor la mine, libidinosu dracu', de parcă n-ar mai fi văzut femei. Voia să afle de ce îl caut, ce treabă am cu el, și când i-am spus că sunt o soră a lui din

Sighișoara am înțeles că nimerisem prost. Auzi, Cănuță are o soră la Sighișoara, i-a spus colegului de la ghișeul alăturat și nu înțelegeam de ce îi amuza pe tipi ideea că omul meu ar fi putut avea o soră în vreun oraș, oricare dintre ele, râdeau de se stricau și se hlizeau la mine ca niște idioți. Până la urmă am aflat ceea ce doream, că Relu lipsește de o vreme de la bancă și m-au lăsat să înțeleg că e în concediu sau într-o delegație sau altceva de felul ăsta. Și am mai aflat că avea de-adevăratelea o soră, Severina, ce locuia pe Strada Bărăției, lângă Poștă.

Trecuse o lună de când nu-l mai văzusem pe Cănuță și mă găseam exact în punctul în care constatasem dispariția lui. Cum e posibil să se volatilizeze un om într-un oraș așa de pricăjit cum e orașul nostru și eu să nu gălesc pe nimeni care să-mi spună unde este! Poate că se dusesse în Capitală să se opereze, că suferea de o litiază biliară, sau mai degrabă și-o fi găsit o ștorfuliță și o fi fugit cu ea în lumea mare. Și totuși, nu mi se părea normal să plece fără să lase un semn, o urmă oarecare, un mesaj.

Situația mea de fată părăsită nu era chiar de invidiat. Veneam epuizată de la spital la patru după-masa și mă trânteam pe pat și mă gândeam ce-o fi cu Relu de a plecat fără să dea de știre, când chiar cu două zile înainte fusesem împreună și nimic din comportarea lui nu anunța o despărțire sau măcar o umbră de răceală. Efortul inutil de a înțelege rostul acestei farse triste mă ducea la gândul să renunț la o explicație rațională. Ei, bine, ai dat de el! mă întreba în fiecare dimineață doamna doctor cu binevoitoarea simpatie a celei ce trecuse printr-o experiență asemănătoare și faptul că exista o ființă care-mi cunoaște temerile și neliniștile îmi da senzația că am fost frustrată de dreptul la intimitate.

Severina stătea de partea cealaltă a mesei, bărbia sprijinită în palme, și mă privea cu oarecare curiozitate și zâmbea. Cu unele retușuri ne semnificative era leită Relu. Așa mi s-a părut. Și îmi place să cred că așa și este. Fusesse mai amabilă

decât mă așteptam și s-a făcut că n-are cunoștință de legătura noastră, deși sunt sigură că Relu îi spusese tot sau doar îi sugerase, pentru că altfel e greu de explicat primirea afectuoasă, prevenitoare pe care mi-a făcut-o. Cât despre mine, îi spusese că sunt colegă cu Relu la Banca Alutelei și ea spunea da, da, era drăguță, ne mințeam una pe alta într-un consens amabil, asumat.

Tocmai atunci când au sosit jandarmii, își începuse Severina explicațiile, s-a nimerit să fiu la el, fiindcă mă duc de două ori pe săptămână să-i fac curat, să-i spăl și să-i gătesc, să aibă o mâncare caldă, că altfel e în stare să mănânce numai ouă, lapte, brânză și conserve. Eram la el, stătea să însereze și aud deodată tropăituri la poarta dinspre stradă și până să mă dezmeticesc ce este năvălesc în casă trei modârlani cu automate și întreabă de tovarășul Cănuță. Eu nu știam ca Relu să fi făcut vreo pozna, adică să fi scos vreo vorbă împotriva stăpânirii, e un băiat cuminte, temător. Dar faptul că a fugit când a văzut că apar hăitașii înseamnă că o fi fost ceva la mijloc, un fleac, ceva, mai știu eu ce, că ăștia te ridică de nici prin cap nu-ți trece ce-au avut cu tine. Au întrebat de el și Relu tocmai ieșise să-și rezolve treburile, că-i place să facă lucrul ăsta în porumbiște, cum îi stă felul unui copil crescut în casă cu ogradă. Și i-o fi auzit pe haidamaci la poartă, că veneau cu zgomot, și și-o fi tras nădragii (iartă-mi cuvintele nepotrivite) și a zbughit-o peste râu, pe puntea lui Bulgaru, ținându-și brăcinarul, și dus a fost, cum vezi prea bine. Gonacii au cotrobăit prin toate ungherele gospodăriei suduind de mama focului, era un tip mai galonat care-i strunea, s-au dus în bătătură, prin grădină, au revenit în casă, însă n-au găsit nimic, doar țigara fumegândă a băiatului lăsată în scrumieră.

Povestea Severinei suna ca o întâmplare petrecută cu multă vreme în urmă, într-un trecut incert, funambulesc. Am dat să mă ridic, păream vrăjită. Nu mai servești o prăjitură! m-a întrebat amfitrioana

schițând un zâmbet și în clipa aia am știut că o să am
în ea o însoțitoare pe drumul lung al așteptării.

Joi. Mergând la piață, mă întâlnesc în fața bisericii Sf. Treime cu părintele Partenie. Bineînțeles, mă întreabă ce mai face Titu. Și, din senin, începe să mă dojenească pentru viața mea nesăbuită. Vă trageți, zice, dintr-o familie onorabilă, dintre cele mai onorabile ale orașului, din care au purces de-a lungul vremilor bărbați de vază ce au dat prestigiu și strălucire târgului și uite, toată lumea duce vorba astăzi despre purtarea dumneavoastră indecentă, dacă-mi permiteți să mă exprim așa. Mă apucase strâns de braț, mă zgâlțâia blajin-pedepsitor și s-a trezit în mine un soi de indignare vinovată și i-am spus părinte, mărturisesc că sunt o păcătoasă, dar vreau să-mi duc pe contul meu calvarul penitenței și până să deschidă gura m-am decroșat și am luat-o frumușel pe Strada Bărăției, fără să mă mai uit în urmă, și am intrat în primul magazin ce mi-a ieșit în cale.

N-o mai văzusem pe Renate de nu știu când. Senzația că s-a jigărit, e palidă. Se plânge de bărbatu-său că e de nerecunoscut. E tot mai rece, mai străin. Din cauză, poate, că se apropie de vârsta a treia. Acum o săptămână, să vezi și să nu crezi, și-a așternut să doarmă în salon. De la o vreme, i-a spus, e cazul să o mai rărim, de parcă până acum l-aș fi extenuat cu asalturile mele vehement erotice. Pe urmă o căinăm pe blânda noastră Ilenuța. Era cea mai curată dintre noi, o floare rătăcită într-o lume pe care n-o înțelegea. După arestarea Lilei e a doua doamnă din elita feminină a târgului ce cade victimă puterii comuniste. Renate mă tratează cu șerbet de caise și cafea. Cine urmează pe lista Siguranței! par să exprime ochii ei pândiți de vechi tristeți neîmpărtășite. După o oră plec. Pe trepte mă întâlnesc cu Horia. Zâmbește ca un mitocan. Hello!, îmi spune, trăiască Italia și mai ales italienii, și se

strecoară suficient de repede pe ușă ca să evite răspunsul ce-mi stătea pe buze.

Sâmbătă. Nevinovate întâmplări provinciale. Un nătărău a zgâriat pe soclul lui Aleksei Maximovici un text de genul să plece ocupantul sovietic. Poliție, anchetă, cercetări asidue. Sărmanul Gorki, privește de la înălțime toată tevatura. Probabil că nu și-ar fi dorit o popularitate atât de ieftină.

Vizită inopinată, la spital, a lui Ciuvică. Tot personalul în derută. Se spală geamurile, se aerisește, se schimbă așternuturile în saloane. Totul inutil, pentru că bossul e decis să vadă numai „lipsuri”. Ridică păturile de pe paturi, cotrobăie prin sertarele noptierelor, îi interoghează pe bolnavi, adună probe. După inspecție, îi convoacă pe medici în sala de consiliu și începe săpuneala. Că alcătuim o adunătură de intelectuali iresponsabili, oportuniști și mic-burghezi. Că suntem nevrednici de încrederea pe care ne-a acordat-o cu atâta mărinimie clasa muncitoare. Că luăm mai pe degeaba salariul ce provine din sudoarea muncitorilor din fabrici și uzine și alte aserțiuni de speța asta. Și fiindcă răbdarea noastră, a conducerii, are o limită, vom trece la îndepărtarea elementelor necorespunzătoare, ce se opun progresului, edificării noii societăți. Sub ploaia de invective și reproșuri mă simțeam culpabilă, neînsemnată și mă gândeam cum naiba de mai am obrazul să intru în saloane și să pretind că pot aduce alinare suferinzilor. După plecarea ștabului s-a așternut în sală o liniște penibilă. Ne va ajunge sau nu osânda clasei muncitoare! ne întrebam în sine fiecare.

La cimitir. Se face seară. Așez un braț de flori la căpătâiul tatei și al mamei. Aleea e împodobită cu un covor de frunze veștede. Câți ani de pușcărie ar fi înhățat bătrânul dacă ar fi avut neșansa să trăiască! Alături, cavoul lui bunicu', fastuos, înălțat de un sculptor milanez pe la sfârșitul veacului trecut în stilul epocii, cu jerbe și îngerași de marmură rugându-se în extaz. Mi-ar fi făcut plăcere să-l

cunosc. Iubea femeile și gloria. De altminteri, s-a prăpădit într-un duel romantic pe câmpul Arsenalului din Dealul Spirei.

Luni. Plecarea Ilenuței – ce întâmplare tristă! Sunt tot mai singură. Prietenele mele s-au ofilit sub semnul vremurilor, doar cu Renate mai pot schimba întrucâtva o vorbă. Singurătatea, incertitudinea și spaima sunt laitmotivul existențial pentru aceste biete văduve neajutorate. Ce le unește e speranța că lucrurile se vor schimba curând, n-au timp să aștepte, e târziu, sunt agitate, se apropie anii renunțării.

La BBC, aseară. Enescu aclamat la Londra și Madrid în trei concerte memorabile. Niciun cuvânt în presa românească sau la Radio. Ultima oară l-am văzut, la Ateneu, cu Titu, cu un an înainte de război. Titu era îndrăgostit lulea, se comporta ca un copil obraznic, ne jucam, de fapt nici nu-mi trecea prin cap că peste șase luni mă voi lega cu el pe viață.

În locul unității de motorizate s-a instalat cu o săptămână în urmă, în cazarma veche, un divizion de artilerie sovietic. Orașul fojgăie de ofițeri, dar și de ofițerele nostime care trezesc tentații interzise printre foștii clienți ai cafenelei „Zombo”, ce se feresc ca dracu’ de tămâie să facă imprudențe. De altminteri, imunitatea amazoanelor de peste Volga e asigurată de automatele abia ascunse sub poalele rubăștilor.

Marți. De gardă. Noapte lungă. Din fericire fără „cazuri”. Geanina: doamnă doctor, dacă vă epurează nenorociții ăștia, eu plec de la spital. Vă dau cuvântul. Mă angajez ca normatoare la Fabrica de încălțăminte. Trăsnita, e însărcinată în patru luni, bărbatul e plecat fără adresă, iar ei îi arde să facă acte de bravură. Am întrebat-o dacă a primit vreo veste de la Relu. Da, e la Giurgiu. Lucrează în port sub nume fals. Însă deocamdată nu poate să mă cheme. Și în punctul ăsta o apucă plânsul.

O vizitez pe Mira. E fericită că mă vede. Mă îmbrățișează. Miroase a transpirație, săraca. Se plânge că nu mai vine nimeni pe la ea. S-a apucat de tricotat flanele pentru Victor, că vine iarna și i-o fi frig în temnița unde îl țin închis ghiorlanii. Reia ideea obsesivă cu vecinii: o spionează, sunt agresivi, pun radioul tare. Au cumpărat un porc și i-au făcut coteț sub geamul meu, Zizuco! După o oră plec. Insistă să mă conducă până la poartă. Printre perdele disting privirea de pasăre de pradă a Franciscăi.

În fiecare seară, la șapte fix, domnul Pangratie Anastasescu se instala la masa rezervată lui, pe Terasa „Belvedere”, își aprindea trabucul și comanda un șvarț și alune americane. Din punctul lui de observație văzuse perindându-se în fluxul anilor atâtea contingente de tineri care între timp îmbătrâniseră, atâtea întâmplări ciudate, înregistrase modificări spectaculoase ale modei, de la rochiile lungi, plisate, măturând asfaltul, până la șorturile ce dezveleau genunchii domnișoarelor... Avea în sânge sămânță de *voyeur*.

Pe vremuri, la ora aceea, mesele erau mai toate ocupate, dar anii de război și cei imediat de după schimbaseră obișnuințele localnicilor și astăzi abia dacă se mai ocupau cinci-șase mese, în special de către cupluri tinere venite să bea o limonadă și să se giugiulească. Domnul Anastasescu, însă, nu se plictisea pentru că se găsea întotdeauna câte cineva din lumea celor nă răviți cu cartea care să se lipească la masa lui și să-l provoace la o conversație. La ora opt, după ce își termina cafeaua, plătea, lăsa pe masă un bacșiș simbolic, dădea un mic ocol prin fața librăriei să controleze dacă Nicu stinsese luminile de la parter și închisese bine ușa și se îndrepta spre locuința lui din Strada Biserica de Piatră.

Adevărul e că afacerile domnului Pangratie nu mergeau prea bine. Întâi, că o parte din clienții cei mai devotați se prăpădiseră în război iar văduvele lor, rămase singure, nu se prea îndemnau cu ale cititului sau dacă o făceau, se mulțumeau cu cărțile rămase în biblioteca de familie. Pe urmă, noii veniți ce năpădiseră orașul după sosirea trupelor de ocupație nu se prenumărau printre pasionații de literatură. Cumpărătorii cei mai asidui erau elevii din clasele superioare, studenții întârziați și colaboratorii revistei *Lira* ce tocmai fusese desființată de noua întocmire populară.

Domnului Anastasescu îi făcea plăcere să converseze cu clienții. Pe unii dintre ei îi invita în cabinetul său de la etaj și menajera îi trata cu vișinată slab alcoolizată și cu fursecuri de la coana Suzi. Prefera, bineînțeles, persoane cultivate ca domnul Stelică Barborică, student la Drept, poet, director fondator al *Lirei* și unul dintre promotorii împătimiți ai avangardei literare din oraș. Devenise popular în urbe prin fantezia de a caligrafia poezii pe peticele de hârtie roz cu monogramă și a le expedia prin poștă tinerelor liceene și studentelor, simțitoare la muzica poeziei, precum și doamnelor ce frecventau statornic librăria domnului Anastasescu. Avea convingerea că o poemă nu poate decât să înalțe sufletul și folosea această terapie inofensivă din plăcere, cu totul dezinteresat de cele pământești.

Discuțiile cu Stelică nu ocoleau, bineînțeles, literatura, pentru care băiatul nutrea o trainică devoțiune. Crease imediat după război un fel de școală de poezie apoi revista și Cenaclul „Lira”, ce coagulase toate spiritele seduse de harurile muzelor. Cenaclierii s-au adunat o vreme în casele poetului din Strada Petrache Poenaru, până când bătrânul Barborică, deranjat că aspiranții la gloria literară își încheiau ședințele cu chefuri zgomotoase și gesturi reprobabile de vandalism, ca spargerea oglinzilor și a bibelourilor de pe rafturi, i-a interzis poetului să-și mai invite prietenii la el.

Stelică puneă poezia mai presus de toate, de școală, de carieră, de orice. Dăduse câteva examene la Drept, dar facultatea nu-l satisfăcea, putea să mai aștepte, avea ambiții mult mai mari, țintea mai sus. După alungarea din Strada Petrache Poenaru migrase cu Cenaclul în Țigănie, într-o odaie dosnică a cârciumarului Goriță Barabulea, apoi în locuința părintelui Ciumegea de la biserica Sf. Varvara, unde ținuseră doar trei ședințe, în fine, la doctorul Levința al cărui fiu scria poeme futuriste. De fiecare dată apăreau probleme. Amfitrionii îi tolerau pe cenacliști o vreme apoi se lamentau că locuința lor e luată în vizor de lucrătorii de la Siguranță, că uite, chiar ieri

venise un individ ce s-a interesat de tinerii care se întrunesc acolo, or ei n-aveau nevoie de povești din ăstea, cu organele, sunt vremuri păcătoase, e bine să te ții departe.

Când timpul îi permitea, Pangratie participa și el la întrunirile Cenaclului. Îl interesa să afle direcțiile spre care se îndreaptă poezia tânără și atmosfera și idealurile generației postbelice. Pe vremuri scrisese și el versuri, dar viața pe care pretindem că o fasonăm după dorința noastră îl împinsese spre afaceri și își făcuse din librăria inaugurată cu douăzeci de ani în urmă un templu căruia i se dedicase întru totul.

Se auzeau acolo, la cenaclu, diverse voci, de la poezia tributară experimentelor lansate odinioară de revista *unu* până la ode și pasteluri inspirate din realitatea de rahat adusă de ocupația sovietică. Băieții ăștia cu caș la gură nu prea știau ce e poezia. Mulți dintre ei, rudimentari și bățăioși, veniți de la *Gazeta tinerilor progresiști*, formaseră un nucleu de forță și ridicau în slăvi grandoarea vremurilor noi. Fără îndoială că lui, ca negustor, îi era indiferentă orientarea ideologică a cenacliștilor. Mai toți erau clienții lui și îi servea în mod egal, cu aceeași gentilețe profesională. Îl nedumerea ciudata dăruire cu care fetele – fiindcă veneau și fete la cenaclu – se atașaseră până la frenezie de noile idei venite de la Răsărit. Se străduia să intre în ritmul vieții, să înțeleagă că lumea se schimbase, că trebuie să se adapteze noii ordini ce începea să se impună cu brutalitate.

Își amintea cu nostalgie de anii tinereții, când librăria lui era un loc de întâlnire și popas al intelectualilor subțiri ca domnul Racoviceanu – conu Victor, cum își permitea să-i spună – care avea să ajungă ambasador la Roma sau domnul Zeno Constandache, fost primar, sau doctorul Hanganu, Dumnezeu să-l ierte, ce sosea întotdeauna cu trăsura, care trăgea în fața librăriei. Ce oameni, ce fețe luminate! Cu soața doctorului, *madame* Yvette, femeie de o frumusețe eclatantă, conversa în

franțuzește, ca să o facă să se simtă bine, îi arăta colecția lui de timbre rare, de o inestimabilă valoare și îi pune pe masă ultimele cărți sosite chiar atunci de la Paris. Îi rămăsese până azi în simțuri, printr-o ciudată memorie olfactivă, parfumul tulburător ce stăruia mult timp după plecarea ei din librărie și Pepe, obrăznicătura, îi făcea cu ochiul și îi spunea patroane, mai lasă jos vizeta că te probozește popa de la biserica Sf. Varvara.

Trebuia să accepte, vrând-nevrând, că vremurile se schimbaseră. Acum, când sta comod la masa lui de pe Terasa „Belvedere” și bea un șvarț și admira discret suplețea trupurilor tinere care treceau pe stradă îndreptându-se spre Parcul Lahovary sau spre Cinematograful „Marinetti”, avea tot timpul să evalueze dimensiunile crevasei pe care o operase războiul între epoca de dinainte și de după. În principiu, nu-i plăcea să judece lucrarea timpului, să facă generalități, să divagheze pe marginea unor realități pe care nu pretindea că le înțelege. Trăise toată viața între cărți, și lumea lui, departe de a fi complexă, se circumscria în perimetrul vieții de familie – până în momentul când Tereza îl părăsise pentru un negustor de blănuri – și al intimității cu iubitorii de literatură.

Treptat, domnul Anastasescu descoperise că singura plăcere ce-i mai rămăsese era taifasul și locul său strategic pe Terasa „Belvedere” părea făcut anume pentru a-i satisface acest capriciu. Venea întotdeauna cu cămașă nouă, apretată, proaspăt bărbierit și parfumat discret cu apă de colonie. De la o vreme, domnul Stelică lipsea de la întâlnirile de seară. Se vorbea, ceea ce nu înseamnă neapărat că e adevărat, despre o corecție dură pe care ar fi primit-o în pivnițele din Strada Rândunelelor și că s-ar fi sfiit să-și etaleze public obrazul bine aranjat de pumnii oamenilor lui Dogeanu. Foarte posibil. Pe el, care văzuse atâtea – răzmerița legionară, bombardamentele, războiul – nu-l mai mișcau evenimente de natura asta, era hârșit. În linii generale, se ferea să facă orice fel de comentarii,

considera că cea mai potrivită atitudine e expectativa, aşezarea pe aliniamentul modest al privitorului. Îi ajungea să vadă, să constate. Evident că întâmplarea domnului Stelică, în măsura în care era adevărată, îl întrista. Ținea la el, firește. Apreciase întotdeauna fervoarea cu care se dăruise muzelor și inițiativa sa fertilă de a impulsiona mișcarea literară a orașului. Cenaclul, din fericire, își continua activitatea și în absența lui. Auzea (fiindcă nu mai participase la întruniri de mulțișor) că între timp conducerea fusese preluată de Irena, o fată foarte talentată, sânguincioasă și activă, ce redacta *Gazeta tinerilor progresiști*. E adevărat că versurile ei alimentau un soi de propagandă la modă astăzi printre tinerii ce vor să se afirme, însă în opinia sa ceea ce contează în primul rând e harul. Se întâmpla adesea să o vadă trecând pe lângă masa lui de pe terasă însoțită de vreun băiat din clasele superioare, trecea cu pasul ei nervos, de baiaderă, făcea o mică reverență drăgălașă, bună seara, domnule Anastasescu, și dispărea în clipa următoare, luând cu sine întreaga lui adolescență, pierdută în umbrele uitării.

Zizuco,

Încăpățânarea ta prostească de a nu-mi răspunde la scrisori trebuie să o iau ca pe un semn de ostilitate! Ca pe o rupere a punților care ne leagă! Sau care ne-au legat!

Bun. Să pornim de la această conjectură. Ce ai de gând să faci cu viața ta! Încotro te îndrepti! Spre ce limanuri! Încerc să interpretez tăcerea în care te-ai închis ca un reflex al spaimei și grozăviei în care ai fost siliți cu toții să trăiți. Am știri exacte despre ce se petrece în țară, în Alutela, *y compris*. E îngrozitor. Iar viitorul va fi cu mult mai rău, poți să fii sigură. Pe occidentali îi doare în fund de ce se întâmplă acolo, în Răsărit, abia dacă se descurcă pe moșia lor.

Un văr al lui *tante* Marguerita, fugit din țară cu un pachebot turcesc, mi-a spus că ești colată cu un belfer. Nimic de comentat. Doar că pe vremuri ți-teai cu mult mai sus, aveai ambiții mari, erai trufașă. Ce a mai rămas din toate fleacurile astea!

Cât despre mine, mă descurc mulțumitor. O gură rea ar putea spune că duc o viață ușuratică. Am bani, mă învârt între femei frumoase. Contesa Valentine mi-a dat-o în grijă pe nepoată-sa, Clotilde, o bibilică gingașă, prostuță, topită după mine. Încerc s-o introduc în viață, în viața adevărată, de altminteri pare să aibă apetit pentru desfrâu, învață repede, e silitoare, în scurtă vreme va deveni o cocotă de rasă.

În rest, ce să-ți mai spun! Mă duc la cursele de cai, sunt abonat la Operă, fac sport (în speță tenis) și joc la bursă cu oarece succes. Duminicile ies afară (Bois de Boulogne, Montreuil) cu drăgălașa de Clotilde și ne cunoaștem la modul biblic pe sub platanii uriași ai parcului ca doi adolescenți înfierbântați. Uitam să-ți spun: mi-am cumpărat un Packard '46, o splendoare. Puștoaica e înnebunită după huța-huța.

Zizucule, îți repet ce ți-am mai spus și în ultima scrisoare: că te iubesc cum te-am iubit întotdeauna,

că încă îmi ești soție (dar Dumnezeu, ești chiar soția mea!). Că dacă te decizi să evadezi din cloaca comunistă în care ești încarcerată și vrei să vii la mine voi face toate demersurile cu putință, inclusiv pe cale diplomatică, pentru a te scoate din infernul roșu și a te aduce în lumea liberă. Trimite-mi doar o vorbă și în scurtă vreme vom fi din nou ceea ce am fost înainte de plecarea mea precipitată.

Te pup, Titu

Ascultă: idioții ăștia de franțuzi s-au săturat de bine și ies aproape zilnic în stradă cu pancarde și drapele roșii și fac un tărăboi ridicol și strigă ca nerozii ne-am săturat de burghezie, jos capitalismul, trăiască Marea Uniune Sovietică, trăiască Stalin. Pe cîntecul meu dacă am mai văzut prostia într-o desfășurare atât de amplă, de absurdă. De le-ar fi hărăzit norocul să aibă parte de defilarea trupelor calmuce pe Bulevardul Saint-Germain, poate că n-ar mai fâlfâi cu atât avânt drapele bolșevice.

Horia se întorcea acasă din ce în ce mai sastisit. Ajunsese să deteste Tribunalul, deși între acești pereți neprimitori și reci își consumase toată tinerețea și obținuse atâtea succese zgomotoase. În ultimii doi ani pierduse o sumă de colegi, fie că părăsiseră orașul de teama represaliilor politice, fie că, rămânând dintr-o neînțeleasă imprudență, fuseseră arestați și duși cu dubele la Regiune. Oricine trebuie să plătească odată și odată.

Așadar, o parte dintre magistrați se risipiseră spre alte zări, iar cei numiți în locul lor, majoritatea originari din teritoriul de dincolo de Prut, preluaseră cele mai importante funcții – de președinte de instanță, de șefi de secție –, se înscriaseră la timpul potrivit, aveau carnetul roșu și își primeau acum răsplata binemeritată. Fapt e că nu se înțelegea cu ei, parcă vorbeau o altă limbă, erau marcați de morbul parvenirii, căutau să-l izoleze. Îi reproșeau că nu participă la acțiuni obștești, că e arogant cu ușierii, aprozii și ceilalți amploiați din tribunal, că e cosmopolit, citește literatură decadentă, impregnată de duhul otrăvit al Occidentului și altele. De la o vreme trecuseră la amenințări directe, puneau la cale să-l radieze din barou, dar el se pregătise, se simțea puternic, gata de ripostă. În plus avea dosarul fără pată: bătrânul lucrase într-o mină de lignit, fusese în prima linie la grevele din timpul marii crize și se prăpădise în subteran în urma unui accident de muncă. Ia să-i luăm acum pe domnii ăștia și să vedem dacă se poate lăuda vreunul că taică-său a fost laminorist sau cazangiu sau lăcătuș mecanic, ceva de genul ăsta, era convins că toți provin din mica burghezie sclifosită și pusă pe căpătuială.

Ce îl nemulțumea de la o vreme era așa-zisa reformă a justiției care adusesese în tribunale improvizația și vulgul, lăsând sentințele de judecată la mâna asesorilor, făpturi sărmane, inocente, lipsite

de doxă și discernământ, culese direct din lumea muncitorilor din fabrici. Cum să pledezi în fața unor oameni simpli, neînvățați cu termenii juridici, cu spiritul subtil al legilor, cum să produci spectacolul ingenios al argumentelor pentru niște ființe ce nu înțeleg o iotă din ce te străduiești să așezi în fața judecății!

Toate inconvenientele acestea, aliniat la starea de angoasă ce domnea în rândul cercului de prieteni în care se învârtea, o bună parte dintre ei pasibili de a intra în atenția Siguranței, nu erau de natură să-i dea o dispoziție fericită. Nici căsnicia nu-i mai aducea acele clipe de confort spiritual cu care fusese răsfățat cu ani în urmă. Renate devenise cicălitoare, iritabilă și posesivă, avea probleme cu noua directoare sosită de curând în Alutela, o oboseau elevele, tot mai impertinente, încurajate de activiștii Organizației de tineret. Orașul se înnoia de la o zi la alta și ei, localnicii, cei ce păstrau tradițiile pământene, nu înțelegeau ce se petrece.

În momentele apăsătoare, de depresie, o vizita pe Tanța, în locuința ei din Țigănie. O cunoștea din vremea când Hotelul „Casablanca” era în plină înflorire. Serile intra acolo atâta lume bună pentru afaceri, tranzacții și cocktailuri, încât prezența unui avocat era un lucru cu totul uzual. Ținea la reputația lui ca orice om ajuns într-o poziție socială onorabilă și se înfiora la gândul că Renate ar fi putut afla de derapajele-i erotice, într-un anume fel inofensive. Acum, că prostituția fusese prohibită de legislația proletară, trebuia să-și ia măsuri de precauție sporite. Mergea la Tanța numai după căderea întunericului și se încumeta să intre doar când se convingea că pe trotuar nu trec persoane cunoscute. Aceste piruete inocente îi provocau o stare de excitație specială, pe care n-o mai avusese din anii studenției când, încurcat cu soața unui angrosist de vite ce locuia într-o vilă pe Șoseaua Bonaparte, trebuia să escaladeze un zid înalt, un gard de mărăcini și un balcon ca să acceadă în budoarul nerăbdătoarei Cleo.

Noua locuință a Tănțicăi, modestă, dar aranjată cu bun-gust, îi oferea o oră-două de destindere. Fata se descurca destul de greu după închiderea bordelului de la „Casablanca”, totuși își păstrase drăgălășenia și optimismul. Beau o cafea turcească făcută după rețeta coanei Eglantine și un păhăruț cu coniac și discutau în pat prostii, cum se întâmplă în momente de intimitate. Îl amuzau istoriile licențioase culese din experiența ei prodigioasă, rateurile și neputințele clienților și mai ales poveștile cu vilegiaturiști care veneau la băi pe vremea când Hotelul „Casablanca” constituia placa turnantă a turismului montan și balnear din zonă. Aprecia la ea profesionalismul și discreția. De când o cunoscuse, n-o auzise niciodată pomenind vreun nume de client, avea decența de a păstra anonimatul vizitatorilor, era stilată. Merita să aibă un destin mai generos. Rămăsese uluit când într-o seară, cu ani în urmă, o auzise sporovăind pe franțuzește în apartamentul Eglantinei, vorbea o limbă curățică, și se gândea ce curtezană rafinată ar fi ieșit din ea dacă ar fi nimerit într-unul din stabilimentele de lux pariziene.

Când se întorcea acasă, noaptea, Renate îl aștepta cu masa, o săruta. Trecea prin clipe dificile. Trebuia să improvizeze un scenariu ca să-și justifice întârzierea, era stângaci, simțea povara dulce a culpabilității ce dispărea apoi treptat, până ce totul se reorganiza în vechile tipare, lăsând în urmă o mare mohoreală.

Odată, după o ședință plictisitoare, în care președintele îi muștrulise pentru participarea slabă la orele de învățământ ideologic, s-a hotărât să o vadă pe Tănțica. Era târziu, se întunecase. În câteva minute se afla în Țigănie. Ploua ușor. Pe strada prost luminată nu se vedea țipenie de om. De câte ori mergea la Tanța, își lua măsuri de siguranță îndoite din cauza proastei reputații a cartierului. De la porțița cu ostrețe n-avea de mers decât vreo zece pași până la ușa fetei. Își stăpânea cu greu emoția. Tocmai trecea pe sub o sârmă cu rufe întinse la uscat ce se zbăteau sub mângâierea vântului și se gândea ce

prost o nimerise Tanța cu zvântatul albiturilor, când s-a desprins din întuneric o umbră ce ieșea tocmai pe ușa unde urma să intre el și până să se dumirească s-a trezit în fața sa cu Sandu. Ce faci aici pe vremea asta, tati! l-a întrebat băiatul, trecând pe lângă el fără să se oprească. Nici n-ar fi fost nevoie să mai adauge altceva, și în clipa următoare se topise în întunericul morocănos al nopții.

Miercuri. Doctorul Kirilenko îmi face o curte sobră, bine temperată. Alaltăieri s-a oferit să facă o gardă în locul meu, refuz politicos. Vorbește cu un ușor accent moldovenesc. L-am întrebat dacă e ucrainean, așa cum îl arată numele, răspunde evaziv, la urma urmei ce contează.

Aflu că biata doamnă Sireteanu a paralizat. Renate, care a vizitat-o la azil, îmi spune că personalul le ține nemâncate pe bătrâne, că le bruschează, le insultă. Și ce banchete oferea pe vremuri casa Sireteanu, una din cele mai distinse familii alutane. Grigore, prefect sub guvernarea Duca, făcuse studii la Sorbona și trecea drept penalistul forte al orașului.

Primesc din nou un plic cu versuri în hexametrul antic semnate de Stelică Barborică. Băiatul ăsta e ȋicnit! Orașul agonizează sub privirea noastră adormită și lui îi arde să gloseze despre bravura lui Ahile Peleianul.

Seara la Luchi. De o săptămână dorm la el. Mi-e teamă să rămân cu Jeni și Ilie peste noapte. Ieri am găsit un lacăt pe ușa de la baie. Să-mi intre bine în cap că s-au schimbat stăpânii.

Joi. Scrisoare de la Titu. O duce bine. Are femei și bani, o protectoare generoasă și o amantă idioată. E interesat de viitorul meu, drăguțul. Iar pe de altă parte, se îngrijorează de reputația familiei, de blazon. De mezialianța cu un bărbat fără evghenicon. Ideea de a mă extrage din rahatul ăsta și de a mă transplanta în lumea liberă e cel puțin bizară.

Larisa: doamnă doctor, iertați-mi îndrăzneala, că sunt o fitecine pe lângă dumneavoastră, dar nu știu ce să mă mai fac cu Grișa al meu că nu i se mai, Doamne iartă-mă, decât dacă mă bate și e voinic fir-ar al dracului cu mama lui și mă lovește tare și nu că nu-mi place să mă joc cu el, dar nu-i normal să îndur

atâta canoneală pentru un lucru, ca să o spun pe-a dreaptă, la îndemâna oricărui bărbat. Că uite, sunt plină de vânătăi și umflături, și își desface bluza și îmi arată prețul cu care își duce negoțul căsniciei.

Doctorul Mirea ne strânge în fiecare dimineață, după raport, și-l pune pe unul dintre noi să ne citească articolul de fond din ziarul Fapta, oficiosul Comitetului. Mă amuz să urmăresc expresia de pe figurile colegilor care mimează interesul, fiecare în maniera lui, unii mai performanți, alții stângaci sau pur și simplu retractili, unindu-i doar plictisul ce se așterne încă de la prima frază înmormântată în truisme. Petrecem câteva minute de coșmar. Și acum la lucru, ne spune cu vioiciune Mirea, când ultimele ecouri ale cuvântului partidului se sting într-o tăcere obosită.

Sâmbătă. Trec zilele îngrozitor de repede. Orașul în continuă schimbare. Se desființează instituții vechi, dispar tradiții și legende. În fiecare zi te întâmpină câte o minunăție. „Café Royal”, pe care obișnuia să o frecventeze Titu, adăpostește sediul Cooperativei de încălțăminte Calapodul Roșu iar cafeneaua „Zombo” a devenit Biroul pentru Repartizarea Forțelor de Muncă. Până și studioul foto Ilarion&Mihălcescu s-a transformat în Centrul pentru recoltarea plantelor medicinale „Păpădia”. Se simte o fervoare a suprimării trecutului cu orice preț și a înlocuirii lui cu surogate tranzitorii, ieftine.

În cabinetul meu, pe Luterană, s-au instalat birourile Ligii Patrioților. Trei mese, funcționari, dactilografe, tabloul tovarășului Stalin. De-o parte și de alta a intrării două drapele roșii cu stema Uniunii Sovietice. Doriți ceva, tovarășă! se interesează o femeie grasă cu mâinile în șolduri și fălci de bucătăreasă.

Luchino tot mai deprimat. Ieri, două ore în compania lui Dogeanu. E hărțuit pe tema tablourilor blestemate și a lui Benito care, neavând ce face, trăncănește pe posturile de radio apusene despre teroarea instituționalizată și pușcăriile politice din

țara noastră. Luchi habar n-are ce prostii emite taică-său acolo, dar Dogu știe totul, îi dă citate edificatoare din textele bătrânului antreprenor, ia uite, zice, poporul geme sub cizma sovietică, sau mercenarii de la București se închină la altarele Kremlinului și după fiecare zisă a lui Benito îi arde câte o palmă îndesată de parcă el ar fi rostit acele vorbe, nu Gerardini-tatăl. Dogeanu îl presează să scrie la gazetă că taică-său e un agent străin degenerat, năimit în solda cercurilor agresive imperialiste, un vânzător de țară și alte fantezii din inventarul lor propagandistic și Luchi se încăpățânează să refuze și după fiecare smotoceală îi dă drumul, cu povața să se mai gândească, să ia până la urmă o hotărâre responsabilă. Luchi s-a deprins de la o vreme să-și petreacă după-amiezile pe malurile Hinței, își ia creioanele și mapa de desen și face schițe. Mă fascinează jocul demențial al valurilor, zice, ieri am văzut o nimfă despletindu-și părul în apele înnegurate ale râului. După popasurile în Strada Rândunelelor, e și firesc să vezi naiade, nimfe și sirene.

Luni. Azi-noapte am visat-o pe scumpa de Yvette. Eram la mare, poate la Balcic. Franțuza zicea că o să plouă. Că e minunat să fugi prin ploaie fără noimă. Pe drumul prăfuit trecea un turc cu doi catâri care trăgeau sacale. Yvette s-a apucat să se dezbrace și în clipa următoare s-a pornit furtuna și m-am trezit și nu-mi mai amintesc nimic.

Jeni (când tocmai mă întorceam de la spital): dacă dorești să faci un duș, pot să-ți deschid la baie, dar nu te bălăci prea mult și ia-ți săpunul propriu și fii atentă să nu stropești covorul.

Ei cred că sunt nebună, nenorociții dracu', nebuni sunt ei, că au întors orașul cu fundu' în sus și nu mai știi în ce oraș trăiești. Și dacă mă tot împing acolo, în beciurile lor ce put a pipi și mă lovesc și mă amenință că termină cu mine, zicând că nu știu ce prostii am spus pe stradă, ei își închipuie că or să-mi închidă clanța, păi eu vorbesc ce vreau că d-aia am limbă și nu există omul care să-mi pună mie lacătul la gură. Se iau după școlarii ce se țin de mine și strigă moașa Zina, trece nebuna de Zina cu drezina, și mă îngână și se scâlâmbăie ca niște mascalțoni și râd de pălăria mea cu pene pe care am primit-o de la regină când a trecut odată prin locurile noastre și m-au chemat la Primărie să mă vadă ea, cu ochii ei, și să mă pupe, eram și eu ceva în orașu' ăsta. Or ei sunt niște drăcușori abia înțărcați și fără minte și îi mai altoiesc din când în când dacă îi prind, dar ăștia, vlăjganii ăștia, flăcăi în toată firea, ce-or fi având cu mine de nu mă lasă să-mi văd de drumul meu că n-am ucis pe nimeni și nici răzmeriță nu fac și dacă zic și eu o vorbă acolo, cum că mă doare în cur de steagurile lor vopsite în roșu pe care le-au înfipt în tot orașu' sau că a ajuns țiganu' împărat, că chiar așa și e, e musai să mă salte și să mă înghesuie în bârlogul lor și să mă bată pe mine, femeie singură și ei atâția hândrălăi, lovi-i-ar!

Mai ieri-alaltăieri vine unu' și zice fã nebuno, mai lasă dracu' gura că de la gură o să ți se tragă și intri la pârnaie și n-o să mai ai parte de lumină până crăpi de tot. Aș vrea s-o văd și p-asta și până una alta ia să te întreb de unde mă-ta te nimeriși aici în târgul nostru să faci legea, păi știi tu, neamule, că tot orașu' ăsta a trecut întâi prin mâna mea, vorbesc de cei mai copti, adică eu i-am scos din aia mă-sii, ca să zic așa, că n-avea târgu' pe-atunci decât o moașă și aia eu eram și până să vin eu, care făcusem școală la Pitești și aveam patalama la mână, femeile nășteau ca vacile,

că se dădeau pe mâna babelor și bieții prunci se prăpădeau cu zile. Dar el o tot ținea cu legile și Comitetul și noua rânduială și mă amenința cu pușcăria de parcă pușcăria atâta aștepta, să intru eu acolo, că sunt cea mai moțată. Și într-o seară mă trezesc cu altu' că bate cu bocancul în ușa mea iar eu tocmai pusesem să fierb de mămăligă și zice fă zărghito, n-ai aflat cumva cine a lipit pe poarta Primăriei afișu' ăla cu jos partidu' căcăcioșilor de comuniști! De unde era să știu cin'la lipit, că eu nu ies pe stradă decât ca să iau pâine și ce-o mai fi acolo și-i spun că nu știu cine-o fi și chiar dacă aș ști tot nu i-aș spune, și el să nu-ți închipui că noi suntem din ăia de ne faci din vorbe și nici n-apuc să mai adaug ceva că-mi arde o palmă peste gură, o labă grea, de modârlan, noroc că am căzut pe pat că altfel mă aduna de jos bucată cu bucată.

Într-altă zi mă pomenesc cu doi gealați în straie de sergenți, ca ăia de fluierau pe vremuri, noaptea, ca zevzecii, și zice am venit să-ți facem percheziție, să vedem ce ascunzi prin boarfele ălea ale tale de babă împuțită, și se apucă și-mi răstoarnă casa cu fundu' în sus și umblă prin dulapuri, prin saltele, pe sub pat, în lada mea de zestre că nu știu ce căutau nenorociții dracu', puneau atâta râvnă că-mi și venea să râd, și nici dacă ar fi găsit grămezi de galbeni nu merita atâta caznă. Până la urmă au obosit de-atâta scotoceală și au zis las'că o să mai venim și altă dată și când să iasă au catadicsit să-mi dea un șut în cur, așa de bună ziua.

Stau câteodată și mă gândesc în ce țară trăim de nu mai e respectul de odinioară, că eu cu mâna mea i-am scos din burta mă-sii pe domnu' Nicu Dona, procurorul, pe domnu' Costandache, fost primar și pe atâția deputați și senatori și doctori și profesori și am ajuns acuma de batjocura unor mojici și bătărași lipsiți de manieră ce nu se uită la obrazul omului și mă tratează ca pe o țigancă, pe mine care am primit medalia *bene merenti* și am dat odată mâna cu domnu' Iorga și cu domnu' Duca și aveam un loc al meu în față, la tribună, la sărbătorile de Zece Mai,

când defila pe Bulevard armata în frunte cu domnu'
Mărmureanu, colonelu', Dumnezeu să-l țină...

După cele întâmplate zilele trecute, nu știu dacă o să mai pot vorbi cu el. Mi-ar fi nespus de greu s-o fac. Sunt lucruri peste care nu poți trece. Normal ar fi să încerc să uit sau să mă prefac că am uitat, ca și cum totul ar fi fost o joacă, hârjoană de copii zburdalnici.

Dar asta nu e totul. Suntem de douăzeci de ani vecini. Stăm gard în gard. Când ies în curte ca să hrănesc găinile și curcile nevesti-mii sau să vorbesc cu Bimbo care moțăie întins pe burtă lângă cușcă, am sentimentul inconfortabil că sunt privit, că sunt sub observație. Un sentiment al naibii de tâmpit, ca și cum aș fi făptuit un lucru reprobabil.

De întâlnit ne întâlnim, firește. Cum poți să eviți pe cineva ce-ți e vecin cu casa. Ne salutăm. El mă salută, bună, Dandule, eu îi răspund și gata, trecem mai departe. Fac tot posibilul să-l ocolesc. Când plec de-acasă, mă uit în prealabil pe fereastră ca să mă asigur că nu e în curte. În caz că e, aștept să plece sau să intre în casă. Uneori aștept și câte un sfert de oră. Știu că e caraghios ce fac. Că sunt ridicol. Dar asta e situația. În clipa când îl văd, mă înhață o greață împuțită.

Când s-au mutat părinții săi alături, eram copii. Îmi amintesc că ne dădeam cu sania pe derdelușul de la părintele Grigore. El n-avea sanie și îl primeam pe a mea. Era un puști firav și scofâlcit și cam nătâng, dar pentru mine chestia asta nu conta. Ne mai jucam prin curte de-a minge la găoază, de-a v-ați ascunselea sau care face pipi mai departe. A mers vreo trei sau patru ani la școală, pe urmă taică-su l-a luat să învețe meserie în atelierul lui de cizmărie de pe alea Adâncata și din momentul acela ne-am întâlnit din ce în ce mai rar, fiindcă muncea de dimineața până seara și parcă dintr-odată s-a maturizat. Didu se ducea acum cu fete, avea o

prietenă, Suzana, și serile și le pierdea cu salahorii prin cârciumile din mahalaua rău famată a Hinței.

Astfel încât ar fi exagerat să afirm că am fost prieteni. Am copilărit în medii sociale diferite și ne-am format în altă lume și numai faptul că eram vecini și că am respirat același aer, al orașului de dinainte de război, ne-a apropiat într-un anume fel, a stabilit un soi aparte de comuniune între noi, o camaraderie, ca între beduinii ce traversează deșertul împreună, după care cărările li se despart.

Când m-am întors din București, unde făcusem studii de Economie, orașul afișa o altă față. Vedeam pe stradă o sumă de necunoscuți, de oameni noi. Administrația se schimbase, de la primar până la cel mai mărunț funcționar. O parte a intelectualilor fusese ridicată sau luase drumul pribegiei. Părinții mei și prietenii vorbeau ferit, în șoaptă. Nu mică mi-a fost mirarea când l-am văzut pe Didu îmbrăcat în haine militare. Ne-am îmbrățișat. Se împlinise, exala un vag parfum de mosc. Tunica, nouă, cădea pe el perfect. Avea și verighetă. Ținuta sa m-a impresionat, nu aducea nici pe departe cu ucenicul pe care-l lăsasem lucrând în cizmăria lui nea Vicu de pe aleea Adâncata.

M-a invitat să beau o bere la Restaurantul „Élysée”, pe Corso. Dacă nu l-aș fi cunoscut de-atâta vreme, aș fi putut jura că e ofițer de carieră. Curat, distins. Purta pe umeri cu oarece distincție cele patru stele în cinci colțuri, care marcau dimensiunile schimbării. Din câte mi-a dat să înțeleg, făcuse niște cursuri politice și fiind destoinic, lucra acum la Siguranță, sub oblăduirea lui Dogeanu. Mi-a spus că taică-su își închisese între timp atelierul și se mutase la Constanța, unde primise direcția penitenciarului de-acolo. Tu, tu ce învârți! m-a întrebat și descifram în tonul lui nu atât curiozitatea de a afla ce e cu mine cât dorința de a pune puțină ordine în noile relații dintre noi.

De-atunci ne-am întâlnit de multe ori. Schimbam vreo două-trei cuvinte, glumeam pe seama copilăriei noastre zvăpăiate. De fiecare dată era grăbit și dacă

ne lungeam la vorbă se uita nervos la ceas și se scuza, o întâlnire, ceva urgent la slujbă. Descopeream, de fapt, că nu avem ce să ne spunem. Distanța ce existase întotdeauna între noi se adâncise. Trăiam pe paliere diferite. Mai consistente erau discuțiile purtate în curte, peste gard. Făceam prognoze asupra recoltei de la vară, schimbam păreri despre alimentația orătăniilor, ne consultam în legătură cu prepararea murăturilor. Didu creștea iepuri de casă, ținea un câine, trei pisici și un papagal primit în dar de la o delegație de polițai din China. Duminicile, în jurul prânzului, striga la mine să vin la gard și să ciocnim o bere rece. Aveam relații de vecinătate amiabile.

Cu zece zile în urmă am fost chemat la sediul lor din Strada Rândunelelor. Am așteptat o oră pe o banchetă, într-o odaie fără mobilă, cu geamurile mate. Singur. Se auzea de-afară foiala străzii, un zumzet surd de glasuri vesele. Habar n-aveam ce treabă au cu mine. Nu mă știam dator la nimeni. Aflasem, bineînțeles, că cine intră acolo n-a venit degeaba. E plin orașul de zvonuri neliniștitoare.

În fine, au intrat în cameră Dogeanu în persoană și Didu, vecinul meu cu casa. Civili. Dogeanu a urlat că să mă scol dracu' în picioare când stau în fața lui, era nervos. M-am ridicat și în clipa următoare mi-a expediat o palmă noduroasă, de mi-au trosnit urechile. Acum mi-e greu să reproduc în amănunt ce-a fost, că totul s-a petrecut destul de învâlmășit și repede. A urmat o serie de palme, de pumni și de picioare pe care mi le aplicau pe rând și el și Didu, nici nu pot spune care dădea mai îndesat, că amândoi păreau experți, și în vremea asta țipau la mine mă reacționarule, mă exploatatoru' dracu', mă banditule, păi cum poți tu să spui acolo, în biroul tău nenorocit, de față cu atâta lume, că țara e condusă de vagabonzi și coate-goale, că rușii ne despoaie de toată avuția patriei, că Stalin, genialul conducător al oamenilor muncii, e un asasin sălbatic, care și-a pus în gând să fută toată Europa! Cum crezi că o să tolerăm să ponegrești poporul și partidul clasei muncitoare!

După o vreme, în care tot încasam scatoalce și nici nu mai știam de mine, cred că au obosit și s-au oprit și s-au uitat unul la altul, să se consulte ce și cum și au socotit pesemne că repriza a fost suficient de productivă. Dacă mai cârcotești, a zis ca o concluzie colonelul, o să descoperi că avem metode mult mai eficace de a-ți închide pliscul. Și ca să încheie în aceeași notă, Dogeanu mi-a mai ras o labă pe care aproape că nici n-am mai simțit-o.

Din cauza stării în care mă aflam, mi-e greu să-mi amintesc dacă vecinul Didu a mai avut resurse să mă privească în ochi și să evalueze halul în care el și colaboratorul său mă aduseseră. M-au expediat acasă într-o Pobodă cu perdele dantelate. Îi interesa, dintr-o legitimă pudibonderie, să nu se vadă cum ies vizitatorii din sediul de pe Strada Rândunelelor.

I-am spus din prima zi: Dorine, greșești că vii aici, în orașelul ăsta sclerozat în care se retrăgeau pe vremuri tuberculoșii să soarbă aer proaspăt și să-și aerisească plămânii zdrențuiți de molii. Greșești cum nu-ți închipui. O să te căiești. Bărbatu-meu a fost întotdeauna atras de locuri liniștite, departe de forfotă și zgomot, îi place să se considere un visător și din păcate așa și este, căci altfel n-ar fi renunțat la postul său din Capitală pentru a eșua în groapa asta fojgăind de activiști de fabricație recentă, de pensionari încremeniți în dogme și polițiști câinoși și imbecili.

Cu câțva timp în urmă, nu-mi amintesc să-ți mai fi povestit, s-a apucat să spună copiilor la clasă că țara noastră e cotoșită de străini, că am ajuns în stare de robie, că suntem jefuiți ca-n codru de rusnaci și a glosat un timp pe tema asta și după două zile a fost chemat în cabinetul directorial. Nu-ți reproduc ce moșiciei a fost silit să înghită de la Beșteliu. A fost cumplit. Din ziua aceea s-a deprins să ia pastile. La început puține, apoi cu pumnul. Îl indigna nu atât grosolănia bossului cât faptul că elevii au început să-și toarne dascălii. Nu la direcțiune. Ci fix la Siguranță. La dobitocul ăla de Dogeanu. Și pentru că tot veni vorba de Dogeanu, ai fost vreodată, seara, la luminație, pe Corso, când iese lumea să-și facă norma de plimbare! Din când în când apare colonelul în uniformă militară. Se plimbă singur, țănoș, preocupat, cu mâinile la spate și trecătorii, timorați, se dau în lături pur și simplu, îi fac ipochimenului cărare să treacă prin mulțime legănându-se ușor din șolduri ca John Wayne printre văcarii lui, e un spectacol, draga mea, un spectacol înveselitor dacă n-ar fi sinistru. Ghiorlanul dorește să simtă pulsul maselor. E încântat de spaima pe care o induce în mulțime.

Atunci, când cu întâmplarea despre care îți povesteam, Dorin habar n-avea ce dănaie o să i se

întâmpie în scurtă vreme, dar devenise, bineînțeles, prudent. Nici nu-ți închipui ce dificil e să predai istoria azi, când timpul realmente a luat-o razna și tot ce până adineaori a fost pravilă, în ziua următoare nu va mai fi decât o biată amintire. În ultimele luni era de nerecunoscut: nervos, chiar agitat. Juca o oră, două șah în cămăruța lui de lucru, juca, dacă îți poți imagina, cu sine însuși. Începuse să scrie o carte despre deschideri și expedia scrisori la București unor amici cu care jucase șah în tinerețe. Când ne-am luat, nici nu știam că are boala asta. Abia după ce te ții cu un om mai multă vreme ajungi să-i afli ciudățeniile.

Singurele lui momente de deplină relaxare le consuma în salonul mov de la „Café Royal”. Ai fost vreodată acolo! Cinci-șase mese la care se joacă pietre, licitație sau poker, mai ales poker. Pereții tapetați cu catifea. Lumini ascunse în perete. Covoare moi. Discreție, separeuri. Clienții, în marea lor majoritate, vin de la Clubul Intelectualilor, pe care l-au desființat acum un an tovarășii, așa cum cred că știi. Din când în când apare după o draperie *monsieur* Silvestre îmbrăcat în frac, aruncă o privire circulară asupra meselor și se retrage tot atât de repede și de discret precum intrase. În totul, un loc intim, odihnitor. Ei bine, la „Café Royal” își petrecea mai toate după-amiezele și se întorcea târziu și obosit, dar nu-l boscorodeam, fiindcă știam că doar acolo se putea extrage din starea de anxietate pe care i-o inducea contactul cu elevii.

Vei fi uimită când o să afli din ce nimica toată ți se poate trage pocinogul. Liceul are internat pe Strada Precupeților și Iorgulescu, proful de chimie, care împlinea și misia de responsabil al căminului, a contractat o dublă pneumonie – spital, concediu, supraveghere medicală – și directorului i-a venit ideea proastă să-l desemneze pe Dorin să-i țină locul. Dorin, bineînțeles, a refuzat – că n-are abilități pentru o funcție ca asta și pentru nicio altă funcție administrativă, că sunt profesori tineri și becheri mai potriviți să facă o treabă ce-i obligă să doarmă

noaptea la cămin și alte argumente de bun-simț ce l-ar fi înduplecat pe orice șef, în afară, evident, de Beșteliu pe care îl știe tot orașul cât e de zevzec și capsoman.

Dar hai să-ți spun o vorbă despre Beșteliu. Până mai ieri predă la o școală de corecție din Corabia. Căsătorit cu o manichiuristă, ca să știi. Cum a ajuns director la un liceu cu reputație ca al nostru e o enigmă, ca multe din cele petrecute în anotimpul viforos prin care trecem. Și vrei să afli ce *hobby* are drăguțul de director! Colecționează nuduri, adică femei goale, pozate în atitudini indecente, ca să nu zic scabroase. Mi-a spus-o Bercea. Era profesor de serviciu pe școală și Beșteliu a uitat sertarele de la biroul directorial deschise. Sărmanul Bercea, cu moaca lui de fătălău, ce mutră trebuie să fi făcut! M-a pus să jur că n-o să duc povestea mai departe.

Și cum spuneam, Dorin și-a luat serviciul în primire. I-am înghesuit într-o valiză cărți, papuci de casă, pijamale, un pui de pernă, tot ce trebuie. Pleca la nouă seara, se întorcea la șapte dimineața. Pentru un om cu tabieturi cum e el, adevărată penitență. La opt luam micul dejun în *tête-à-tête* apoi pleca să-și facă orele la școală. Intrase într-o horă nebunească. Seara își petrecea o vreme la cafenea și du-te fuga la cămin să-ți culci odraslele, care făceau o hărmălaie îngrozitoare, se băteau, fumau în draci, jucau barbut și poker.

Sunt astfel de situații când pacostea plutește în aer, îți transmite un fel de unde de avertizare. Nu zic că prevedeam ce-o să se întâmple, Doamne ferește, dar modul în care ajunsese să trăiască îl ducea cu siguranță spre prăpastie. Și într-o dimineață Dorin n-a mai sosit acasă, la fruștuc. M-am gândit că o fi având probleme la cămin și că s-a dus direct la școală. Însă nici la prânz nu s-a întors. Nici după masă. Simțeam că înnebunesc de frică, eram confuză. Am luat la rând toate eventualitățile care i-ar fi putut justifica absența însă niciuna nu se potrivea cu obiceiurile lui știute. Spre seară mi-am făcut curaj și l-am căutat la cafeneaua lui *monsieur* Silvestre, iar

partenerii săi de poker m-au asigurat că nu-l văzuseră în seara aceea.

În zilele de azi când totul e posibil ar trebui ca astfel de bizarerii să nu ne mai nedumerească. Firește că a doua zi m-am dus la școală. Nu se știa nimic de el. Directorul mi-a spus că n-a venit la ore. Tot ce am aflat e că în noaptea precedentă, la ora zece, în camerele internatului s-a auzit la difuzoare *in extenso* programul postului de radio BBC. Tocmai își deversa otrava propagandistă asupra sărmanilor copii cu mintea lor curată, genuină.

De atunci Dorin n-a mai venit acasă. Dar e de presupus unde se află. Măcar pot să refac mental istoria acelei seri nefericite. La nouă, așa cum proceda de obicei, Dorin a dat o raită prin vestiare și camerele de dormit. A constatat că totul e în regulă. A stins luminile. S-a întors apoi în odăița rezervată lui, s-a întins pe pat și a citit o oră. Știu ce citea: *L'Éloge de la Folie*, într-o ediție veche, achiziționată de la un anticariat pe cheiul Dâmboviței. La zece, așa cum face în fiecare seară, a deschis radioul ca să asculte știrile. Distrat cum e, a neglijat să apese pe butonul care deconectează sistemul de radioamplificare de dormitoarele elevilor. Iar restul se cunoaște. Ia spune, ce crezi tu de toată treaba asta!

Joi. Când a născut Matilda aveam vreo zece ani sau nici atât. Era de o frumusețe exuberantă, nicio femeie nu conta în fața ei. Orașul părea să fie în sărbătoare: iluminatie pe Terasă, pe Bulevard, în parcuri iar seara foc nebun de artificii. Fanfara militară i-a încântat pe târgoveți vreo două zile cu valsuri vieneze, cadriluri și mazurci. Bazaca, om de vază, primar în vremea aceea, a pus să se împrăștie pe stradă, de la benzinărie până la Banca de Comerț și Credit, cinci stoguri din fânul cel mai bun ca să o protejeze pe Matilda, în timpul caznelor natale, de zgomotul căruțelor și al birjelor. Mi-am amintit de toate astea fiindcă aseară Matilda mi-a făcut o vizită neașteptată. Gusta din vârful buzelor din crema de cacao cu care o tratasem și mi-a spus Zizuco, de ce nu te măriți cu Gerardini! E preferabil un mariaj pripit decât o legătură indecentă.

Din noile minuni ale orașului: liceul Carol, cu veche tradiție în oraș, a devenit liceul Maiakovski, Strada Regală – Ilie Pintilie iar Parcul Știrbei-Vodă – Parcul Lenin.

Doctorul Kirilenko mi-a mărturisit că în timpul liber îi place să picteze. Nu vrei să treci odată pe la mine să-mi vezi lucrările! mă întreabă pe un ton prin care își păstrează cu abilitate o pistă de refugiu, pentru că știe exact ce o să-i răspund, tocmai de aceea mă obstinez să tac iar el mă ia de braț colegial și-mi zice nu face pe nebuna că știe tot orașul că trăiești cu Luchi Gerardini.

Sâmbătă. Luchino chemat pentru a nu știu câta oară în Strada Rândunelelor. Din ce în ce mai mohorât, mai sceptic. E nevoit să-și țină orele cu vânătăi pe față. Elevii din clasele superioare zâmbesc cu înțelesuri, își dau coate. O parte dintre ei, care au trecut prin beciurile caraliilor, citesc pe chipul lui efectele intimității cu oamenii lui Sașa.

Mă pomenesc cu Paula, însoțită de Irena, sosite într-o scurtă vacanță studențească. Entuziaste, zvânturate. Aduc un braț de flori și boarea tinereții lor impertinente. Vorbesc pe rând, apoi deodată, vor, parcă, să-și deșerte cât mai grabnic impresiile primului contact cu universitatea. Marasmul în care se bălăcărește târgul nostru se pare că nu există pentru ele, prezente sunt numai vârsta lor exuberantă, exaltarea, speranțele nebune și propensiunea spre un viitor nesigur, fabulos. Pe ele încă nu le-a lovit în plin duhoarea pestilențială a transformărilor, sunt vesele, îndrăgostite. Teroarea instalată sau numai presimțită nu cântărește mai nimic pe lângă un colocviu trecut cu brio sau zâmbetul galant al unui fante. Le-am dat dulceață de cireșe amare și un păhărel cu vișinată. Irena, mi se spune, a renunțat la studiile clasice pentru care se pregătise, s-a înscris la Drept și urmează în paralel o școală de partid de șase luni, dorește să ajungă procuroare. E momentul să se facă dreptate în țara asta, se explică viitoarea acuzatoare publică și ochii ei de un verde sângerieu capătă deodată luciri justițiare.

Se aude că bietul domn Sarafoleanu a luat-o razna. Și-a pus lacăt atât pe poarta casei cât și la agenția de bilete și s-a mutat cu totul la părintele Diniță de la Biserica Sf. Dumitru. Iese doar seara, îmbrăcat în negru, coboară binișor pe Bulevard și-și pierde urma prin stufărișul des din lunca Hinței și abia după miezul nopții se întoarce la biserică și se strecoară pâș-pâș în casele parohiale. Diniță susține că locuința lui Sarafoleanu e bântuită de fantome, dar cine stă să creadă spusele părintelui!

Luni. Ostașii sovietici – retrași într-o cazarmă de la periferiile orașului. Pe străzi, doar câte un ofițer superior cu pieptul garnisit cu decorații. Monumentul eroilor armatei roșii a fost găsit acum o săptămână improșcat cu smoală. Anchetă drastică. Toți angajații cimitirului, inclusiv groparii, au fost înghesuiți în beciurile Siguranței.

Mă întâlnesc în piață cu bunul doctor Tache. De necrezut cât a îmbătrânit. Mă pupă zgomotos pe amândoi obraji. Reziști cu eroism, îmi spune, ești tare. Să treci odată pe la mine să stăm de vorbă pe îndelete. Am un Pernod din vremurile bune. Și niște discuri cu Kempff și Rubinstein de excelentă calitate.

Ieri noapte gardă. Impresionantă imaginea bolnavilor dormind întinși pe pat, încremeniți în diferite ipostaze gestuale. Și liniștea apăsătoare, provizorie, încărcată cu electricitate. Doar câte un foșnet de cearșafuri, un geamăt, un suspin prelung, ca o expiere. Cum să te desparți de lumea asta care e o parte din existența ta cea mai curată!

Luchi: Zizuca, e preferabil să nu mai dormi la mine o vreme. Cred că înțelegi din ce motive. Dacă mai vin băieții pe la mine, e bine să nu le ieși în cale.

Miercuri. Doctorul Mirea: ce-avură dom'le cu curvele de le goniră! Cu ce îi deranjau, măi frate! Că uite, e plină secția de sifilitici.

Maiorul Dumbrăveanu și-a tras un glonț în frunte pe treptele din fața Casei Ofițerilor. Pe vremuri, evenimentul ar fi făcut rumoare. Azi, e comentat în șoaptă, pe la colțuri. Înfirmarea la cimitirul Sf. Cruce, discretă, aproape subversivă.

Cu Luchi în Zăvoi. Luchi le dă pâine lebedelor, care renunță o clipă la ținuta princiară și se îmbulzesc să înhațe lacome firimiturile. Așa cum se hrănesc, grăbite, coboară la condiția unor banale găște infometate. Ne odihnim pe o bancă sub ocrotirea sălciilor plângătoare, e rece, stă să ningă, dar ne simțim grozav, sunt clipe dăruite când cazi sub vraja unei iresponsabile prostiri reconfortante. Și Luchi: ar trebui să fug, nu crezi! Să fug încotro mă vor duce pașii, să-mi pierd urma. Dar nu îndrăznesc s-o fac fir-ar să fie. Ar fi meschin să te împing în ticăloasa circumstanță pe care ai mai trăit-o o dată.

Nu am niciun motiv deosebit să-mi scriu memoriile, fiindcă existența mea, spre deosebire de a altora, a fost destul de ștersă, totuși nu pot să rezist îndemnului de a pune pe hârtie trăirile și întâmplările din viața mea și farmecul de odinioară al acestui târg curat și liniștit în care a fost să-mi port destinul. Nevastă-mea îmi tot spune tu, Ianis, sunt semne rele dacă te-ai apucat să scrii acum, la bătrânețe, și o înțeleg fiindcă e femeie simplă, fără multă școală, și toată viața și-a dus-o între bucătărie, leagănul copiilor și treburile prăvăliei. Îmi amintesc ce greu mi-a fost să o scot în lume, că era sălbatică de tot, și când am dus-o pentru prima oară să se coafeze la doamna Suvorovski, că nu voia cu niciun chip să meargă – zicea că n-are ea nevoie de mofturi de-ăstea de cucoană –, n-am convins-o decât făcându-i cadou un lăntșor de aur pe care îl văzuse în vitrină la Iancu Zilberman.

Ca să fiu sincer, mărturisesc că fantezia mea cu scrisul vine în primul rând din faptul că am fost silit să-mi lichidez negustoria. N-a fost așa de simplu. Nu te desparți cu inima ușoară de o îndeletnicire pe care o faci de când te știi. Am fost crescut de mic în prăvălie și băcănia a fost adevărata casă a mea. Străbunul după tată, care a venit din Grecia pe vremea lui Alexandru Ipsilanti și bunicul și tata tot băcani au fost și pe băiatul meu care e profesor la Târgoviște tot băcănia l-ar fi așteptat dacă nu începea războiul și ce a urmat după aceea.

Isprava cu lichidarea prăvăliei a fost așa: întâi m-am pomenit cu o adresă din partea Primăriei, cum că zona pieții comunale urmează să se sistematizeze în scurtă vreme iar planul de modernizare prevede ca pe amplasamentul prăvăliei mele să se ridice un vast complex de comercializare a cărnii. Golanii își imaginau că îl intimidează pe Ianis cu hârtoaga lor nenorocită. Pe urmă au trimis un amploaiat imberb

care duhnea a apă de colonie ca un recrutar la prima întâlnire cu gagică. La început m-a luat cu binișorul, că interesul public cere, că municipalitatea consideră că ar fi bine, că scopul nostru este, că binele obștește impune și alte gungureli de felul ăsta. Băiatul s-a arătat suficient de insistent ca să mă scoată din sărite și în clipa când a trecut la amenințări mai străvezii a trebuit să-l scot afară cu câteva picioare aplicate în turul pantalonilor. Credeau, cu mintea lor nătângă, că un negustor cinstit, cu o reputație nepătată, care ținuse prăvălie în miezul târgului mai mult de patruzeci de ani, poate fi desființat așa cum ai călca în picioare o pădure.

Repriza a doua, după cum se va vedea, va fi cu mult mai dură. Am fost chemat la Primărie ca să semnez că accept să mi se demoleze prăvălia. Nu m-am dus. M-au mai chemat o dată, insistau. A treia oară m-au somat că dacă nu răspund de bună voie apelurilor administrației, mă vor aduce cu poliția. Acolo, în pivnițele de pe Strada Rândunelelor, am fost ținut cinci zile aproape nemâncat, nu spun că m-au bătut că se înțelege de la sine, și în timpul ăsta au demolat clădirea prăvăliei. M-am hotărât să consemnez aceste lucruri în cartea mea, ca să se știe cum poate să dispară din senin o dinastie de băcani la fel de veche cât numărul de ani ce ne despart de epoca fanariotă.

S-ar putea crede că e deșertăciune să scrii o carte despre băcani și neguțătoria lor și poate chiar așa și e, dar sunt decis s-o fac chiar dacă ar fi să o citească numai urmașii mei, ca să transmită mai departe cât de căutată și de prețuită era odinioară o băcănie bine aprovizionată în orașul nostru lăudat de toți străinii care au trecut pe aici. Mă gândesc, între atâția alții, la domnul Garabet Norhadian care ținea un magazin de stofe pe Strada Negru-Vodă. Ce om distins! Un domn. Nevastă-sa, Sandina, trecuse până să se mărite și prin patul meu, dar asta n-a împiedicat-o să devină o soție admirabilă și datorită frumuseții și tactului desăvârșit îl ajutase pe Norhadian să intre în casele cele mai pretențioase ale orașului. Sau domnul

Anastasie Iogu, descendent al unei vechi familii de machedoni din Salonic, care întemeiasă în Alutela comerțul cu cafea adusă direct din colonii și ai cărui doi băieți sunt astăzi proprietarii celor mai repute magazine de confecții din Viena.

Mă aflu într-o după-amiază în birou, scriam, și Irena, care se nimerise în vizită la noi, îmi zice unchiule Ianis, ce sunt năzdrăvăniile astea și ia o foaie de hârtie și o flutură prin fața mea ca pe o zdreanță, începi să te prostesti la bătrânețe. La vârsta ei, copiii sunt impertinenți și dacă pe deasupra mai au și neplăceri sentimentale devin dezagreabili. Cunosc problema. I-am spus să lase foaia jos și să nu se amestece în treburile mele personale, să-și vadă mai degrabă de ale ei și fata, nu știu ce-o găsisă, a continuat să fredoneze pe tema asta idioată, că textul meu e desuet, că slugăresc la poarta claselor exploatatoare și alte tâmpenii asemănătoare învățate papagalicește la Comitetul unde își pierde vremea toată ziua. Tot apăsând pedala asta, că sunt un leș al vechiului regim, că mă așez de-a curmezișul progresului și înnoirii societății, că am mentalitate mic-burgheză, mi-am ieșit din fire și i-am aplicat o palmă sănătoasă peste gură și fata a izbucnit în hohote de plâns și a ieșit din cameră învârtindu-se.

De supărare, nevastă-mea n-a vrut să-mi mai vorbească o vreme. Zicea că sunt o brută, un animal, că abia acum, la bătrânețe, mi-am dat pe față adevărata fire. Că toate mi se trag de la tâmpenia mea de carte. Am înghițit pastila. E soția mea. Când nu-ți respecti soția, înseamnă că nu meriți să te numești bărbat. Acum iau masa la Restaurantul „Élysée” și noaptea mă chinuiesc ca vai de lume pe droturile canapelei din salon.

Din ziua bruftuielii cu Irena mi-am luat măsuri de precauție. Am pus un lacăt la sertarul în care țin hârtiile. Când plec, închid și iau cu mine cheia. De obicei scriu noaptea. E liniște. Îmi menajez nevasta, căreia îi crește tensiunea dacă mă vede cu condeii în mână. Am constatat că nu e așa de simplu să scrii o carte. O carte adevărată, vreau să zic. Mai uit ceva.

Mai șterg. Mai pun un gând răzleț. E altă meserie, cu care încerc ușor-ușor să mă deprind. Oi mai vedea ce-o fi. Îmi dau silința ca până la sfârșitul anului să termin totul.

Sofica mergea la piață fix la ora șapte ca să o întâlnească pe Ludmila, cu care se împrietenise la o ședință a Comitetului Femeilor, când ea tocmai fusese aleasă președintă. Era un om dintr-o bucată. Cinstită, combativă. Cadru de nădejde. Că una e să faci cumpărături de una singură și alta în tovărășia unei prietene, mai schimbi o vorbă, mai afli o noutate, altă ciorbă.

Ce nu-i plăcea la ea era că e zgârcită. Că se tocmește cu țăranii pentru câțiva bănuți. Și năzuroasă. S-o fi văzut cum se înverșuna că roșiile sunt tercite și castraveții veștejiți, găsea cusur la toate, de parcă până a ajunge bărba-su ce e astăzi mâncase numai trufandale. Încolo, fată bună. Și cu școală. Făcuse patru clase de gimnaziu la f.f. și se gândea să urmeze o școală de partid ca să ajungă instructoare sau poate și mai sus, că e ambițioasă și o duce mintea.

Și cum am spus, făceam piața împreună și după aia mergeam de regulă la mine să bem o cafeluță. Ludmillei îi place cafeaua cu un strop de coniac din cel de îmi aduce Vasile de la sediu, nu știu de unde au ei acolo coniac. Ludmila îmi vorbea de greutățile întâmpinate de bărba-su la Focșani din cauza nenorociților de moșieri, când cu împrăștierea țăranilor săraci în '45, și bietul Sașa nu venea cu zilele acasă și-l aștepta cu sufletul la gură, că au fost atunci și cazuri de omor ca în orice bătălie, nu-i așa!

De cum intra pe ușă, Volodea îi sărea Ludmillei în brațe, nebunul era afemeiat și biata fată nu știa cum să mai scape de asalturile lui vijelioase, că o avea și pe-asta, cu alergia, de nu-i plăcea mirosul câinilor, or ea îl parfuma cu apă de colonie și-l pieptăna ca să arate bine, pezevenchiul, dar dacă Ludmila nu suferea cățeii, asta este. În caz că i-ar fi spus că-l are pe Volodea de la burjuii ce locuiseră aci, atâta i-ar fi fost, era în stare să o pârască direct la Comitet și ar fi

avut precis necazuri. Vasile îi tot spunea să arunce în mă-sa lighioana în stradă că numai câine nu le trebuie și ea îl contra cu cărțile, că dacă e pe-așa, de ce nu dă și cărțile burjuilor afară că el tot nu citește și ocupă loc în casă de pomană.

Cu cărțile se ridicau probleme. Ludmila socotea că-s bune cărțile în casă pentru că fac impresie, numai că o mare parte a lor erau în alte limbi și cine știe ce mășcări or fi acolo, ce idei bolnave, retrograde, că nu orișice carte e trebuincioasă. Din ziua când îi spusese lucrul ăsta se ferise să o mai invite în bibliotecă și rămăsese cu teama că s-ar putea ca blestemele să-i facă pocinogul într-o zi, dar pas de te înțelege cu Vasile care ținea morțiș să le păstreze, avea în gând să facă școală mai departe și dacă vine o vreme de or să-i trebuiască!

Marea satisfacție a Soficăi era să le arate musafirilor serviciile de porțelan găsite aici, odată cu mutarea. De unde ai asemenea minunății! o întreba Ludmila cu o naivitate prefăcută, și ea păi ce-ți închipui, că noi suntem de ici, de colo! și o lăsa să-i meargă mintea unde o vrea, ce parcă ei nu se mutaseră tot într-o casă de-asta, de foști exploataitori! Ba încă primiseră o vilă de toată frumusețea sub dealul Gorăneasa, în zona cea mai pricopsită a orașului, cu niște coloane de-ălea, antice, cum li se spune, pentru că Dogeanu era ditamai șeful Siguranței și merita o casă pe măsură, nu!

Despre Dogeanu se răspândiseră în târg o sumă de scorneli, cum că la ei, în pivnițele sediului din Strada Rândunelelor, sunt ciomăgiți elevii și studenții și haimanalele recalcitrante de prin oraș, că însuși el, Dogeanu, ar fi un mardeiaș feroce, dar cum să crezi asemenea brașoave iscate anume de elemente ale claselor avute pentru a semăna în mintea oamenilor confuzia și ura împotriva puterii populare! Se mai spunea că în tinerețe lucrase ca ucenic de măcelar la Medgidia și hăcuia berbeci și oi și porci, apoi intrase chelner la barul Monte Carlo din Sinaia și poate să fi fost așa, nimic înjositor în asta, dimpotrivă. Pe Dogeanu îl cunoștea prea bine, venea adesea la

ședințele Organizației de Femei și lua cuvântul, avea lipici la vorbă, și după aia bea cu noi un păhărel de votcă, așa cum se obișnuiește, venea îmbrăcat în uniforma lui de colonel, era nespus de chipeș, și odată, când fetele se cam aghesmuiseră, m-a luat de mână și mi-a șoptit Sofico, ai niște ochi albaștri al dracu' de frumoși, privirea i se aburise, mi-ar mai fi spus și alte lucruri, sunt convinsă, dar se foiau o sumă de fete primprejur și p-ormă îmi iese vorba că mă țin cu omul. Cum poți să afirmi că un bărbat ca el nu are sentimente, că e o brută!

Acuma, să fim drepți, orașul colcăie de vagabonzi și haimanale ce te obligă să procedezi în felul ăsta, bărbătește, pentru că, după cum se știe, nu poți menține ordinea numai cu vorba bună și meseria asta nu e o treabă chiar de domnișoare, așa că-l înțeleg pe bietul Sașa ce probleme are cu zurbagiii ăia care lipsesc afișe prin oraș și fac scandal în fața Comitetului și scriu măscări pe ziduri și uneltesc, că asta fac, și ponegresc efortul nostru de a crea o lume liberă și dreaptă.

Dogeanu se împrietenise cu Vasile după o campanie dusă împreună în comunele Brădet și Stânișoara, unde erau probleme cu niște huligani parașutați din avioanele americane, care făceau dezordine în sat și se refugiau apoi pe sub costișele masivului Țurcanu, de nu puteai să la mai dai de urmă. Duminicile obișnuiau să bea un șpriț la Gogu, în marginea orașului, și după aia să joace o partidă de popice și nea Gogu era cu scriptele, adică număra popicele căzute, se destindeau și ei, aveau nevoie de ceva distracție după o săptămână de robotă. Uneori, e drept, se întreceau cu băutura și Vasea – așa-i spunea Dogeanu, că cică sună mai frumos – se întorcea acasă mângă și vomita pe canapeaua din salon și-i înjura cumplit pe reacționarii ce se puneau de-a curmezișul progresului istoric și mai spărgea câte o vază din cele de ți-era mai mare mila să le vezi făcute cioburi, dar nu mă supăram pe el că era blând și moale ca o cârpă și nu făcea scandal și îi așterneam să doarmă și-l mângăiam, că avea nevoie

de alint și el Sofico, ne regulăm și noi în noaptea asta!

După cafele, Sofica socotea că e vremea să-i arate Ludmillei fotografiile de nuntă și alte poze de familie, că le strânsese pe toate într-un album drăguț cu legătură trainică și îi făcea plăcere să le arate prietenelor, erau averea ei cea mai de preț. În anii dinainte de a se însura Vasile se îndeletnicea cu zidăritul și ridicase cu mâna lui o sumă de case boierești în Slobozia. Era un tânăr arătos, voinic, cuminte, câștiga o groază de parale și se țineau vădanele buluc de curul lui. Ludmillei îi plăcea mai mult o poză cu Vasea în straie militare, pe când îl luase la armată, ținea fotografia în mână și o întorcea pe-o parte și pe alta, frumos bărbat, zicea, și îi sclipea privirea gușteriței, trebuie să fi fost o poamă din ălea ce nu se dau în lături să strice casa altora.

Când sta să se gândească, Ludmila nu era chiar prietena pe care și-o dorea, dar sunt situații când nu-ți alegi tu singură cu cine stai în bancă. Îi povestise odată, și nu putea uita, că fusese luată pe când avea trei ani de la o creșă din Tighina de niște oameni cumsecade care o înfiaseră și o crescuseră ca pe copilul lor, că nu aveau copii, și o daseră la școală și-i împlineau toate dorințele și nu-i lipsea nimica fetei. Până în punctul ăsta, toate bune. Părinții, el croitor, ea soră de spital, s-au refugiat apoi la Călărași, când cu retragerea, zicând că le e teamă de hoardele rusești, așa cum procedaseră atâția oameni fără minte, intoxicați de oficinile de propagandă imperialiste. Și într-o seară a poposit la ei un frate al mamei, Nelu, părea bolnav, și a rămas să se adăpostească o vreme în casa lor. Treaba e că Nelu fusese condamnat în lipsă la douăzeci de ani de temniță pentru complot și tentativă de răsturnare a ordinii de stat și fata a cumpănit ce-ar fi mai potrivit să facă – să se solidarizeze cu familia adoptivă sau să-și slujească patria, ferind-o de uneltirile unui dușman primejdios. Până la urmă a ales soluția a doua și din momentul acela viața ei parcă s-a rupt de ce fusese înainte, a devenit cu totul alta.

Tu ce ai fi ales în locul meu! o întrebase Ludmila după ce-și încheiase spovedania. Problema asta Sofica nu și-o pusese până atunci pentru că nu se confruntase și nici n-ar fi dorit să se confrunte vreodată cu o astfel de alegere. Bătrânul ei murise în război și maică-sa, țărancă necăjită, n-avea de-a face cu comploturi, răzmerițe și alte bâzdâgării asemănătoare. Hai s-o lăsăm așa, i-a zis Ludmila, mai bine să sorbim o gură din coniacul ăsta extra...

Vineri. Sărbătorirea revoluției ruse. Orașul dă în clocot. Jandarmi, poliție. Mai peste tot drapele roșii. Balcoanele arborează portretul generalisimului Stalin. E ordin ca o parte din personalul medical să fie scos în stradă, încolonat sub îndrumarea unui tovarăș de la Comitet și anexat altor coloane de manifestanți entuziaști. Urmează defilarea prin fața tribunei instalată pe Terasă, de unde ne salută impozant tovarășul Ciuvică și comandamentul său de la partid. În scuarul de pe Strada Bărăției se dau pe gratis crenvurști, mititei și bere.

Nou val de arestări, în special în cinul magistraților, profesorilor de liceu și proprietarilor de magazine. Se simte în târg o tensiune abia reținută. Tinerii au renunțat la ritualul tradițional al serii de pe Corso. Sunt interzise petrecerile și spectacolele după miezul nopții.

Doamna Colfescu, cu care mă întâlnesc în dreptul Ligii Patrioților. Ne îmbrățișăm. Distinsă, elegantă, chic. Își amintește de balurile de la Casa Ofițerilor apoi de nunta mea cu Titu. Regretă că m-am asociat (ce eufemism ciudat!) cu Luchi. De ce nu pleci, fetițo! zice. Ești tânără, deșteaptă. Aici n-ai nicio șansă. Orașul nostru e mort. Ce, nu-ți dai seama! E mort de-a binelea. Trăim printre ruinele și nălucirile trecutului.

Seara. Mă joc cu Alioșa. Alioșa nu discriminează, n-are principii, nici doctrină. E sincer atașat de mine. Se gudură, e iscusit în arta lingușirii. Și Jeni: Alioșa, gata cu prosteala, hai la mama!

Luni. Azi-noapte gardă. Foarte ostenită. Spitalul arhiplin, e molimă de gripă. Afară frig. Se anunță o iarnă păcătoasă.

Vila Bazaca e gata. Coafată, dichisită, arată ca pe vremea când m-am căsătorit cu Titu. Am locuit în ea doi ani, până au apărut disensiunile și animozitățile

cu Lila, prea autoritară pentru o mârțoagă nă răvașă cum sunt eu. De o săptămână s-a instalat aici tovarășul Ciuvică. Stăpânul. Noul principe. Il capo. Clădirea e păzită strașnic de doi ostași cu arme automate.

Seara, cu Luchi pe Terasa „Élysée”. Luăm o gustare. Luchino în formă proastă. N-a mai pictat de două luni. Când nu lucrează e posac și rău. Propune să plecăm dracului din târgul ăsta ticsit de activiști, agenți și turnători. Cunoaște un miciman care lucrează la Mangalia. Contra unui bacșiș convingător, i-ar fi la îndemână să ne transporte la Stanbul. Ce zici, riscăm! O facem! Surâde trist. Nici el nu-și ia în serios trăsările.

Joi. Astenie tot mai persistentă. Iau calmante. Doctorul Mirea mă cheamă în cabinetul său de șef. Îmi spune că sunt pe o listă de epurări urgente, dar el care a rămas atât de atașat de mine sufletește ar vrea să mă ajute. Crede că dacă m-aș despărți de soțul meu transfug, i-ar sta în putință să-mi susțină cauza. O legătură matrimonială cu un dușman al patriei va fi întotdeauna o piedică în drumul meu. Gândește-te, a zis. Totul depinde acum numai de tine.

Mă plimb o oră cu Renate prin Zăvoi. Renate ar vrea să se pensioneze. Elevele o obosesc peste măsură. Au început să-și toarne profesoarele la Siguranță, dacă îți poți imagina așa ceva. Avem tot timpul anchete, cercetări. Pe urmă, Horia. S-a înscris la ăia. I-am spus Horică, nu fă prostia asta, e nedemn pentru un om ca tine să se înhăiteze cu niște derbedei împinși de bolșevici la cârmă. Susține că e sătul până la vomă să-l calce în picioare toți neghiobii, că e amenințat, că viața în tribunal a devenit insuportabilă, că o să vadă ei, când o să fie membru, cum trebuie să se poarte cu elita intelectuală. Renate glosează insistent pe tema asta, devine agasantă.

Seara. Tapez claviatura. Pe vremuri cântam o oră-două în fiecare după-amiază. Acum din ce în ce mai rar, sunt leneșă. În plus, vecinii. Nici nu apuc să

*termin o mazurcă și aud bătăi imperative în perete.
Cenzura proletară stă de veche.*

Duminică. Ninge de alaltăieri. Zăpezile nu mă mai melancolizează ca mai an, au dispărut din universul meu sentimental. Sunt doar niște troiene pe care urmează să le înlătur cu lopata. Ilie: juma din curte o fac eu, cealaltă domnișoara doctor. Corect! Apoi ironic: ai pus vreodată mâna pe lopată!

Mă întâlnesc pe Strada Bărăției cu domnul Pentifraga. Face elogiul vremurilor de odinioară. Ieri au venit niște ghiorlani care i-au pus sigiliu pe ușa farmaciei. De ce! De ce, stimată doamnă! Am otrăvit vreun om! Nu-mi fac cum trebuie datoria! Sunt cel mai vechi spițer din Alutela. Când am sosit în târg, domnia voastră nici nu vă născuseți. Bolnavii se tratau pe atunci cu ierburi recomandate de vraci și babe mincinoase și decedau pe capete. Și să-mi închidă mie farmacia, una dintre cele mai vechi și însemnate instituții ale târgului!

Surpriză: primesc de la Irena o vedere cu Palatul Telefoanelor din Capitală. E fericită. Totul o încântă, orașul, strada, oamenii. A înființat, împreună cu câțiva colegi și sub oblăduirea Comitetului pe Capitală, revista avangardistă Bluze purpurii. E atâta emulație și entuziasm! Atâta creativitate! În paralel lucrează spornic la o carte despre eliberarea țării de către glorioasa armată sovietică. Sper să apară până la Paști. Nu vă puteți imagina ce imens potențial revoluționar există în generația noastră! Își încheie Irena izbucnirea ardentă de entuziasm.

Marți. Azi-noapte l-au ridicat pe Luchi. Au răscolit întreaga casă. Bătrânul Pellegrino se încolăcise cât e de mare în fotoliul lui și mă privea cu ochii urduroși. Scâncea ușor și nu s-a potolit decât în clipa când l-am mângâiat pe cap și i-am promis că n-o să-l las pe mâinile străinilor.

Stau și mă-ntreb și nu-nțeleg: de ce l-or fi ales atuncea secretar! Adică primul. Adică cel mai mare. Înseamnă că era bun. Eu asta cred, că primul e cel mai bun. Și acuma, dintr-odată au hotărât că nu mai corespunde. Și chiar să zicem că nu mai corespunde, da' pentru ce să-l ia așa, într-o noapte, ca pe borfași, și să-l înghesuie într-o dubă și să-l ducă aiurea, că naiba știe unde-o fi acum.

Io încă de la început i-am spus: măi Tache, nu te băga cu ăia, că ăia sunt niște terchea-berchea. Tu ai o meserie, ești așezat, cu prăvălia ta, clienții tăi. Când vine o cucoană și zice io plapumă cum mi-a făcut nea Tache n-am mai avut de când mă știu, înseamnă că trebuie să te gândești că ești ceva în orașelul ăsta. Ce-ți trebuia de-ai luat-o razna și te-ai dus la ei! Că nu-ți plăcea orânduirea! Că suntem exploatați și asupriți și hai să dăm cu grangurii și cu burjuii de pământ!

Nu știu de ce-i intrase în cap că lumea e croită prost și tocmai el se nimerise moț să o îndrepte. Se pripășiseră atunci la noi vreo trei basarabeni, așa ziceau, că sunt de dincolo de Prut. Și indivizii n-aveau nicio meserie, niciun rost și tot veneau în casa noastră și îi hrăneam cu ce aveam mai bun și îi culcam în camera de oaspeți. Și ăștia îi tot băgau în cap prostii cu Marx și Lenin și-i aduceau broșuri feșteluite de atâta folosință și îi spuneau că dacă se înrolează și luptă cot la cot cu ei or să aducă fericirea pe pământ.

Acum trebuie să spun că Tache nu e un tăntălău de-i spui ceva și gata, a și căzut pe spate, numai că indivizii aveau lipici la vorbă, se pricepeau al naibii să te ducă acolo unde vor, așa cum sunt sectanții, care din două vorbe te fac să-ți lepezi neamul și credința. Și azi așa, mâine așa, mai dă-i cu liru-liru și cu promisiuni că o să ajungă odată om de seamă, mai dă-i cu coniacul, pentru că inșii nu știu de unde

aveau parale și de lucrat nici pomeneală să lucreze, au reușit să-l zăpăcească pe bărbatu-mio. Și în loc să stea aici, la meseria lui, că era cinstit de tot orașul, s-a dus în Capitală să intre în mișcarea ilegală.

Pe urmă, ani de zile abia dacă l-am mai văzut, că locuia în București prin diferite case ce li se zicea conspirative. Lipea la început afișe pe pereți, pe garduri, că lumea trebuie schimbată, adică ar fi fost s-o schimbe el, și-l mai prindea poliția și-i mai dădeau câte o scatoalcă, dar pasămite că nu îl altoiau ca lumea că tot nu s-a lăsat de aiureala asta. Apoi s-a ocupat cu scrisul și tipărea niște fițuici, un fel de ziare amărâte pe care le răspândeau prin fabrici și ateliere și fiind mai răsărit și mai cu școală decât tovarășii cu care se încârduse au chibzuit să-l avanseze și să-l numească un fel de șef sau secretar, cum li se zice.

Ce să mai spun, pe acasă dacă trecea o dată sau de două ori pe an. Pica întotdeauna noaptea, că era căutat de putere, avea și cazier, stătea înscris acolo, la poliție, cum sunt borfașii. Și nici nu apucam să ne iubim și noi acolo, cum e rânduiala, că se grăbea să plece înainte de a se crăpa de ziuă. Cam asta a fost săraca viața noastră, ani în șir. De prăvălie ce să mai vorbesc, o închisesem după plecarea lui, că cine să mai facă plăpumi și saltele în lipsa lui Tache plăpumaru'!

Vești de la el primeam din an în Paști. Odată am aflat că e plecat la Moscova cu alți tovarăși, nici azi nu știu ce-ar fi putut să caute el acolo, că totul se făcea pe ascuns și nici familia nu trebuia să afle. Cu alt prilej mi s-a transmis că e în pușcărie, iar după șase luni a apărut acasă tras la față, jigărit, a stat trei zile și cât a stat nici nu m-am bucurat că s-a întors, că tremuram tot timpul să nu ne caute de la Siguranță.

Așa am dus-o ani de zile, într-o continuă perpeleală, bătu-o-ar Dumnezeu de soartă, și în timpul ăsta el a mai încasat doi ani de pușcărie și a tot crescut în ochii tovarășilor din organizație de l-au făcut mai mare peste Capitală. Aici a fost să fie el în rangul cel mai înalt ca luptător în ilegalitate și în

toată perioada aia n-a mai dat pe-acasă, îi era frică să nu-i ia urma caraulele, că ajunsese cineva, vezi bine. Io niciodată nu l-am luat din scurt, că ce-o fi învârtind pe-acolo pe unde tot hălăduiește, adică dacă s-o fi încurcat cu vreo muiere, că erau cu ei și *revoluționare*, cum le plăcea să li se zică. Sunt cazuri când trebuie să închizi ochii, bărbatul e bărbat, simte nevoia să mai călărească o puicuță, așa că l-am lăsat să-și facă mendrele în voie. În schimb tot timpul mi-a fost teamă să nu mi-l căsăpească gealații regimului burghezo-moșieresc, că l-am iubit și îl iubesc, fir-ar al mamei lui să fie, e omul meu, pe care-l am cu cununie.

Problema e că după ce s-a terminat războiul și au dat năvală rușii, e limpede că s-a schimbat macazul. Nu știu în clar ce s-a întâmplat acolo, printre căpeteniile cele mai înalte ale partidului care s-a pomenit deodată în fruntea treburilor țării, nu știu și nici nu cred că o să vină ziua în care o să aflu, că el s-a încăpățânat să tacă, cică femeile sunt gură-spartă, dar treaba e că Tache a fost eliberat din toate funcțiile și m-am trezit cu el acasă.

Ca să o spun pe-a dreaptă, schimbarea asta neașteptată am considerat-o o mană pentru mine, că ani de-a rândul abia dacă puteam să zic că am bărbat. Numai că Tache nu mai era nici pe departe omul pe care-l știam când a plecat în lume. Nu bat aluzie la ce se pricepea să facă el în pat cu mine, că în privința asta e dat în aia mă-sii, n-am ce zice. Dar parcă i se schimbase firea, nu se mai bucura de zilele însorite, de un film, de o tablă cu nea Pantelie, croitorul, sau de plimbările cu barca în Zăvoi, nu mai știa să râdă ca înainte. Se întorcea târziu acasă. Bea. Sărea cu gura. Mă bruftuia pentru nimica toată.

A venit apoi și întrebarea ce facem cu plăpumăria. Io socoteam că ar fi bine să se apuce iar de lucru, e încă în putere și tot își pierde timpul de pomană și meseria asta e căutată, dar el nici nu voia să audă de plăpumărit, nu că s-ar fi înjosit să o ia de la început cu acul și cu sfoara, dar îi pierise gustul pentru muncă. Zicea că nu-l mai trage inima la lucru. Pe

urmă, pensia pe care i-o făcuse Comitetul pentru activitatea revoluționară era cu mult mai mare decât ar fi putut să-i iasă din plăpumărit. Aveam din ce trăi, har Cerului. La ce ar mai munci, în loc să se mai bucure puțin de viață!

Și uite, din asta i s-a tras, că nici în gândurile cele mai prăpăstioase nu mi-ar fi dat prin cap ce-o să se întâmple. Când omul se îndeletnicește cu ceva, cu orice, nu-i mai zburătăcește mintea la prostii. Or el își risipea mai toată vremea stând la taifas cu unul și cu altul, ba pe o bancă în Parcul Lahovary, ba în vreo crâșmă din mahalaua Țigăniei și mulți dintre tovarășii cei noi cu care se înhăitase erau străini de loc, veniți din alte zări. Și Tache da pe goarnă tot ce-l nemulțumea, că în privința asta nu prea știa să-și țină gura.

Lucrurile s-au petrecut în timp, nu chiar deodată. Pe Tache îl râcăiau o sumedenie de întâmplări ce nu se potriveau cu ce lăsase el când părăsise târgul. Întâi, că oamenii erau goniți din case, ca să le ocupe veneticii cu funcții de conducere. Că noii șefi, ce până ieri-alaltăieri dăduseră cu sapa, se deplasau acum cu automobilul la serviciu. Că dacă aveai vreo treabă, nu puteai să-i vezi decât dacă cereai audiență și așteptai cu orele până să-ți vină rândul. Orașul fusese garnisit cu sedii de tot felul, pavoazate cu drapele roșii și cu tabloul tovarășului Stalin, de parcă nu ne-am fi aflat în țara noastră. Nimic din ce vedea acum nu se găsea în fițuicile pe care le tipărise cu atâta trudă prin casele conspirative și le împrăștiase cu frica în suflet printre muncitorii atelierelor bucureștene.

El, toate astea le spunea tovarășilor cu care se împrietenise, le spunea cu autoritatea lui de luptător în ilegalitate, că îl știa tot târgul ce breaz fusese în vremea burgheziei. Și nici nu trebuia să treacă multă vreme ca tot orașul să afle că Tache, cel ce făcea odinioară plăpumi atât de laudate, o luase razna și trâncănea prin crâșme vrute și nevrute.

Da io tot nu înțeleg până la urmă de ce l-au ridicat, că n-a avut moșii sau fabrici sau uzine. Că n-a purtat

cămașă verde. Că n-a fost deputat sau senator și nici primar sau magistrat sau polițist. Cu ăștia regimul poa' să se răfuiască cât o vrea, că merită puțin deranj pentru netrebniciile pe care le-au comis. El a pățit atâția ani în tinerețe punându-și sufletul pe jar pentru partidul în care a crezut și crede și acum ca un nătărău și uite ce răsplată a primit până la urmă.

Doamne, cu ce oi fi greșit față de Tine! Ce fapte ticăloase voi fi săvârșit de-mi dai canon atât de greu de dus! Că viața mea, fir-ar a dracu' ei de viață, am dus-o tot așteptându-l să se întoarcă ba de la o pârnaie, ba de la alta.

Muierii mele nu-i place să-i povestesc ce se întâmplă acolo. Zice că e sătulă de meseria mea nenorocită, dar când aduc acasă miel de Paști sau când îi cumpăr inele și mărgelile de-ălea scumpe sau rochii cum poartă doamna Zizi, doctorița, s-o vezi cum se mai gudură pe lângă mine cu Niculiță scump și tigrișorul meu sălbatic. Pot să înțeleg. E fată de la țară, crescută în credință și supunere. A fost de când se știe slugă, deprinsă să pupe poalele stăpânului. Nu poți să-i ceri să aibă spirit combativ, de clasă.

Când a sosit în târg, a luat-o în slujbă domnul Sachelarie, unde se poate să fi stat vreo șase ani. Întâi a fost servanță, apoi bucătăreasă și ajunsese bonă la nepoții bogătanului când am venit la Sache să o cer. Tocmai împlinise optsprezece ani. Era frumoasă și blândă și cuminte. Mi se aprinseseră călcâiele, știi cum se întâmplă când ești tânăr și vine ceasul de-ți pierzi mințile.

Acum nu că aș avea ceva împotriva ei, dar mă apucă dracii când o aud ce bine îi era acolo, la Sachelarie, la nenea Sache, că așa îi spune. Sunt lucruri cu care mi-e cu neputință să mă împac: cum poa'să-ți fie bine la stăpân, și încă la unul care exploatează munca celor nouăzeci de oameni de la fabrica de țesături din Șirineasa! Care s-a îmbogățit pe seama celor ce trudes! Ioanei, problema asta cu exploatarea nu-i e foarte clară. Nu înțelege, adică, de ce ar fi muncitorii exploatați de vreme ce primesc salariu în schimbul muncii lor, primesc îmbrăcăminte de protecție, concedii, asistență medicală, prime de Crăciun și Paști și alte abureli cu care patronii îi fac să-și piardă dreapta judecată.

Pe vremea când am luat-o, vorbea destul de rar despre stăpânii ei. Mai pomenea din când în când de zestrea pe care i-o făcuse nenea Sache la căsătorie, dar asta numai la mânie, ca să-mi arate că n-am cules-o de pe drumuri ca pe o sărăntoacă oareșicare.

Cu timpul, însă, nu știu cum se face că a apucat-o dorul de domnul Sachelarie și de coana Sanda și a început să-i viziteze și se întorcea de-acolo ba cu un milieu, ba cu un bibelou de porțelan, de parcă de-astea aveam nevoie noi în casă. Lucram atunci ca electrician la Fabrica de scânduri și binale și mă înscrisesem la celulă și nu-mi venea prea bine să se afle că muiera mea primește daruri de la unul din marii granguri ai orașului.

Și uite așa a început dihonă între noi. De câte ori veneam de la serviciu nervos și obosit, că acum lucrez pe Strada Rândunelelor și sunt tot timpul prins cu munca, ea nu scăpa niciun prilej să-mi spună ce fericită era la domnul Sache și cât de mult țineau la ea bătrânii, că o iubeau ca pe copilul lor și numai lucruri de-astea inventate de mintea ei zăltată, că mă pufnea și râsul când o auzeam. Și le zicea înadins, ca să-mi arate că o neglijez, că n-o răsfăț, adică, precum fusese învățată ea la coana Sanda. Barem dacă ar fi născut vreo doi copii cu care să-și omoare timpul, dar așa, stând ea degeaba ca o cucoană și neavând ce face, e normal ca mintea să-i zboare la toate bâzdăganiile.

Toate au mers o vreme cum au mers până-ntr-o zi când a început să nu-i miroasă bine meseria mea. Zicea că treaba pe care o fac la Siguranță e murdară, că toată ziua îi ciomăgesc pe bieții deținuți, or asta mă scoate din sărite, pentru că ea nu știe cât de complexă și plină de răspundere e munca mea acolo. Ea nu înțelege, toanta, că țara noastră trece printr-o situație revoluționară, că e amenințată zi de zi de bogătași și de slugoii lor, ce se opun progresului istoric și transformărilor pe care trebuie să le facem. Și într-o seară, când m-am întors din misie ostenit și luasem și un păhărel de votcă cu băieții, a început din nou cu clanța, că viața pe care o duce nu e viață, că s-a căsătorit cu un electrician și s-a trezit în casă cu un mardeiaș și în clipa aia chiar mi-am ieșit din fire și i-am trosnit o labă grea de a căzut sub masă și am crezut că n-o să se mai scoale. Am luat-o în brațe cu blândețe, am dus-o în dormitor, pe pat, plângea în

disperare. Îmi părea rău că o lovisem, dar sunt situații când îți pierzi controlul. Când te duce valul.

Ioana s-a abținut să comenteze întâmplarea, se trage dintr-o familie de țărani semeți, căpățânoși, numai că de atunci a căpătat năravul să meargă tot mai des la coana Sanda și să rămână uneori acolo peste noapte. Pe mine, problema mă răsădă, bineînțeles, fiindcă nevasta își are locul lângă bărbatul cu care e juruită, nu aiurea, unde i se năzare ei să meargă. Și într-o zi îmi spune șeful bă Niculiță, ce e cu nevastă-ta de se tot duce la banditul ăla de Sachelarie, ce tot învârte ea acolo cu dușmanul! Cred că-ți dai seama că mă cam strângea vestonul, pentru că Dogu când îți spune un lucru nu-l spune pe degeaba și am înțeles ce-ar trebui să fac, dar eu am luat-o pe Ioana fiindcă am iubit-o și o mai iubesc și astăzi, fi-i-ar sămânța ei să-i fie, cum să alung femeia cu care dorm în pat și care e ochii și lumina mea!

Estimp, tocmai promisem de la Comitet o casă nouă pe Strada Praporgescu, de fapt căsoi în toată regula, cinci camere și dependințe, ce aparținuse înainte avocatului Colfescu. Ce să mă fac cu hărăbaia aia! Ioana avea acum de lucru, că se trezise stăpână peste o gospodărie cum nu visase neam de neamul ei și dă-i cu bidineaua și dă-i cu mătura și spală geamurile și curăță parchetul, în două săptămâni făcuse lună nouă locuință. Ți-era mai mare dragul să vii acum acasă, chiar mă simțeam boier și lucrurile păreau să se îndrepte, că se ducea mai rar la coana Sanda și parcă-i mai trecuse nebunia și nu mă mai bătea la cap cu ce grozavi sunt foștii ei stăpâni.

Trebuia însă să vină și ziua limpezirii, pentru că toate cer până la urmă o dezlegare, și într-o sâmbătă, când am sosit la post, aud că-n timpul nopții îl ridicaseră pe Sachelarie, care zăcea acum la beci, într-una din cele mai jgoase încăperi din câte avem. Făcea tovărășie cu patru vagabonzi care strigaseră prin târg, nenorociții dracu', să plece rușii, să înceteze jaful sovietic. Împrejurarea, bineînțeles, nu era de natură să mă înveselească. Nu-mi place să amestec problemele familiei cu cele de serviciu,

aveam și așa destule belele cu Ioana. În plus, la omul ăsta mersesem să o pețesc pe fată. Nu spun că mă topeam de dragul lui și nici că n-ar fi meritat puțină pușcărie pentru averea pe care o agonisise pe seama noastră, a celor ce muncesc, dar oarece respect îi datoram, oricum ai lua-o. N-aș fi dorit să stăm de vorbă aici, la Siguranță.

Când m-a chemat Dogeanu în biroul său, deja mă împăcasem cu situația. Mi-a spus să stau. Băiete, zice, am informații confidentiale că banditul are legături cu o rețea de spionaj americană. Că unelțește împotriva ordinii de stat. Aseară mi s-a comunicat prin telefon să îl trimit legat la București. Dar înainte de a-l transporta aș vrea să-i dai o mică lecție de cum trebuie tratați dușmanii și vânzătorii de țară și de neam. Cred că ai înțelege mesajul, nu!

Șeriful a ținut să asiste personal la execuție. Măgar. Dorea să se asigure că-mi fac treaba cum trebuie. Pentru corectitudinea pe care am dovedit-o până azi, cred că aș fi meritat o oarece încredere din partea lui. Tare mi-ar fi plăcut să-l văd în locul meu, cotonogindu-și socrul sau chiar mama, deși n-am nicio îndoială că și-ar fi îndeplinit cu sânge rece misia. De altminteri, așa am procedat și eu, nu prea aveam pe unde s-o cotesc. A fost nasol, atâta pot să spun. Tâmpită treabă. Ce m-a îndârjit mai mult era că Sache n-a urlat cum fac mai toți bandiții cu care am de-a face, nici n-a gemut măcar, fi-ar să fie, le încasa cu o seninătate aș zice sfidătoare și mă privea cu niște ochi albaștri-azurii al dracului de triști, nu mă slăbea o clipă din priviri și asta mă făcea să-mi pierd cu totul cumpătul. E-n regulă, mi-a spus Dogeanu la sfârșit, lucrat la meserie, și m-a bătut pe umăr părintește. Șeriful luptase în munți cu așa-zișii partizani și smotoceala modestă la care asistase era rahat pe lângă situațiile cu care se confruntase el acolo.

Când m-am întors acasă, Ioana mă aștepta în poartă. Nu m-a întrebat nimic, doar m-a privit într-un anume fel și a zis dacă ți-e foame, mâncarea o găsești pe masă în sufragerie. Foame nici vorbă să-mi fi fost,

doar că eram extrem de ostenit și aș fi vrut să beau ceva tărie. Mi-am scos tunică și pantalonii și bocancii și m-am trântit pe canapeaua din salon pe care se vor fi regulat atâtea generații de burjui. Am stat așa o vreme cu ochii în tavan, ca ăl nebun. Mă tem, mi-am zis, că până la sfârșit va trebui s-o las... și gândul ăsta mi s-a înșurubat în minte ca un vierme.

Vineri. Frig crâncen. Hința înghețată bocnă. Se spune că în anii când îngheață râul dau buzna turcii, e secetă și seacă puțurile.

Doctorii Zegreanu și Rovența din secția noastră s-au înscris. Au altă mină, sunt mai relaxați, glumesc, spun bancuri cu Zăroni. Se simt stăpâni pe sine, au evadat pentru moment din spațiul amenințărilor directe. Doamna Zegreanu, președinta Fundației Femeilor Antifasciste, vine în fiecare zi să-și ia bărbatul cu Volga neagră a Fundației.

Mă hotărâsc să merg la doamna Suvorovski. O rog să-mi facă părul cât mai scurt. E mai comod. Se poartă preferențial în mediile penitenciare. Lizbet zâmbește trist. Nu faceți glume de-astea doamna doctor, zice. Dar nu-și continuă gândul. Lucrează repede, cu o abilitate remarcabilă. Când termină, mă cercetează critic, pare mulțumită. Sunteți cea mai frumoasă femeie pe care am coafat-o, exclamă cu nerușinare, repetând clișeul pe care îl va fi folosit de-atâtea ori în fuga anilor pierduți.

Când mă întorc acasă, mă simt atât de singură încât mă podidește plânsul. Mă întind pe pat. Mi-e greață. Ilie îi administrează Jeniei cotidiană rație de chelfăneală. O face fără entuziasm, cu calm, ca pe o obligație conjugală, iar Jeni geme scurt, ritmat, cu un soi de resemnare, de abandon total. Aștept momentul ăsta cu o perversitate reprobabilă, e felul meu meschin de a-mi lua revanșa.

Sâmbătă. Scrisoarea de la Titu. De ce! De ce atâta vorbărie! Rup plicul fără să-l deschid, ca o școlăriță îmbufnată.

Pe stradă. Demonstrație pentru susținerea guvernului impus de ruși. Coloane ordonate, lozinci, panouri, steaguri roșii. Îmi amintesc de o vorbă auzită în debitul Larisei: lasă că trec cum au trecut și nemții... Cine știe!

Orașul de odinioară: serate, baluri, serbări carnavalești, petarde, foc de artificii. Trăsura regimentului, Terasa, Parcul. Fanfara militară. Moașa Zina. Și clopotele de vecernie de la Episcopie. Și, de ce nu, zăpezile uluitoare, fabuloase.

Deunăzi l-au arestat pe Tache Plăpumaru. El, simbolul partidului, modelul, luptătorul.

Luni. Azi, ora nouă. Sosește înștiințarea de concediere. Se cheamă epurare. Un termen rezervat reziduurilor pestilențiale. Regret din suflet, îmi spune Mirea onctuos, nu a depins de mine. E sincer. E doar o mică piesă în angrenajul complicat pe care nici măcar nu-l înțelege.

Primesc un plic cu versuri de la Stelică Barborică. Poemele sună ca un Bolintineanu în cheie dadaistă. Și totuși, perseverența lui e meritorie. Băiatul ăsta de ispravă vrea să fie altfel într-o lume în care alții se mulțumesc cu ce li se oferă.

La pian Chopin, Nocturne, până obolesc. Cum să trăiești fără Chopin, comme par exemple! Mă învărt prin cameră de colo-colo. Ilie țipă la nevastă-sa că e tâmpită și Jeni că e un bolșevic jegos. Pe urmă palme, cu acompaniamentul sobru al lui Alioșa.

Miercuri. Urc singură pe dealul Gorăneasa, unde am fost de-atâtea ori cu Luchi. A nins, dar nu mă sperie zăpada. De sus, orașul pare insignifiant, pierdut printre grădini și rămuriște. Orașul meu. Orașul gintei mele. Orașul lui Bazaca, al lui Luchino Gerardini.

Pe stradă, sub privirile severe ale lui Gorki, mă întâlnesc cu domnul Kavaditis. Se lamentează că și-a pierdut negustoria, ce vremuri doamnă Zizi, ce sălbatici! Apoi îmi spune cât îl dezamăgește nepoată-sa Irena. E șefă de promoție, a terminat liceul prima și în loc să-și facă o carieră onorabilă, s-a înscris la ăia, doamnă doctor, și peste o lună, ce să vezi, vor s-o trimită în Uniunea Sovietică! Sunt decepționat, nici nu vă închipuiți cât sufăr. Irena noastră dragă să

ajungă pe mâna unor puşlamale! Intrăm în plină ficţiune, doamnă...

Acasă. Sunt liberă ca păsările cerului, s-ar zice. Am încă posibilitatea să aleg. Aici sau dincolo. Măine, probabil să nu mai am această şansă. La Europa Liberă, o voce veselă ne dă speranţe că Occidentul intenţionează, că Occidentul vrea, că Occidentul n-o să ne abandoneze... Curg vorbele şi odată cu ele curg şi anii.

Privesc portretul meu făcut de Luchi. Ce o fi fost în mintea lui când mânuia penelul iar eu stăteam pe scaun înţepenită de emoţie şi de furie, mai ales de furie!

Vineri. E noapte. Regele a fost silit să abdice. Trompeta regimentului anunţă stingerea şi sunetele, amplificate de uşoara briză ce vine dinspre Hinţa, plutesc înfiorate peste oraşul ce stă treptat-treptat să aţipească.

De-o lună îi tot spun părintelui, părinte, ascultă vorba unui om umblat prin viață, nu te încontra cu ăștia că o să-ți pară rău și o să ai belele cât încape, dar Doamne iartă-mă, parcă intrase dihonă în el, că nu cedează nici în ruptul capului, că legea și dreptatea sunt de partea lui, de parcă mai există lege și dreptate și uite ce s-a întâmplat până la urmă.

Nevastă-mea, mai supușelnică, zicea să-l las în pace pe părintele că e om cu carte multă și glagore, o știi el ce să facă, de ce mă bag în treburile lui, când bine ar fi să-mi văd de ale mele, că strana îmi ajunge și dacă ar fi fost ceva de capul meu aș fi ajuns și eu să-mi pupe mâna poporanii. Dar parcă părintele Partenie orbise, că altfel nu știu cum să zic, de vreme ce se încăpățâna să nu cedeze municipalității grădina parohiei care venea de la biserică spre stradă, o frumusețe de grădină, ce e drept, unde dorea partidul să înalțe Casa Prieteniei Româno-Sovietice.

Io, vorba aia, pe părintele îl țin ca pe un sfânt, că el m-a învățat să slovenesc și m-a băgat la școala de cântări bisericești de am ajuns să am un rost pe lume, că slavă Domnului m-am însurat, mi-am ridicat o casă, sunt gospodar la curtea mea și nu mai umblu ca pe vremuri din crâșmă în crâșmă, din țiitoare în țiitoare. Și chiar aici, în beciul ăsta putred unde mă zăvorâră de-o săptămână anticriștii și unde am ajuns numai și numai din cauza îndărătniciei lui, chiar și în beciul ăsta nu-i port pică, că știu ce e recunoștința, dar sunt momente când mocârțanii ăștia vânduți lui Scaraoțchi întrec măsura și lovesc prea tare de nu mai pot răbda fir-ar al dracului să fie și atunci îmi fuge gândul prost spre dânsul și mai păcătuiesc, că sunt făcut din humă ca oricare și e în firea lucrurilor să mai calc alături de cele scrise în Scriptură.

Problema e de ce tocmai pe capul meu să cadă măgăoaia, adică unul face, altul trage, că sunt și azi nedumerit cum vine treaba de trag chiar eu

ponoasele. Băieții ăștia tineri, cu caș la gură, știu numai una, că eu aș fi pus focul, și când apuc să spun cum cred că s-a întâmplat povestea, harșt, mă iau din nou la palme și ce să mai discuți cu niște bătauși de meserie. Da' cel mai rău e noaptea când sunt singur, doar cu șobolanii, și parcă văz atunci cum se ridică pălălaia spre cerul încă limpede al asfințitului și mă cutremur și-mi fac cruce și mă rog din suflet Maicii Preciste să-mi ierte păcatele trecute și prezente, că am adunat destule în legănatul anilor, har Domnului, și duc povara lor cu multă osteneală, smerenie și căință.

Și zic: păi cum era să pun eu foc lăcașului din vreme ce slujesc aici cu evlavie de aproape douăzeci de ani, legat cu trup și suflet de biserică, păi mai degrabă aș da foc casei mele decât acestei așezări dumnezeiești. Da' întrebarea tot rămâne, cum că cine să fi fost persoana care a prepus că eu aș fi făptașul, că părintelui nici la prostire nu i-ar fi trecut prin cap așa ceva, și uite că nenorocirea nu vine niciodată singură, că arse și minunăția de biserică iar pe deasupra mă mai trezii și în temniță, tovarăș cu zurbagiilor și cu şuții.

Acuma, stând să mă gândesc, are și părintele dreptate cu grădina, fiindcă sunt zapisuri gălbenite de e scris în ele că biserica și cu pământul de poveste sunt proprietatea parohiei din vremea lui Pătrașcu-Vodă, dar dă-o-n porumbeii păcii de grădină cu zapis cu tot și nu te pune cu Puterea când vezi că ăștia nu prea știu de glumă.

Bag seama că ticăloșii aveau de mult un dinte pe părintele Partenie iar treaba cu grădina să fi fost doar un pretext ca să-l doboare și să-l umilească, fiindcă părintele e cineva în orașul ăsta și viața lui curată și credința și sfințenia i-au adus respectul și venerația poporanilor. Și atunci ce au zis! Ia să dăm foc bisericii Buna Vestire că tot e veche și avem prea multe lăcașuri de închinăciune în târg și să lăsăm să cadă vina pe țârcovnic, care e omul lui de casă și îi săpăm prestigiul popii și ne mai descotorosim de un reacționar și un dușman de clasă. Că eram de față

când se topea lăcașul și mirosea a gaz de ai fi crezut că arde ditamai cisterna de petrol, încât nu mai încape vorbă că la mijloc e mână de meseriaș cu știință în făcături de felul ăsta.

Stând eu aici în pivnițele lui Dogeanu și neavând ce face, am vreme, slavă Domnului, să mă gândesc la toate, de mi se înnegurează de câte îmi trec prin minte, pe unele le și uitasem, pe altele le luasem cu ușorul, și acum se adună toate la un loc și mi se arată limpede în ce rahat intrarăm odată cu invazia rusnacilor în țară. Că după toate câte se petrecură în orașul nostru e greu să zici că lumea e orânduită prin vrerea și înțelepciunea Domnului și uite cum ajungi să cazi în cel mai greu păcat, al necredinței. Și oricât mi-aș fi dat cu presupusul că ce ar mai fi putut să născocască puterea populară ca să ne zăpăcească rostul, tot n-aș fi zis că or să ajungă să dea foc la biserici, în contra credinței noastre din bătrâni și rânduielilor de peste veac.

Lucrurile să se fi petrecut așa: era spre seară, cred că ațipisem, că avusesem trei botezuri și trage-i cu cădelnița și dă-i cu șprițul și mă trântisem pe lavița din tindă să mă hodin o țară și Neta zice mă Culaie, scoală repede că arde. Cât ai clipi mi-am tras nădragii, că eram doar în ismene, mi-am pus cămașa albă și când ajung acolo biserica ardea în toată măreția ei, dacă se poate zice așa. Ce mi s-a părut mai curios era că flăcările o cuprinseseră din toate părțile, încât de oriunde ai fi privit vedeai aceeași vâlvătaie lacomă care mușca neobosit din zidurile tari ale lăcașului. Se adunaseră acolo zeci de oameni ce se îmbulzeau ca la spectacol și șușoteau în taină să nu audă caralii ce împânziseră împrejurimile și pălălaia se ridica spre cer în snopuri de lumină orbitoare, aruncând până departe așchii incandescente și scânteii, în timp ce seara se lăsa pe nesimțite și focul parcă se întetea cu și mai multă îndărătnicie și trebuie să mărturisesc că în momentele acelea înfricoșate nu m-am întrebat măcar o dată de ce lipsesc pompierii și atunci când au sosit la fața locului nu mai era nimic de mântuit.

Am stat acolo, nu știu cât am stat, și niciun suflet nu s-a clintit o clipă din locul unde nimerise, afară se făcuse frig al naibii, dar focul ne încălzea pe toți și ne uitam prostiți la zidurile sfântului lăcaș cum cad cu zgomot surd până aproape de cordonul pe care îl formaseră jandarmii, ne tot uitam încremeniți și fiecare s-o fi gândit la ce gândeam și eu, fără ca nimeni dintre noi să încerce să comunice cu celălalt, ca niște ființe ce trăiesc pe contul lor, străini unul de altul, învrăjbiți.

Și m-am gândit atunci, în neghiobia mea neghiobă, că odată cu biserica Buna Vestire se duce nu numai cea mai frumoasă și mai veche zidire sufletească a locurilor, dar și o întreagă lume, adică vatra în care viețuisem până atunci, lăsând în locul ei pustiul unei alte lumi, necunoscute, amenințătoare.

Când s-a sfârșit ceremonia, Nicoleta abia se mai ținea să nu se prăbușească, era înghețată sloi și vântul continua să bată în rafale. Părintele Diniță și cântărețul plecaseră îndată după săvârșirea slujbei și lângă groapă nu mai rămăseseră decât coana Matilda, coana Mira Racoviceanca și doamna Liza Suvorovski, patroana salonului „Modernité”. Ce o nedumerea era absența doamnei Zizi, nora răposatei, dar astăzi, când totul e anapoda, nimic nu trebuie să te mai surprindă. Sicriul, după cât se spune, venise de la București închis, bătut în cuie și pecetluit cu plumb, încât te duce mintea să prepui tot felul de blestemății, de exemplu că n-ar fi ea acolo, în coșciug, sau că ar fi, dar cine știe cum arată la înfățișare, Doamne iartă-mă, și uite cum te ispitește păcatul bănuielii.

Fusese, orice s-ar zice, o înmormântare neobișnuită. Până și părintele Diniță, de fel meticulos și țiitor de pravili, dăduse repede cu rânduiala de parcă ar fi fost să fie fugărit și nimenea din cei prezenți, puțini la număr, poate și din cauza gerului năpraznic, n-ar fi dorit ca slujba să se prelungească.

Săraca doamna Lila! Cu un an în urmă încă o mai vedeam în strana stângă, cuminte, cu mâinile împreunate sub bărbie, poate rugându-se pentru flăcăul ei chipos și zvânturatic care plecase în lume fără știre, poate pentru bărbatu-său ce prea de timpuriu se pristăvise. Era o ființă pravoslavnică și blândă și uite cum o luară jandarii într-o noapte, Dumnezeu știe unde or fi dus-o, și se întoarse la un an întinsă în coșciug din lemn de brad bătut în cuie, de n-o văzuse nimeni cum arată.

Cu toată oboseala și frigul care o pătrunsese, Nicoleta crezu de cuviință că ar fi bine să dea un mic ocol pe Bulevard ca să mai vadă o dată locuința Lilei. Era o frumusețe, de departe cea mai mândră casă a orașului, și mai de fiecare dată când trecea pe

acolo o copleșea un fel de teamă și emoție și curiozitate, ca înaintea palatelor din basmele copilăriei, bătute în pietre nestemate, în care nici cu gândul nu puteai pătrunde. De câte ori poftise ca o nesăbuită să-și poarte pașii printre coloanele înalte de la intrarea principală și să-și desfete ochii măcar o clipă cu ce-ar fi fost să vadă înăuntru, doar ea știe, și dacă ar fi îndrăznit să-i spună o vorbă, mai mult ca sigur doamna Lila ar fi primit-o, numai că nu trecuse niciodată pragul sficiunii și astăzi doamna Lila se stinsese iar poarta care da în stradă era păzită acum de militari cu arme automate.

Când a ajuns acasă, l-a găsit pe Milu în salonaș, se odihnea în fotoliul de răchită lucrat cu mâna lui de răposatul. Băiatul mamei se maturizase, își lăsase perciuni și mustăcioară scurtă, era frumos ca un artist american din ăia de-i vedea la cinematograful „Marinetti”. Se gândea cu încântare ce strașnică e milităria, cum poate ea în doar doi ani să facă dintr-un copil zănatic un om întreg, mintos și responsabil. Minune, chiar minune! Miluță își aninase pe umerășul din dulap tunica militară cu cele două stele aurii pe umeri, iar ea își făcea mai toată ziua drum la șifonier, crăpa ușița și-i pipăia topită de emoție vestonul și epoleții cu fireturi, dorea să se convingă într-un fel că nu visează, că fiu-său e chiar locotenent, tovarășul locotenent Rotaru! Ce s-ar fi bucurat Petrache, Dumnezeu să-l ierte, să-și vadă fiul ofițer, el care terminase stagiul militar cu gradul de soldat, dacă soldat se cheamă că e grad.

Stătea și îl privea cum trage din țigară, cuminte, stăpânit, nu-l mai pierdea din ochi de drag ce îi era, trecuse mult de ora prânzului și el noi nu mâncăm ceva măi mamă, că uite e aproape ora două și atunci i-am explicat că s-a întârziat cu înmormântarea, că au mai fost trei morți în ziua aia și nu știu ce-am mai spus că nu contează și el mai lasă-i cioarelei pe foștii ăia grași și hrăpăreți că numa-n curtea lor te-nvârți, tu nu înțelegi cu mintea ta cea proastă că vremea lor s-a dus, că am intrat acum în altă viață!

*Râmnicu Vâlcea,
iulie 2011*

Cuprins

[Tablouri dintr-o expoziție](#)

Table of Contents

Tablouri dintr-o expoziție	1
----------------------------	---